

Säkeniä

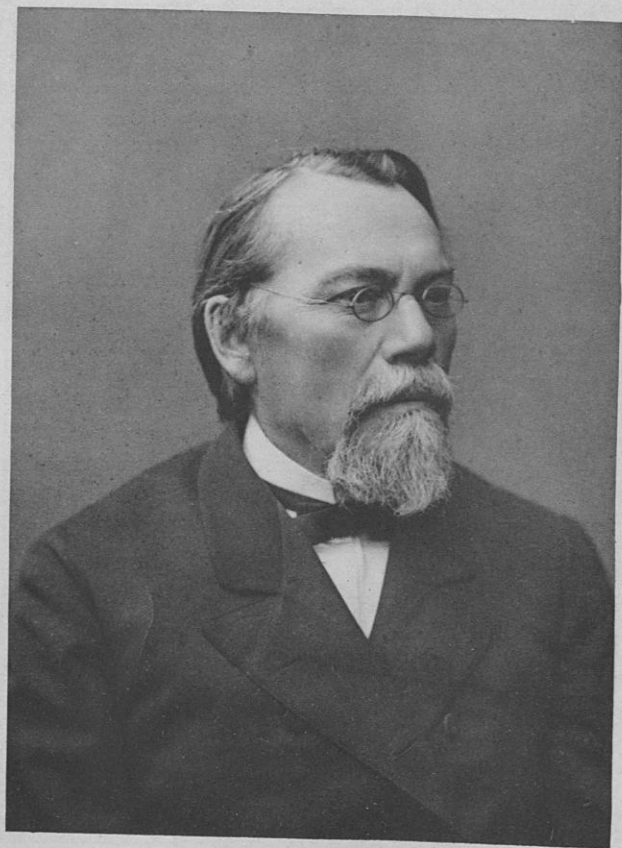

SÄKENIÄ.

Säkeniä.

Kokous runoelmia;

toimittanut tekijä on

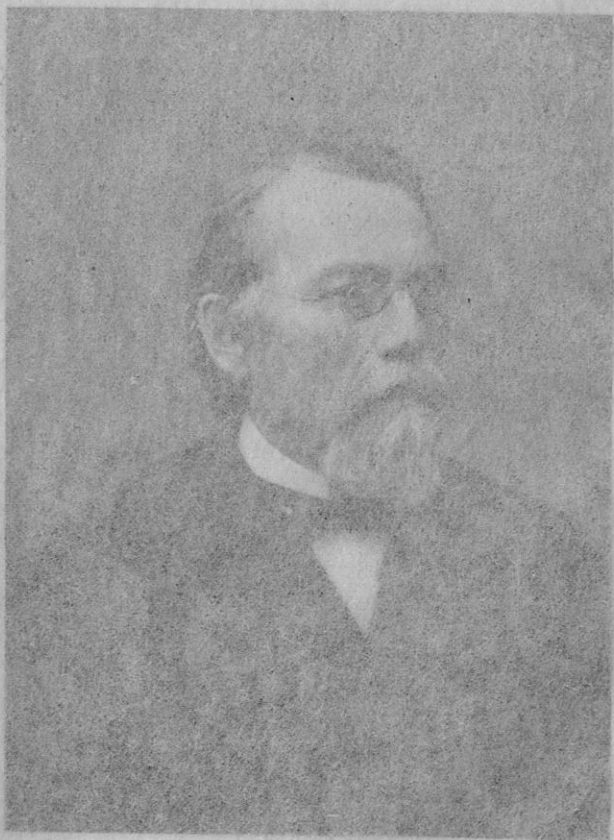
A. Oksanen.

Neljäs, enännetty painos.

Helsingissä, 1881.

G. W. Edlundin kustannuksella.

Säkeniä.

Kokous runoelmia,

joiden tekijä on

A. Oksanen.

• *Neljäs, enännetty painos.*

Helsingissä, 1881.

G. W. Edlundin kustannuksella.

Helsingissä,

J. C. Frenckellin ja Pojan tykönä, 1881.

Säkenet.

Syksyn kolkko, synkkä ilta.
Kattaa kaupungin ja maan,
Raskahasti rannan aalto
Vastaa kuusten huminaan.

Kuusten alla seisoo suojus,
Sepä kattotorvestaan
Sukkelasti suitsuttavi
Säkeniä ilmahan.

Säkenet ne säihkyellen
Tuulen kanssa tanssivat,
Heloittavat hetken aian,
Tuikahtavat, — sammuvat.

Lämmintä ei niistä lähde,
Valkene ei valju yö,
Mut ne kertoo, kuinka siellä
Ahkera on alla työ.

Kaikuvalla kalkkehella
Seppä rautaa kuonmittaa,
Painavilla palkehilla
Taaskin tulta tupruuttaa.

*Säkeniä uusi sarja
Lentää yöhön sankeaan,
Kylän lapset seisottuvat
Noita tuossa katsomaan.*

*Säkenell' ei pitkä kaari
Ole ilmamatkooan,
Tulen vaan saa syttymähän
Käyden tulta-ottavaan.*

*Näinpä, lauluni, sä lennä
Säkenenä säihkyten,
Nuorten mieltä miellytellen,
Syttytellen, sammuen.*

*Ehkä saisit laulun innon
Uutta tulta leimuumaan
Sydämissä Suomalaisten
Yli kaiken Suomenmaan.*

I.

Savolaisen laulu.

Mun muistuu mieleheni nyt
Suloinen Savonmaa,
Sen kansa kaikki kärsinyt
Ja onnehensa tyytynyt,
Tää armas, kallis maa!

Kuin korkeat sen kukkulat,
Kuin vaarat loistoiset!
Ja laaksot kuinka rauhaisat,
Ja lehdot kuinka vilppahat,
Kuin tummat siimehet!

Sen salot kuin siniset on,
Puut kuinka tuuheat,
Ja kuin humina hongikon
Syv' on ja jylhä, ponneton,
Ja tuulet lauhkeat!

Ja kussa tähdet tuikkavat
Kovalla talvella,
Ja kussa Pohjan valkeat

Suloisemmasti suihkavat
 Kuin Savon taivaalla?

Tok' yhtä vielä muistelen,
 Sen suihke armaampi,
 Se silmä on Savottaren,
 Johonka taivas loistehen
 Ja sinens' yhdisti.

Me emme liioin kerskuko,
 Sanomme kumminkin:
 Muu Suomi, ellys ilkkuko,
 Jos meill' on hoikka kukkaro,
 Jos köyhiks' keksittiin.

Useinpa pelto kultainen
 Se sulla kellerti,
 Kuin meidän vaivan, viljehen
 Kumohon löi vihoillinen
 Ja poltti tuhkakksi.

Ja monta kertaa sattui niin,
 Kuin meitä vainot löit,
 Kuin vaimot, lapset kaadettiin
 Ja miehet sortui sotihin,
 Sä rauhan leipää söit.

Jos kielin voisi kertoa
 Näkönsä vanhat puut,

Ja meidän vaarat virkkoa,
 Ja meidän laaksot lausua,
 Sanella salmensuut;

Niin niistäpä useampi
 Hyv' ois todistamaan:
 „Täss' Savon joukko tappeli,
 Ja joka kynsi kylmeni
 Edestä Suomenmaan!“

Siis maat' en muuta tietää voi
 Savoaa kalliimpaa,
 Ja mulle ei mikään niin soi
 Kaikesta, minkä Luoja loi,
 Kuin: „armas Savonmaa!“

Suomen valta.

Nouse, riennä, Suomen kieli,
 Korkealle kaikumaan!
 Suomen kieli, Suomen mieli,
 Niiss' on suoja Suomenmaan;
 Yksi mieli, yksi kieli
 Wäinön kansan soinnuttaa.
 Nouse, riennä, Suomen kieli,
 Korkealle kaikumaan!

Suomalaisen kuokka, aura
 Kyntäneet on Suomenmaan;
 Kasvoi vehnä taikka kaura,
 Maa on meidän perkamaa.
 Kelläs tässä ois äänen vuoro
 Meidän maata johdattaa?
 Nouse siis sä, Suomen kieli,
 Korkealle kaikumaan!

Suomalainen yksin kesti
 Ruton, näljän aikana,
 Yksin miekallansa esti
 Vihoillisen maastansa;
 Suomalain' siis yksin käyköön
 Käsin ohjiin onnensa.
 Nouse, nouse, Suomen kieli,
 Korkealle kaikumaan!

Äänisjärvi, Pohjanlahti,
 Auranrannat, Wienansuu,
 Siin' on, Suomalainen, mahti,
 Jok' ei oo kenenkään muun,
 Sillä maalla sie oot vahti;
 Älä ääntäs halveksu!
 Nouse, riennä, Suomen kieli,
 Korkealle kaikumaan!

Unelmia.

Kuin monta unta kullaista
 On, kurja Suomi, sulle nähty,
 Ja toivotusta harrasta
 Kuin monta, mont' on sulle tehty!

Pois aavaan maahan Aasian
 Sä täältä toivottiin takaisin,
 Sun ratsus polki hiekkahan,
 Ja tuuli jälkesi lakasi.

Siell' istuit luona karjaisi
 Ja mietit huopasuojan alla,
 Ja lapsesi ne viihdytti
 Sua soittain, laulain, tanssimalla.

Ja toisen kerran lohkaistiin
 Sä entisiltä juuriltasi,
 Ja merten keskeen heitettiin
 Näin nauttimahan onneasi.

Niin suloisena saarena
 Kohosit siellä lainehesta,
 Ja palmut peitti varjollaan
 Sua kuumen päivän polttelehesta.

Omana siellä kansanas
 Olostit tyytyväisin mielin,

Ei estetty siell' onneas
Ei miekoin, eikä vierain kielin.

Ja laajat lahtes ahtausi
Kaupungin, kansoin, laivoin ylpein,
Ja niin sun siell' ol' ollasi
Kuin neidon tyyntä mertä kylpein.

Taas toisen kerran toivottiin
Sä kaukaisehen lännen maahan,
Ja palstat laajat lohkottiin
Kylvääsi korpeen viljavahan.

Sä maata läksit perkkaamaan
Vapautuneella voimallasi;
Maa siellä ahtoi antiaan
Sataisen viljan vaivastasi.

Näin hyödyit, kasvoit, laajensit
Sä valtaas, maitas, mantereitas,
Ja suuret laulun sankarit
Sun helkyttivät kanteleitas.

Sun kuulus kulki maailmaan,
Ja onnen oksia sä taitoit;
Maan toista puolta ohjaamaan
Myös miehen suomalaisen laitoit.

Näin, Suomi, on moni mies
 Jo uniansa sulle nähnyt,
 Ja toivotusta, ken ne ties,
 Kuin monta onnellesi tehnyt.

Et koskaan näiden nähä saa
 Hourauksien totehen käyvän,
 Tää köyhä maasi antamaan
 On suotu sulle onnes päivän.

Tääll' olet vahvaks' varttuva,
 Tääll' elos kauniiks' muutettava,
 Tääll' on sun kielek karttuva,
 Vapautes, valos voitettava.

Miksikä aina suret?

Immyt ainoseni, joka toivoni tähtenä tuikat,
 Suomi, miksikä niin suret ain', mitä silmäsi aina
 Kylpevi kyynellen, virtana vuotavi vaan?
 Miksikä mustin huntuisin sinä poskesi peität,
 Silmäsi myös sulon et loistaa ilmahan suo?
 Miksikä kuitenkin pimeälläkin yöllä mä aina
 Kaipausvirsiä sun kuulen soittavasi?
 — Surkea kohtalonen omp' armahaselleni luotu,
 Riemu sen riutunut on, toivo on vaipunut myös.
 Voipas, kuink' usehin kovan ankarat kuormat, Luoja,
 Lapsilleis latelet, vienot he pois menehtyy!

Vienot he pois menehtyy, vaan vaipuinkin kätösensä
 Nostavat taivohon päin, sielt' apuaan anoen. —
 Jos rakkauteni kyllä vaan ois, niin kohtapa kaihot,
 Piikani, poskiltais pilvinä pois pakeneis;
 Jos vaan toivot nuo toteneisivat lämpimät, armaat,
 Kohtapa kuultava ois sullekin aurinkonen;
 Ei suinkaan idän ankarat tuulet pääsisi sulta
 Kukkia kaatelemaan, ruusuja ryöstelemään,
 Ei suinkaan suruvirtesi silloin särkisi syöntäin,
 Lounas lauhkeasuu laulasi lempeä vaan. —
 — Turhaan taidan toivoa, tyhjäpä tuskani lienee,
 Uskoni pilveen käy, sammuu rakkauskin.
 Koitar oi, joka oot tulevaisien aikojen neito,
 Virkko'os vienollen, lausuos, lempeä, nyt:
 Onkopa sun sen armahan aamun poskia käsky
 Kullin kultailla, käsky rusoin punata,
 Aamun sen, jona sais tuhatvuotisen huolien itkun
 Suomeni sammuttaa, uutt' elämist' alottaa,
 Päivän sen, jona tyttöni tuskia-huokuva rinta
 Pääsisi kerrankaan riemua laulelemaan?
 Jos päiväyt tämä valkenev' ois, niin kylläpä silloin
 Maaliman hämmästäis Suomeni suur' sulisuus,
 Hämmästäis ihanuus, ja se kullaistan' kumarrellen
 Painusi polvilleen, sammusi sen säteihin.
 Mies polonen minäkin, jopa varmaan saattasi silloin
 Riemuksi muuttauta mieleni murheet kai,
 Pannen pois surusoittoni voisin ma huoleta huutaa:
 „Laske, Luojaani, nyt lapsesi pois lepoon!“

Suomalainen sonetti.

Ei tainnut vanha Wäinämöinen luulla,
 Ett' oisi kenkään laulajoista meillä
 Soveltuva sonettien siteillä
 Runon tekoon Kalevalaisten kuulla.

Ei istukaan käkömme mandelpuulla,
 Ei Laurat meitä kohta kirkkoteillä; —
 Ei ihme siis, jos Pohjolan rämeillä
 Ei soi sonetti Arnolaisen suulla.

Suloinen kuulla kuitenkin tuo oisi,
 Ja siitä Suomalainen toivojensa
 Tulelle utta kiihoitusta toisi,

Jos kautta näiden laulukahlettensa
 Sen kieli, halvaksi havaittu, voisi
 Siteistä muista päästä irrallensa.

~~~~~

Silloin saisi Tuoni tulla.

Milloin saisi Tuoni tulla,
 Mua kuolema kohata?

Silloin saisi Tuoni tulla,
 Sulo kuolema kohata,
 Kuin tuo tyttö suuta soisi.

Ja silloin saisi Tuoni tulla,
 Kova kuolema kohata,
 Kuin loppuisi laulaminen,
 Väsähtäisi virren virta.

Ja silloin saisi Tuoni tulla,
 Armas kuolema kohata,
 Kuin näkisin näännöksistä
 Suomenmaani suoriavan,
 Kuin kuulisin Suomen kielen
 Suomen kaiken kansan suusta.

Tuopa tuopi tuiman tunnon.

Murmell' on jo nukka päällä,
 Päällä kaunis peittehensä,
 Peittechellä päivän immet,
 Aurinkoisen armahaiset,
 Kukat kaikilla keoilla,
 Lehti täysi jo lehoissa.

Jopa lammin lämmin laine
 Likistävi rantoansa,
 Iltavirttä veisoavi,
 Kullallensa kuiskuttavi,
 Kunne kulta nukkunevi,
 Kaunis maa makaelevi,

Kunne itsekin ihana
 Armas aaltonen nukahti,
 Kullan vierehen väsähti.

Jopa linnut laulelevat,
 Käköset kukahtelevat;
 Mitä linnun laulaminen,
 Mikä käellä kukunta?
 — Toivon tult' on rinta täysi,
 Lemmen liekkiä povensa,
 Toivo kultansa tuloa,
 Armahan alenemista,
 Mieli muiskujen mehua,
 Suloisuutta suuta-saannin.

Kaikki on riemu, kaikki rakkaus,
 Kaikki kultien kujerrus,
 Kaikki autuas ilonen,
 Taivahan tulen palanta;
 Missä toivo, siinä täyttö,
 Missä laulu, siinä vastaus.

Tuota kuuntelin ja katsoin,
 Katsoin kurja kaiken yötä,
 Iloni alas aleni,
 Aleni kuin allin mieli
 Uissa vilua vettä,
 Toivoni tuli tukehtui,
 Sammuivat suloiset suonnat,

Mieleni matala mustui,
 Syämeni surkastihen,
 Silmästä vetonen vieri,
 Kyynel kulki kasvoilleni.

Mikä toi sen tuiman tunnon,
 Mikä mustan miel'alani?

Tuopa tuopi tuiman tunnon,
 Tuo ainakin mustan mielen:
 Milloinhan sulavi Suomi,
 Milloin Suomessa syämet,
 Konsahan kevät tulevi,
 Konsa hanget lähtenevi
 Suomen poikien povista,
 Verestä viluisen kansan!

~~~~~

Unna vuonna 1853.

Voi, kuinka usmat raskaat, summat
 Nyt kaiken ilman täyttävät!
 Voi, kuink' on taivaan tähdet tummat,
 Ja pilvet päivän peittävät!

Näin Maa salaisten huoliensa
 Sumuja huokuu yksinään,
 Ja paljoutta vaivojensa
 Välistä ratkee itkemään.

Juur' tällä lailla ihmisyiden
Nyt surun sumut peittelee.
Ken näiden arvannee syvyyden,
Luvun ja määrän laskenee!

Pimeyden valt' on joukkoinensa
Lihan ja muodon ottanut,
Pahuuden herra istuimensa
Isosti ilmi nostanut.

Sen istuimensa alaiseksi
Hän ihmisyiden kahlitsee,
Ja jalkojensa astuimeksi
Valosi, Herra, vangitsee.

Kuitenkin tiedän tarkoillehen
Ja toivon turvallisesti:
Et unhotat unohdukseen
Ikuisen ihmisyittäsi.

Sä muistat kaikki kyönelemme,
Kuin koston päivä valkenee,
Ja juotat ne vihoilliseemme,
Ken niille nyt myhähtelee.

Ja muistat, kuinka monta kertaa
Hän meihin miekan syösnyt on,
Ja vaikk' ei aina näykään verta,
Sydän se tyhjäksi juosnut on.

Kuin liian suuren huolten painon
 Sä päällemme näät karttuvan,
 Ja kuin vihoillistemme vainon
 Näät meitä liioin sortavan;

Juur' silloin, silloin, Herra, Sulta
 Jo loppuu pitkämielisyys;
 Kovasti silloin isket tulta,
 Ei kestä konnain ilkeys.

Kumohon silloin kaikki kaatuu
 Valois pyhän vihoilliset,
 Ja niiden neuvot maaksi maatuu,
 Jos olkoot kuinka loistoiset.

Tät' aikaa meidän ootellessa
 Sä meihin nöyrä mieli luo!
 Ja maalla myrskyin raivotessa
 Sä rauha Suomallesi suo!

~~~~~

Kuin 1734 vuoden laki tuli uudestaan-
 suomennettuna ulos.

Yks' rengas kahleistasi
 Nyt katkes', Suomi, taas:
 Selvillä sanoillasi
 Nyt lak' on lukeas,

Jok' oikean ja väärän
 Eroittaa toisistaan,
 Ja lausuu, minkä määrän
 Vapauttas sallitaan.

Despootti saattaa sortaa
 Lain vangiks' allensa,
 Lain muurit rikki murtaa,
 Oikeuden tallata;
 Hän Themin alttarilta
 Voi tulen temmata,
 Sen viedä ihmisiltä,
 Yöks' päivän tummentaa.

Vaan vaikka hän sen heittäis
 Aluenjärvehen,
 Ja vuorillakin peittäis
 Maan paksuun mantereen;
 Niin kipinäinen sielläi
 Kytisi oikeutta,
 Maailmaa ei hän vieläi
 Vois ijäks' orjenta.

Ois Deak-Wäinämöinen
 Tok' vielä silloinki,
 Jost' aika tumma, öinen
 Tukulaks' tuntuisi:
 Se pyytäisi sen sieltä
 Ja syttäis jällehen,

Ja kansalaisten tieltä
Pois loistais vääryyden.

Sä, Suomalainen, kulje
Lain tietä aina vaan;
Sä älä toista polje,
Äl' itsees poljeta!
Kuin kansa eksymättä
Oikeutta noudattaa,
Ehdotta, estymättä
Perivi oikeus maan.

~~~~~

Äitillä on nälkä!

(Kevättalvella v. 1868.)

Ah äiti armahani,
Sä, surkee Suomenmaa,
Kuin katson vaivojasi,
Sydäntän' kouristaa!

Kyll' usein uhkui ennen
Ravinto rinnoistas,
Runsaudell' äitinlemmen
Sä ruokit lapsias.

Nyt ompi kasvot kalvas,
Ja rintat tyhjät on;

Nyt silmäs, ennen valpas,
On tumma, tuikkeeton.

Sun sydäntäsi tuimaa,
Ja nälkä sull' on nyt;
Ja päätäsikin huimaa
Jo tuska yltynyt.

Oi äiti, tänne pääsi
Mun paina parmaillen',
Niin sua viihdyttääni
Ees laulan itkien!

Ees laulan, torjuks' Tuonen,
Omalla kielelläs;
Jos auttais: sydänsuonen'
Puhkaisin mielellän';

Johtaisin suuhus johdon
Sulinta vertäni,
Kuin tietäisin tään rohdon
Sun saavan terveeksi!

Eräs nälkätalven kuvia.

(1867 vuoden lopulla.)

❖li kolkko: mä kangasta kuljin,
Lumi singoten silmihin lyö;

Jop' on päiväki maillensa mennyt,
 Pian joutuvi jouluinen yö. —
 Kuka tuo, joka hoippuvi tuolla
 Maantietä mun eelläni päin?
 Koto kaukana lienevi sillä,
 Joka matkall' on tuiskussa näin!

Hepo joutuen juoksi sen kiinni.
 Mitä? Vaimo! Ja lapsenon myös!
 „Kuhun kuljet sä, onneton äiti,
 Miss' arvelet vietellä yös?
 Peninkulmalt' on kummankin puolen
 Talotointa, ja ummessa tie;
 Pyry, yö, vilu surmasi suuhun
 Sinut, surkea vaimo, nyt vie!“

„Hyvin joudanki kuolla ma kurja,
 Koto kuoltuan' mullakin ois!
 Liki hiipasikin Manan siipi,
 Tämän lapsen kun sammutti pois;
 Kipuhuns' olis syönyt se rintaa —
 Mitä vielä, kun läks' veri vaan!
 Se jo pääsi! Nyt hankeen sen hautaan,
 Nukun luo, menen myös Manalaan!“

Valtiollista.

(v. 1865.)

„ Al' usko Ruotsalaista,
 Sä, suora Suomen mies;
 Hän viekastaa ja pettää,
 Vaikk' ystävyksin on;
 Hän kielen sulta sorti,
 Ol' sortaa mielenkin:
 Äl' usko Ruotsalaista,
 Sä, suora Suomen mies!“

Kyykäärmehet näin kuiskaa
 Nyt Suomen korvahan;
 Min sadat vuodet liitti,
 Sen syövät irralleen. —
 Pois, väärät viettelijät!
 Ei käy se koskaan niin!
 Niin Suomen mies ei luovu
 Vanhasta veljestään.

Ne on kuin kuus' ja koivu,
 Jotk' yhteen kasvoivat:
 Yks' tähti yltä tuikkaa,
 Yks' juurten all' on maa;
 Jos koivun lehvät liehaa,
 Vaan kuusen humajaa,
 Niin äänensä omansa
 Se kuuluu kummaltai.

Yks' Kaarle meitä johti,
 Yks' Kusta kumpaakin,
 Yhteinen Lützin kenttä
 Ja Narvan tanner on;
 Ain' yhdet virrat vertä
 Ne huuhtoi kummankin,
 Ja vierekkäinpä viertiin
 Pultavan hautaankin!

Niin miksi meidän kiistää
 Vieraita syitä vaan!
 Ei kiistä kaksi virtaa
 Ves'jaosta alkaneet,
 Kut kumpikin on lapset
 Tään yhden lähtehen,
 Vaikk' onkin äyräät toisin,
 Tie toinen kummallai.

Jos Suomen kieli sortuis
 Ja kansa hukkuis pois,
 Ei Ruotsi rangaistusta
 Ja syytä siitä sais;
 Syy ois se Suomalaisten,
 Jotk' itse torkkuvat,
 Tai turhin syin ja mielin
 Yks' toistaan sortavat.

Siis, veikko Ruotsalainen,
 Sä, vanha ystävä,

Pois kiista keskeämme!
 Ja liitto lyökämme:
 Jos sulta taikka meiltä
 Katoisi ystävyys,
 Niin silloin sydämemme
 Rinnasta ratketkoon!

Meidän vieraissa-käynnit.

Mikä kuuluvi kumina,
 Mikä hurraus, humina
 Tuolta länsituulen päältä,
 Ylitse Itäisen meren,
 Poikki suuren Pohjanlahden?

Sinne on joukkoja samonnut,
 Tuhansia tulvaellut,
 Norjanmaalta matkustanut,
 Tasan tullut Tanskastakin,
 Ruotsia anastamahan,
 Väkevätä voittamahan;
 Mutta ei nyt, niinkuin muinoin,
 Entis-aikoina pahoina,
 Sotimalla, sortamalla,
 Ryöstämällä, raastamalla,
 Vaanpa kättä antamalla
 Velikansa veljellensä.

Pois on kaatunut käsistä
 Sodan ankarat asehet:
 Pikarit pivoiss' on heillä,
 Sarkat suuret saapuvilla,
 Joista juovat ystävyyttä,
 Verestävät veljeyttänsä,
 Kauan outoin' oltuansa,
 Eksyksiss' elettyänsä
 Veli toinen veljestänsä,
 Heimos heimokunnastansa.

* * *

Samoinpa tuli sanomat,
 Viestit vieri Wenäjältä,
 Kansaisesta kaupungista,
 Moskovasta mahtavasta,
 Jotta kulki joukko suuri
 Wenäläisten veljeksiä
 Etelästä etempätä,
 Slavilaisia samosi,
 Oppimass' omaisiahan,
 Toisiansa tuntemassa.
 Paljon piiruja pitivät,
 Suuren joukon juhliansa,
 Suunsa puhtaaksi puhuivat,
 Sydämensä sytyksihin;
 Ystävydess' yhdistivät
 Sulosanoilla sitoivat
 Luojan luomaiset sitehet,

Kaikkivallan vahvistamat,
 Joit' oli aika auki saanut,
 Onnen retket ratkellehet.

* * *

Niin mihinkäs me menemme,
 Suomalaiset suoriamme?

Onhan meilläkin omoa
 Sukuumme sangen suurta,
 Laajoa lajipereä
 Yltäkyllin ympärimme,
 Mennä vieraiks' vaikka minne.
 — Lähdemmekö Lapinmaahan?

Lähtenemme Lapinmaahan,
 Lappalainen, laiha poika,
 Vesisilmä, vääräsääri,
 Nokisella nuotiolla
 Tuiman tunturin selällä
 Pian laittavi pitonsa,
 Joutuisasti juominkinsa:
 Ulos veitsensä vetävi,
 Pitkän puukon paljastavi,
 Jolla juhdan teurastavi,
 Poron kaulan katkaisevi;
 Veren korjaa kaukalohon,
 Taljan päältä tempoavi,
 Lihat taiten leikkelevi,

Rasvat luopi lautaiselle:
 „Syö nyt, serkku, juo nyt, serkku,
 Pidä pitoja hyviä;
 Syö tuota sydänytyä,
 Munuaista maksan kanssa,
 Tahi keuhko kelvanneepi,
 Vaiko aivoista alotat,
 Tahi tahtonet lihoa
 Luun luota, liki kuvetta,
 Tai takoa lautaiselta?
 Sitten syötyäs lihoa,
 Kuuta, muuta kyllältäsi,
 Rasva ryyppää lopuksi,
 Veri varsin viimeiseksi:
 Niin tulet tukeva poika,
 Miesi muita muhkeampi!“

Ei tämä makuisa meistä;
 Mennä muuanne pitävi.

* * *

Niin mihinkäs nyt menemme?
 — Jos menemme Inkerihin.

Inkeriss' isäntän' ompi
 Wenäläinen vieraskieli,
 Vieraskieli, vierasmieli;
 Vaan ei tuo pahoin pitele,
 Ynseästi yllättele;

„Sdrastvui, batuschka Tshuhonets!“*)
 Meille virkkaa vastahamme;
 Kupin kaalia panevi,
 Tuopi tuopin vaassavettä:
 „Kuschai kisluju kapustu**),
 Syö nyt, juo nyt, naabur kuoma!“

Ei tämä makea meistä;
 Mennä muuanne pitävi.

* * *

Niin mihinkäs nyt menemme?
 — Jos mennemme Wironmaalle.

Wirolainen, vaivalainen,
 Kallis kielikumppalimme,
 Velikulta, veikkosemme!
 Et ole itse isäntä
 Viljavilla vainioillas,
 Etkä itse vahtimassa
 Rahaisia rantojasi;
 Siell' on rannassa ritari,
 Tuimasilmä Saksalainen,
 Haarniskainen hartioilla,
 Rautapaita parmahilla,
 Rautakintahat käessä,

*) Terve, ukko Suomalainen.

***) Syö hapankaalia.

Rautakäsi kintahassa,
 Jolla viittävi vesille,
 Tuonnemaks' jo, tullessamme,
 Sekä huutoa huhuvi,
 Kiivahasti kiljaisevi:
 „Kann die Ehre gar nicht haben!*)
 Poies täältä Pohjalainen,
 Tuppisuinen Suomalainen!“

* * *

Niin mihinkäs nyt menemme,
 Koetamme kostiloihin,
 Kansapitoihin pyrimme,
 Koska pois paeta täytyi,
 Pois paeta pohjaisesta,
 Tulla takaisin idästä,
 Etelästä evättyä olla,
 Luopua likisuvusta,
 Heimo heitteä omainen?

Lähtenemme länttä kohden,
 Rehevähän Ruotsinmaahan.

Ruotsi, Suomen valon juuri,
 Sin' et, Suomen äiti suuri,
 Laske kesken palaamaan;
 Jos vaan voimme vieraiks' tulla

*) En voi omistaa sitä kunniaa (että nim. ottaisin teidät vieraina vastaan).

Luokses sun, niin äitikullan
 Sylet suloiset on sulla
 Meit' avoinna halaamaan!

Päivä koittaa!

inen huuru hälvenee jo taivahalle,
 Levättyään lähtee tuuli kankahalle,
 Siellä täällä lintunenkin laulahtaa,
 Luonto, vielä yön sylissä, havahtaa;
 Päivä koittaa.

„Päivä koittaa“, äänet korvahani huutaa,
 „Ei nyt enää ole tarvis tulta muuta;
 Katsokaa, kuin ilman ranta valostaa,
 Kynttilät ja lamput saapi sammuttaa;
 Päivä koittaa!“

Minä heille vastaan: päivä kyllä koittaa,
 Vaan ei taida yöltä valtaa vielä voittoa;
 Katsokaa, kuin kaakkösestä uhkajaa
 Paksu pilvi päivän rannan sammuttaa,
 Päivän voittoa.

Meill' on vielä kesken paljo puhdetöitä,
 Siksi älkää sammuttako kynttilöitä;
 Mennä tulta lainaamaan ois hourun työ;
 Pirttihimme pinttynyt pimeä yö
 Päivän voittoa.

Kuinhan haihtuu pilvi, nousee päiväkulta,
 Ja kuin enää eroittaa ei taida tulta,
 Vasta silloin sammutella aika ois,
 Silloin laulella, kuin lamput pannaan pois:
 „Päivä voittaa!“

Ilmarista tarvis.

Ilmarin, ihmetten herran,
 Selvimmän seppien pään,
 Soisin viel' käyväksi kerran
 Ilmoilla maan pahan tään.

Tenhosan teettäisin miekan:
 Silläkös silpoa vois
 Päältänsä myrkkuyisen, viekkaan
 Kyyn kähykieliä pois!

Vieläpä teettäisin seulan,
 Tietosan, taiteliaan,
 Oikean ihmisten-seulan,
 Kummaks' ja kammoksi maan.

Seula se puohdinna oisi
 Patriotismin ja muun,
 Ruumenten röykköhön loisi
 Pois nämä pieksäjät suun!

Kreikkalaisen vala.

(Menneestä vuosisadasta*).

Kuin kauan, Palikarit, kuin kauan aiomme
 Kuin karhut yksin käydä me rotkoiss' vuortemme?
 Kuin kauan metsiss' olla ja piillä aina näin?
 Ja vanhempamme jättää ja lapset, synnyinmaan,
 Myös hellät mielenliitot ja tunnot unhottaa?
 Yks' hetki kallihimpi on olla valloillaan,
 Kuin vuotta viisikymment' on orjan kahleissaan;
 Elo kurja se, kuin täytyy vaan aina peljätä,
 Ett' eikö päätän' poikki jo kohta lyötetä!
 Siis yhtykäämme kaikki! Jo aika tullut on!
 Ja ristin päällä liitto lyökäämme vilpitön.
 Niin nostakaamme kättä me kaikki vannomaan
 Nyt Luojan vahvan kautta ja kaikkivaltijaan:
 „Sen vannon sulle, Herra: ei hirmuhaltija
 Mun niskoani koskaan voi maahan kuonnuttaa,
 Mua pakko ei, ei pyyntö saa häntä kuulemaan,
 Ei uhkaus eikä kulta, jos kaiken maailman.

*) Tämän laulun tekijä oli mainio runoilija Rhigas, joka sekä laululla että työllä nerollisesti otti osaa Kreikkalaisten vapautusyrityksissä menneen vuosisadan lopulla, vaan Itävallan hallituksen kavaluudesta viimein joutui Turkkilaisten käsiin ja elävältä sahattiin neljään kappaleeseen. Palikariksi kutsuttiin niitä Kreikanmaan asujia, jotka syystä eli toisesta pakosalla oleskellen sen vuoristoissa elättivät henkeänsä Turkkilaisia ryöstämällä ja olivat näiden katkerimmat vihoilliset.

Niin kauan kuin mä liikun ja allani on maa,
 On mulla yksi toivo: tuo Turkki turmella.
 Mä orjanluonnon murren ja kahleet synnyinmaan'
 Ja tappelussa seison ain' läsnä johtajaan'.
 Jos rikkoisin tään liiton, mua taivas rankase,
 Ja luhdo luuni tuhkaks' ja tuuleen viskele!"

Wirolaisen valitus.

(Mukaelma.)

Enpä tuohon tuskastuisi,
 Pahastuisi pakkotyöhön,
 Enkä kaskea kajoisi,
 Palon polttoa pakene.
 Vaan ma tuskastun talohon,
 Pahastun hovin pahoihin,
 Kajoan kovan kuria,
 Kovan ilkeän isännän,
 Suuta suuren Saksalaisen,
 Kättä korkean komannon. —
 Voi sinua, Wirolainen,
 Wirolainen vaivalainen!
 Punaiset on herran portit,
 Herran ukset hurmehiset
 Verestä Wiron urosten,
 Wiron poikien punasta.
 Miehet rauoissa rujuvat,
 Wirot vertensä vilussa,
 Pojat pauloissa pahoissa,

Toiset tyrmien tuhossa.
 Immet itkien matabat,
 Valittaen vanhat vaimot
 Armoa anelemahan,
 Huojennusta huutamahan
 Herralta kovan kovalta,
 Isännältä ilkeältä.
 Isäntä ulos ajavi,
 Herra heitti huonehesta,
 Rengillänsä ruoskittavi,
 Passarillansa panetti
 Armojen anelijoita,
 Hakijoita huojennuksen. —

Min kana munan munivi,
 Se on syöä Saksalainen;
 Minkä lammas lapsen saapi,
 Se on paistiksi pahalle;
 Lehmä vasikan valutti,
 Herttaisen härän Heluna,
 Ottipa, osasi senkin,
 Riisti raukalta Wirolta;
 Tamma varsansa tekasi,
 Orihin olille saatti,
 Ori Saksan reen etehen,
 Saksan suitsiteltavaksi;
 Äiti poian tuutteli,
 Turvaksensa toivotteli,
 Sinnepä sekin sekautui,

Orja- olkosi pojiksi;
 Päivät viettävi pelossa
 Rukoellen ruoskijoita,
 Yöt unettomat vesissä
 Rukoellen Luojoansa,
 Luojalta lohutustansa,
 Kullan kuoleman tuloa. —

Paha on päähän pääseminen,
 Tuima aikahan tulenta;
 Tulta tuoahan hovissa
 Hovin leipänä etehen.
 Itkua oluet siellä,
 Viinansa haluvesiä,
 Kipunoit' on kakkaransa,
 Vitsoja veropalansa.

Jos ma pääsisin pahasta,
 Pahan pauloista pahoista,
 Pääsen tuimasta tulesta,
 Hukan hirveän kiasta,
 Pääsen karhun kainalosta,
 Hauin suuren hampahista.
 Jos ma pääsisin hovista,
 Herran linnan liepeheltä,
 Et sinä enämpi milma,
 Koira kirjava, purisi,
 Etkä päälleni enämpi
 Kavahtaisi, koira musta.

Tehkös liitto, koiraseni,
Luja liitto laatikamme,
Ett' etten enämpi hauku,
Purisi kovan kovasti,
Niin minä lihoa toisin,
Kakut kantaisin eteenne,
Kainalossani Kokille,
Huiwillani Hurttaselle,
Simolle hihan sisässä,
Pennulle poveni päällä.

II.

Elämä.

(Kreikasta.)

Miinkuin laivan on aalloill', on ihmisen retkiki täällä,
Tuiskut ja tuulispäät kaikki se kärsiä saa;
Onni se on perimiesnä ja sattuma sill' apulaisna,
Yhden yhdänne luo, toisia toisanne vie;
Yksiä lauhkea tuuli ja myrskyt toisia kohtaa,
Yhteen vaan satamaan kaikki he viimeksi käy!

Epäilijä.

Minä etsin ja etsin jo kauvan —
Ilon polvuilta poiketen pois —
Sitä lähdetä, jostapa rauhan
Sydänparkani siemata vois.

Elon vimmahan heitimme hurjaan,
Olin maailman markkinamies;
Minä arvelin: mielehen' kurjaan
Tämä lohtua tuo kukaties.

Nepä, hekkuman hehku ja huiske,
Pian tuhkalta tuntuivat vaan,

Sulosuisenki suutelot, kuiske
Rupes' kohta jo inhoittamaan.

Ja ma istuimme viisasten luokse
Sekä juurehen tietojen-puun:
Muka tästä se neste nyt juoksee,
Joka jäähtää mun polttavan suun'!

Ja he ottivat omenan puustaan,
Ja mun syödäni antoivat sen.
Vaan karvas ja kuiv' ol' se suustan',
Siten jäähdintä saanut ma en.

Jopa selvemmän vastauksen, luulin,
Toki taitehen hengeltä saan;
Mut vaan kantelon kaikua kuulin
Kysymykseeni polttelevaan.

Ja ma kaikesta, kuin täten koetin,
Läpi etsien taivahan, maan,
Mitä vaivainen muuta ma voitin:
Epätoivon ja epäilyn vaan!

~~~~~

Kohtalon ivaus.

Siin' ompi nyt se nuori, hellä äiti,
Joll' ol' niin suuri huoli lapsistaan;

Hän kylmänä ja tunnotoinna tuossa
On Tuonen hääpuvussa arkussaan!

Juur' viimeisen nyt kerran puolisonsa
Kalliita kasvoja sen nähdä saa;
Ah, tummennut on, sammunut se silmä,
Jok' ennen tälle säihkys' rakkautta!

Täss' ompii murtua jo miehen mieli;
Vaan murheen maljan pohjahan hän juo:
Juur tällöin lapsentyttö, kantain, lasta
Nuorinta äitin arkun luokse tuo.

Laps' äitiänsä katselee ja nauraa,
Ei tunne Tuonen tässä käynehen,
Ei Manalaan menoa, luulee äitin
Vaan oudonlaiseen sänkyyn nukkuneen!

Herättää tahtoo äitin, tapailevi
Sen käärinliinasia kädellään,
Ei tiedä, ne on Kalman juhlavaatteet,
Joiss' äiti ijäks' hältä kätketään!

Koston päivä.

(Dies iræ, dies illa.)

Koston päiv' on julma, suuri,
Silloin murtuu luonnon muuri,
Tietäjät näin lausuu juuri.

Silloin kaikki hämmästyvi,
Luodut kaikki peljästyvi,
Tuomari kuin lähestyvi.

Enkelit ne torvillansa
Kutsuu kuolleet haudoistansa
Saamaan palkan Luojalansa.

Luonto, kuolo kauhistuvi,
Syntis-parka surkastuvi,
Tuomari kuin julmistuvi.

Luku silloin lasketahan,
Teot tarkoin tutkitahan,
Kaikki kyllin kostetahan.

Ja kuin päätös annetahan,
Pahat silloin rangaistahan,
Hurskahat ne armaitahan.

Kuinkas, kurjat, vastannemme,
Kuinka puoltamme pidämme,
Ken on puolusmiehenämme?

Herra suuri, voimallinen,
Ole mulle armollinen,
Tuomarini turvallinen!

Jesus armias, tuskallasi
Ostit mun ja vaivallasi,
Ota siis nyt kansahasi!

Vertä tähteni hikosit,
Jumaluudestas erosit,
Kuoleman väen kiroisit.

Vaikk' on kaikki kirjassasi,
Kuitenkin sä armostasi
Armahtele lapsiasi!

Sydäntäni synnin vaiva
Niinkuin Tuonen toukka kaivaa,
Parane ei tunnon haava.

Keksithän Marian huolen,
Muistit ryövärikin puolen,
Muista muakin, kuin kuolen!

Ansiot' ei ole mulla,
Vaan on laupeutta Sulla,
Anna mun tyköösi tulla!

Äl' eroita karjastasi,
Laske lammaslaumahasi
Oikealla puolellasi!

Kirotuit' ei vihas säästä
 Ijankaiken itkemästä;
 Mua lastes joukkoon päästä!

Sulle huokaan hartahasti,
 Anon, että armiaasti
 Suot mun kuolla autuaasti!

~~~~~

Murheen hedelmä.

(Mukaelema.)

Murhe niinkuin kotka, jok' ampuen tempaavi saaliin,
 Kyntens' iskevi juur' sykkävähän sydämees;
 Mutta se vahvoin lentimin sitten maan yli nousee,
 Kantaen täältä sun pois taivahan kirkkauteen!

~~~~~

Rangaistuksen kovuus.

(Mukaelema.)

Ei Jumala näin kovin sua koskettäisi,
 Jos vähemmällä vaan sun kuuliaiseks' saisi!

~~~~~

Nosta silmäsi.

Tukesi ja turvasi kuin hautaan saatit,
 Toivos, riemusi sen kanssa maahan maadit,

Eikä valo' ole orvoks' jäänehellä
 Enemmän kuin yöllä korpeen eksyneellä:
 Nosta silmäsi!

Koska tauti, taittanut sun vuotehelle,
 Rauhaa vangilleen ei anna vaivaiselle,
 Elohon ei, eikä kuolemahan päästä,
 Raatelee, vaan heikon henkiraiskan säästää:
 Nosta silmäsi!

Tai kuin tuttavas ja ystäväs sun pettää,
 Talosi ja tavarasi sulta kettää,
 Tahi kateus niinkuin toukka kunniasi
 Juuret jäytää, häpeään sun sortuasi:
 Nosta silmäsi!

Nosta silmäsi,
 Ajatukses anna lentää liitäellä
 Tuonne taivahalle, taakse tähtitarhain;
 Niin sä tunnet, ett' ei ole ihmisellä
 Oleminen täällä ainoa ja parhain,
 Että rientos, riehus, riitas on vaan retki,
 Ijäisyyttä kohden aina kulkevainen,
 Retki, jonka vaivoj' on vaan vähä hetki,
 Jok' on niinkuin mertä vastaan pisarainen!

Marian murhe.

(Stabat mater dolorosa.)

Murehella haikealla
 Seisoi äiti ristin alla,
 Johon poika naulitaan.
 Sydän sykki surkeasti,
 Kyyneleitä katkerasti
 Silmä vuosi tulvanaan.

Voi sen tuskaa verratointa
 Vaivattaissa viatointa
 Ainokaista poikaansa!
 Voipa määrää huokausten,
 Kuin hän seisoi rinnatusten
 Ristin kanssa rakkaansa!

Ken ei itkun pisaroita
 Vuodattaisi katkeroita
 Tätä huolta nähdessään!
 Kuinpa äitin neidellisen
 Poika hurskas, taivaallinen
 Käytetähän kärsimään!

Jesust' äiti pilkattavan
 Näki, ynnä kiusattavan
 Synnin tähden maailman;
 Kuuli hänen ristin alla

Riutuenkin siunaamalla
Kiusaajansa kostavan.

Voi sit' äitin kärsimystä!
Hänen kanssans' yhdistystä
Mun pitävi etsiä;
Palavalla sydämellä
Kyyneleillä kylvetellä
Herran ruumista pyhää.

Poveheni, äiti, paina
Haavat vuotamahan aina,
Joita vuosi poikasi,
Vuosi ruoskin suomittaissa
Sekä ristinnaulittaissa
Tähden suurten syntini!

Häntä tahdon katsastella,
Hartahasti huokaella
Päivieni päätteeseen.
Kyyneltesi kumppaliksi
Ja surusi toveriksi
Jään mä ristin juureen.

Mua ellys eroittako,
Luotasi pois luovuttako,
Pyhä, puhdas impyinen.
Veisata valitusvirttä
Tahdon, ja syleillä hirttä,
Joll' on poikas ainoinen.

Mua hänen haavoissansa
 Hautele ja vaivallansa
 Poies päästä synnistä,
 Häntä kuulemaan kehoita,
 Taivahan taloon osoita
 Viimeisenä päivänä!

Ristinsä tukeni olkoon,
 Kuolostansa mulle tulkoon
 Turva vahva Tuonelaan,
 Että Luoja armahtaisi,
 Sielu kurja onnen saisi,
 Käydessäni kuolemaan!

~~~~~

Kaste.

(Saksasta.)

 rapian erämaan rajalla
 Vuoren rotkoss' asuskeli aikaan
 Entiseen erokas Eukaristo.
 Kaikille hän lauha ol' ja tyyni,
 Tutuille ja tuntemattomille,
 Myöskin paljon kärsinyt ja nähnyt,
 Ja sentähden nöyrä nuhteissansa,
 Lempeäinen lohdutuksissansa;
 Josta kansa häntä kuulemassa
 Läheltä kävi usein, kenenkä
 Mieltä murhe liioin ahdisteli.

Tulipa hänen tyköönsä kerran
 Vaimo vastasyntyntä lasta
 Käsivarrellansa kantavainen;
 Kalveat ol' kasvot kantajalla,
 Kahta kalveamp' ol' kannettava.
 „Isäni“, hän itkusilmin lausui,
 „Mistähän nyt löydän lohdutuksen?
 Tämä lapsi kurja kuoli multa
 Kastehen vedessä käyttämättä,
 Eikä taida tulla tuomiolla
 Ikuisen ilon perilliseksi.“

Silloin lausui nuhdellen erokas:
 „Minkätähden, vaimo, lapsen laskit
 Kuolemaan pyhättä kastehetta,
 Hätäkastehettakin, poloinen?“

Valittaen vaimoparka virkkoi:
 „Erämaass', isäni, aukeassa,
 Joss' ei vettä ollut kasteheksi,
 Tuli mulle synnytyksen tunti.
 Päivä poltti päätäni tulinen,
 Hieta poltti jalkopohjiani,
 Muut' ei mulla ollut kastetta kuin
 Huokauksia ja kyyneleitä.“

Tämä liikutti ukon sydäntä,
 Ja hän arveli asian juonta,
 Hetken mielessänsä mietiskellen.

Ja hänessä vahvistui va'aksi
 Ja lujaksi päätös, jonka hän nyt
 Lauhasti ja lempeästi lausui:
 „Vesi ei sitä tee itsestänsä,
 Mutta sen tekevi Herran henki,
 Joka veden kanss' on yhdistetty.
 Ole vaimo vahvassa varassa,
 Ett' on lapsesi lunastettuna!
 Hietakankaan kuumalla kedolla
 Herran henki on sen kastanunna
 Huokauksillas ja itkullasi.“

Kuolettaminen ja eläväksi-teko.

(Saksasta.)

„**K**uolettaa tuon villihärjän voin ma
 Yhden vaan sanan suhahtamalla
 Sille korvahan.“ Näin lausui kerskuin
 Taikur' Jambres tuomarin edessä;
 „Todistukseksi se tuomarille
 Olkoon oikeasta uskostani
 Tätä väärää viettelystä vastaan!“

Sanoi näin, ja sarvista talutti
 Härjän, sinne tänne töytäilevän,
 Tuomarin etehen. Hiljallehen
 Sille sitten korvahan suhahti;
 Ja mölähtäin härkä maahan kaatui.

Kristittypä, jota taikur' tahtoi
 Kiinni kiehtoa, nyt lausui hiljaa:
 „Kuolettaa voit kyllä myrkkyhengin,
 Mutta voitkos kerran kuolenutta
 Eläväksi tehdä uudellensa?
 Sillä siitä, jonka mull' on usko,
 Kirjoitettu on: „Mä kuolettaa ja
 Eläväksi jälleen taidan tehdä;“
 Vieläpä enemmänkin: hän voipi
 Villin luonnon lempeäksi saada.“

Ja hän painoihen nyt polvillensa
 Ja rukoili rinnasta pyhästä:
 „Ihmeit' en, Isäni, tahdo tehdä,
 Eikä uskosi edistykseksi
 Taikurin tekoja tarvitakaan;
 Sitä vaan, Isä, jos sallit, Sulta
 Sisällistä merkkiä anoisin,
 Missä ja mitenkä uskosi on
 Tehollinen totta puoltamahan;
 Sitä merkkiä anon rukoillen,
 Anna armollisesti se mulle!“

Näin rukoiltuaan ylös hän nousi
 Ilolla ja mielellä hyvällä.
 Ja kovasti lausui kaikkein kuulla
 Uskonsa pyhimmän nimen nyt hän
 Härjän kuollehen ylitse. Ja se
 Liikahti. Ja liukkahasti lensi

Elämän kipuna uudellensa
 Lihan, suonien ja luun läpitse.
 Härkä, hallita kamala ennen,
 Kesynä kohosi ylös maasta,
 Nöyrin silmin katsoin ympärinsä.
 Sitten läheni se lempeästi
 Kristittyä ja keralla kulki,
 Ikäskuin isäntänsä keralla.

Kukistaa ei, eikä kuolettoa
 Pidä uskon oikean, sen pitää
 Kuolluista herättää ja kesyksi
 Rajuluontoisia lemmitellä.
 Tämä on sen taivaallisen juuren
 Ainoa, totinen tunnusmerkki.

Jodokon leipä.

(Saksasta.)

Palveljansa mieltä koitellakseen
 Tuli Herra kerran kerjäläisen
 Halvassa ja huonossa asussa
 Jodokon luo, almua anoen.

„Anna köyhälle palanen!“ lausui
 Jodoko taloudenvartijalle.

„Isä,“ vastais vartija sanoen,
 „Meill’ ei oo enää kuin yksi leipä;

Jos nyt siitäi vielä antanemme,
Niin ei jää palaista suuhun panna
Sulle, mulle eikä koirallemme.“

„Anna vaan!“ apotti häntä käski,
„Kyllä Herra meille toista tuottaa.“

Niin taloudenvartija se otti
Veitsensä, visusti sillä viiksi
Neljähän osahan leivän yhden,
Ja osan osottavi ukolle,
Vielä virkkaen vähän vihassa:
„Tuossa on nyt sulle leivän lohko,
Apotin osaksi jääpi toinen,
Kolmas mun ja neljäs koirallemme.“
Ja apotti naurahtaa myhähti,
Kerjäläinen läksi kulkemahan.

Eipä aikaakaan, — kuin toisen kerran
Vielä vaivaisempana jo Herra
Tulla horjui almua anoen.

„Anna hälle!“ niin apotti lausui,
„Anna hälle nyt minun osani!
Kyllä Herra meille toista tuottaa.“
Ja taloudenvartija se antoi,
Kerjäläinen läksi kulkemahan.

Eipä aikaakaan, — jo kolmannesti
Kahta kurjemman näköisnä Herra
Tulla horjui almua anoen.

„Anna hälle!“ niin apotti lausui,
 „Anna hälle nyt oma osasi!
 Kyllä Herra meille toista tuottaa.“
 Ja taloudenvartija se antoi,
 Kerjäläinen läksi kulkemahan.

Eipä aikaakaan, alastomana,
 Sokeana sekä sauvatoinna,
 Heikkona, vähissä hengin Herra
 Tulla horjui, almua anoen.

„Anna hälle“, niin apotti lausui,
 „Anna hälle koiramme palanen!
 Kyllä Herra meille toista tuottaa.“

Ja taloudenvartija se antoi,
 Kerjäläinen läksi kulkemahan.
 Mutta silloin kuului heille ääni:
 „Vahva on ja suuri sulla usko,
 Niinkuins uskot, niin tapahtukoonkin!“

Niin taloudenvartija ulos luo
 Ikkunasta silmänsä, ja katso!
 Neljä laivaa juoksee rantaan, täynnä
 Leipää, viinaa, öljyä ja mettä.

Tuo taloudenvartijapa kohta
 Rientää rantahan hyvillä mielin.
 Laivamiehiä hän ei havaitse,

Mutta rannan hietikolla heiluu
 Tuulessa nyt valkeainen vaate,
 Johon kullalla on kirjoitettu:

„Se, joka se kaarnehetkin ruokkii,
 Apotille neljä laivaa laittaa,
 Yhden laivan itselleen hänelle,
 Toisenpa taloudenvartijalle,
 Laivan kolmannen on koirallenne,
 Mutta neljännen jaeltavaksi
 Lähettäjän köyhälle suvulle.“

Hevosen kenkä.

(Saksasta.)

Tällä maalla vielä ollessansa,
 Ulkoarvotansa alhaisena,
 Herramme Wapahtaja rakasti
 Autuudesta kansansa keralla
 Teillä ja turuilla tutkistella,
 Sillä taivahan avaran alla
 Väljä on ja kaunis keskustella.
 Näissä hän pyhiltä huuliltansa
 Vuodatti suloisia sanoja,
 Nuhdellen ja neuvoen, ja näin hän
 Teki temppelin joka turusta.
 Vaan opetuslapsistai ol' monta,
 Jotka ei alussa voineet aina

Tajuta sanojen tarkoitusta;
 Tällöin hän opetti osviitoilla,
 Esimerkeillä ja vertauksilla.

Näin vaeltaissansa heidän kanssa
 Kerran pientä kaupunkia kohti
 Vilahti hänelle tieltä silmään
 Poikkikatkenut hevosen kenkä.
 Ja hän sanoi siinä Pietarille:
 „Ota ylös, Pietari, tuo rauta.“

Pietari, ajatuksissaan astuin
 Maallisesta vallan voitannasta,
 Halvaksi hevosen kengän katsoi,
 Ja kuin s' ei kuninkaan kruunu ollut
 Eikä voiman valtikka, niin ei hän
 Ruumistaan ruvennut kuuristamaan,
 Astui vaan eteenpäin, eikä ollut
 Käskeistä kuulevinansakaan.

Pitkämielisyydessään hänehen
 Herra ei vihastunut, vaan itse
 Ylös kengän kappaleen kohotti,
 Eikä sen enempätä sanonut.
 Sitten kaupunkihin tultuansa
 Poikkesi hän seppiä pajahan
 Ja sepille sinne möi sen raudan
 Kolmesta kuparipeningistä.
 Sivu kauppiasten kulkeissansa

Osti siit' omenankauppiaalta
 Kirsikoita kypsää sen verran,
 Minkä kolmella rahalla saapi,
 Ja heti hihansa pohjukkahan
 Ne tapaansa myöten tarkoin kätki.

Siitä pois nyt toisen portin kautta
 Läksi hän opetuslapsinensa
 Talotointa tietä kankahalla
 Aukealla astumahan, joss' ei
 Pientäkään pimentopuuta ollut.
 Päiväpaiste kiihtyi helteheksi,
 Ja janossaan oisi paljonkin nyt
 Maksanut vedestä matkalainen.

Toisia edellä astuissansa
 Herra heittävi salaa hihastaan
 Tällä tiellä kirsimarjan maahan.
 Pietaripa, marjan nähtyänsä,
 Nöyrästi kumartui, nokkasi sen
 Suuhunsa nyt aivan sukkelasti.
 Vähän matkan päässä lasi Herra
 Toisen kirsikan kädestään maahan,
 Jonka taas kumartuin Pietar' otti.

Hyvän aikaa näin nyt häntä Herra
 Kumarrutti kirsimarjain tähden,
 Ja myhähtämällä viimein virkkoi:
 „Aioissa jos oisit valpas ollut,

Vaivalla vähemmäll' oisit päässyt;
 Ken vähää hyvää vähäksynevi,
 Vähemmästä vaivaa nähdä saapi.“

Huokaus työtä aljettaissa.

(Mukaelma.)

Herra, Luoja taivasten,
 Isä armas ihmisen,
 Tukemme ja turvamme,
 Edessäs nyt nöyryimme.

Taivahan Sä tähtineen,
 Maan ja ilman täytehen
 Ihmehiä kaikki loit,
 Kaikki lahjat meille soit.

Sult' on päivän kirkkaus,
 Kukkaseinkin kauneus,
 Sulta ihmisjärki myös,
 Kaikki, Herra, on Sun työs.

Suo siis, että voisimme
 Hyvin käyttää oppimme,
 Työllemme suo siunaus,
 Toivollemme tointumus!

Tunnon rauha.

Ah, kellä puhdas tunto on
 Ja kalvamaton mieli,
 Jonk' ain' on retki polveton
 Ja laittamaton kieli,
 Jot' oikeast' ei luovuttaa,
 Ei väärän puoleen horjuttaa
 Voi vilpin viehätykset;

Sen silmä aina kirkas on,
 Ja otsa puhdas hohtaa,
 Povess' on sydän pelvoton,
 Jos kunka kumman kohtaa.
 Hän on kuin nuori neitonen,
 Jokaisen mielitehtoinen,
 Vaikk' olkoon vanhus harmaa.

Kuin yöksi maata painaksen
 Ja luojahansa luottaa,
 Hän kummitusten, peikkojen
 Näköj' ei säiky suotta,
 Vaan yön unittoman lepää
 Ja riemullisesti herää
 Hyvien töiden toimeen.

Jos korvensyöntä yksinään
 Hän kolkkoakin kulkee,

Tai meren aallot myrskyillään
 Hätään jos häntä sulkee,
 Hän hämmästy ei silloinkaan,
 Hänell' on rauha rinnassaan
 Ja turva tunnossansa.

Hän kaunis on kuin kukkainen,
 Raitis kuin kevätaamu,
 Vaan omantunnon-vaivainen
 Se hoippuu niinkuin haamu,
 Ja päivät sekä pitkät yöt
 Sen entiset pahuuden työt
 Hänt' aina ahdistavat.

Syksytoiveita.

Poispäin, pois vaan siirtyvi päivä, ja yö yhä karttuu,
 Lehto jo kellastuu, syys hopeoitsevi maan;
 Talvea ennustaa tavienki ja telkkien lähtö,
 — Miekkoset pääsevät pois pakkasen alta ja yön!

Enpä mä kuitenkaan voi surra, jos talviki tulee,
 Kun suvenaikainen työn' turha se ollut tok' ei:
 Aumoja on ahoviereni täynnä, ja purnuni paisuu,
 Karjani karttunehen täyttävi rieska ja kuu;
 Jonka ma maan povehen elon uuden siemenen kylvin,
 Ei huku siellä se, ei, vaikka se nyt mätänee,

Mut suvi uus' kuni kirkastaa taas maita, se nousee
Uutena viljana vaan tuhvasta taivaasen päin.

Ihminen, näinpä se sunkin suhtasi on elämässäs,
Surras syyt' ole ei, vaikkapa vanhaksi käyt,
Vaikkapa vanhuuden lumi pääsi ja partasi niettä,
Hiljemmin suonesi lyö, jalkasi horjuen käy.
Nuorra ja voimasi päivinä teit sinä miehenä työtä,
Kasvopa karttunut sen nyt isänmaallesi jää,
Tuo isänmaallesi jää, sekä jääpipä lapsesi hurskaat,
Joidenka mielihin myös kelvon ja kunnian loit.
Itse sä kuolet pois, ja sun raajasi multahan pannaan,
Henkesi kuolematoin kuoloa tunne tok' ei,
Vaan valo uus' kuin kirkastaapi jo uusia maita,
Uutena luomana myös nouset sa taivaasen päin.

Betlehemin tähti.

(Mukaelma.)

Kuin Betlehemissä itse Herra
Neitseessä otti miehuuden,
Ja Maria kuin ensi kerran
Lapsensa laski seimehen;

Niin tähti nousi, kirkkaast' hohti,
Yön loistollansa valaisten,
Ja tietäjät nuo kaukaa johti
Jesuksen jalkain juurehen.

Se tähti kirkas vielä koittaa
 Polvesta polveen maailmaan;
 Se pimeyden vallan voittaa,
 Elohon johtaa taivahan.

Tää kirkkaus, jok' aina loistaa,
 On Herran sana harhaton.
 Se valheen, synnin, kuolon poistaa,
 Ja meille tuki, turva on.

Jouluaamuna.

(Saksalaisen mukaan.)

 i aikaa armahinta,
 Jok' ompi jouluna!
 Nyt raukimmankin rinta
 Iloiten riemahtaa,
 Kuin loistot öisell' aikaa
 Kirkolta heijastaa,
 Ja kelloin ääni kaikaa
 Ja kirkkoon kuljetaan,
 Kuin juhlavirttä sääntäin
 Vanhukset, nuoremmat
 Nyt kaikki yhteen ääntäin
 Vahvasti veisaavat:
 Jumalalle kunnia
 Korkeudessa!

Oi aikaa armahinta,
 Jok' ompi jouluna!
 Iloa rauhaisinta
 Nyt kaikin nautitaan.
 Pois pannaan päivän vaiva,
 Pois kiistat, riitaisuus,
 Ei mieltä saa nyt kaivaa
 Kateus, katkeruus.
 Nyt kohtaa lempein mielin
 Jokainen toistansa,
 Kuin enkelien kielin
 Ään' ompi kuuluva:
 Rauha maassa!

Oi aikaa armahinta,
 Jok' ompi jouluna!
 Valoa kirkkahinta
 Nyt yö on loistava:
 Poikansa maailmalle
 Suo Herra Jumala,
 Köyhälle, rikkahalle
 Autuudeks' armosta.
 Siis uusi mieli tulkoon
 Nyt meihin nuhteeton,
 Elomme uusi olkoon,
 Ja todeks' tulkohon:
 Ihmisille hyvä tahto!

Hautausvirsi.

(Käännös.)

Mä kuljen kohti kuolemaa,
 Jos kunne tien' lie kääty,
 Jos kuin se olkoon vaikeaa,
 Mun matkan' hautaan päätty,
 En sitä välttää voi;
 Jos täällä riemu soi,
 Tai mua murhe rasittaa,
 Mä kuljen kohti kuolemaa.

Mä kuljen kohti taivasta,
 Jos Jesusta en heitä;
 Mun sielun' silloin elon saa,
 Kun ruumiin' multa peittää.
 Mä itse päättää saan:
 Jos kautta kuolon maan
 Mä seuraan Jesus Kristusta,
 Niin kuljen kohti taivasta.

III.

Pyydetty pyytäjä.

Mikä lie minulle tullut,
Kumma kurjoo kohannut?
Kovan on ikävä eloni,
Toimehen tulo tukala;
En tunne omia maita,
En omoa itseäni,
Enkä mieleni menoa,
Arvelujeni ajoa.
Ilo on entinen eronnut,
Lepo luopunut minusta,
Syän on saanut sykkämähän,
Rintani rajuamahan,
Tulena povi palavi,
Veri vierren valkeana.

Mikä lie minulle tullut,
Kumma kurjoo kohannut?
Työn' unehtuvi usein,
Askareet alinomoa,
Kirves liiaksi lepäävi,
Hakko haihtuvi ajusta,

Välehen käsi väsyvi,
 Sormet suoniset sujuvat.
 Minne on väkeni mennyt,
 Minne muinainen neroni,
 Kunne toimi kulkenunna,
 Kunne kuntoni kaonnut?
 Kuin ennen saloa hiihin,
 Asettelin ansojani,
 Pyysin pyyn, tapasin teiren,
 Osasin oravan saaha.
 Suotta nyt suurin sankojani,
 Suotta rihmoja ripustan,
 Ei puutu pätöistäkänä,
 Käy ei kunkahan ko'oista;
 Omanahan, onnenahan
 Susi syöpi syötteheni;
 Huviksehen, hyödyksehen
 Jänö juoksi langoitseni.

Jo taisin poloinen poika,
 Pyytäjä polonalainen,
 Itse ansahan osata,
 Itse tarttua toenkin,
 Taisin pauloihin paneta,
 Saaha sankojen sisähän!

Oli pantuna pahasti
 Sinisilmät syötikseni,
 Sangoiksipa suoritettu

Sylet surkean-suloiset,
 Rakennettu rihmaiseksi
 Kätöset kovan keveät;
 Paulat ol' punomat Lemmen,
 Sukkamielyen sukimat;
 Pyytäjä on piika pieni,
 Saaja suu sulasimainen,
 Tytti taivon tuittama,
 Tähtien emittelemä;
 Tuollap' on joen takana,
 Kosken kuohuvan kylellä,
 Ahon armahan ohessa,
 Lehtovaaran liepehellä.

~~~~~

Etelälle.

Tuuli, joka kohti kuljet
 Suloisata Savoaa,
 Joka jok' aholla muistat
 Suudella sen kukkia!

Sinulle mä viestin viedä
 Annan armahalleni,
 Viestin viedä, toisen tuoda
 Sieltä liekkuessasi.

Jos sen siellä, jossa ennen,
 Lähtehellämme tapaat,

Niin hänelle hellimmästi
Suuta annella sä saat.

Kosken kunnahall' omani
Astuis askelin aroin,
Varo siinä vienoistani,
Varo kuin minä varoin!

Jos tuo lahta soutamassa
Oisi pursin pienoisin,
Souda häntä, tuuittele,
Kuin mie sousin, tuutin.

Vaan astuisko vastahasi,
Niinkuin aina astui mun,
Sylit hälle suorittaasi
Vastahan pitäisi sun.

Vaan jos hänt' et kohtaella
Paikoilla tutuilla vois,
Jos jo turve tynnelläni
Peittehenä päällä ois;

Heitä kukka kunnahalle,
Hiljaa kuiskaa hautahan:
„Tulemass' on kultasikin
Jälestäsi Tuonelaan!“

Tarkk'ampujan hyräily yövahdissa, v. 1854.

(Osiksi mukaelma).

Kesk'yöllä ypö-yksinän'
 Kuin astun vahti' ees ja taas,
 Niin muistelen mä mielellän'
 Erottaessa rakkauttas.

Kuin meille lähdön hetki tul',
 Kuin rumpu käski joutumaan,
 Ja miehuus kaikki maahan sul'
 Käydessä kättä antamaan;

Mu' itkusuin sä suutelit,
 Puristit helläst' kättäni,
 Ja sulkkunauhan solmisit
 Rintaani lemmen muistoksi.

Siis luule en unohtanees
 Lupauksiamme vieläkään,
 Ja enpä usko mieltynes
 Sun vielä toiseen ystävään.

Ja senpä tähden mieleni
 On kuin keväinen lämpimyys,
 Keveesti käy sydämeni,
 Vaikk' ympärin' on yö ja syys.

Sä näilla aioin astelet
 Tuvassas tyynin askelin,
 Ja Herran puoleen huokaillet
 Edest' etäisen kullankin.

Vaan se jos mielees lennähtäis:
 Mun miekan alle joutuvan',
 Jos kyynelilmääs vierähtäis,
 Äl' ole, lapsen', milläiskään!

Sodankin pauhu ääretöin
 Kädess' on Kaikkivaltaisen,
 Ja sotamiesi vilpitöin
 On Luojallen otollinen.

Vaan viimeinkin jo kello lyö,
 Ja täys' on vahtivuoroni:
 Lepää levossa armas yö,
 Ja muista mu' unissasi!

~~~~~

Ruotulaisen morsian *), v. 1854.

Yksittäin olen heitetty kuin kukka ahon laitaan,
 Ikäväni minä kätkettelen oman kullan paitaan.

---

*) 1:nen värsy on laulannon kanssa saatu ja kuuluu unoh-
 tuneesen kansanlauluun. Katso Walituita Suomalaisia Kan-
 sanlauluja, 3:s vihko.

Kulta läksi Kuopioon ja meni Savon väkeen;
Milloinkahan maailmassa häntä vielä näkee!

Kirjan sieltä kirjoitti ja tiesi joutuvansa,
Joutuvansa joululle ja häitä hankkivansa.

Mökin maat on annettuna, pienoiset ja puhtaat:
Jokivartta vaaran alta, lehtoa ja luhtaa.

Päivä silloin paistaisi ja linnut lauleleisi,
Koska kultan' korjassansa minut sinne veisi!

~~~~~

Rannalla-istuja neito *).

Yksin istun ja lauleskelen,
Aikan' on niin ikävä;
Vesi seisoo ja linnut laulaa,
Eikä tuulikaan vedätä.

Oisko pursi ja punapurjeet,
Millä mennä merten taa,
Tuolta tuottaisin sulholleni
Ko'on kultaa ja hopeaa.

Sitten kutoa helskyttäisin
Papin-paitakangasta;
Kihlasormus se kiilteleisi —
Voi mua, hullua neitoa!

~~~~~

*) 1:nen värsy kansanlaulua.

Turha odotus.

dottain alla akkunan
 Mä seisoin tunnin, kaksi,
 Ja aina toivoin Aunetan
 Sanassaan seisovaksi.

Jos lehti lensi sieltä päin
 Ja päitsen' maahan raukeis,
 Mä luulin, että Aunin näin,
 Ett' akkuna jo aukeis.

Jos yökkö eetsen' huiskahti,
 Jos huokaeli tuuli,
 Het' Aunin huiskutukseksi
 Ja ääneksi ne luulin.

Mut häntä vaan ei kuulunut,
 Mä kolkon illan vietin,
 Jo toivokin ois sammunut,
 Vaan toisekseen näin mietin:

„Jos tähtä taivahallakaan
 Nyt tuskin yhtä tuikkaa,
 Jos pilvi vettä vihmallaan
 Sun märjemmäksi kuikkaa;

Niin tyttö silmin tuikkavin,
 Sinulle käypä vastaan,

Sun kuivaa sylin lämpösin,
Vaikk' yö nyt kuinka kastaa!"

Näin oisin tainnut pitkentää
Kok' yöksi turhan piinan,
Kuin rankka nauru tyrskähtää
Takana varjosliinan.

Mi lie sen päähän astunut,
Mik' immen viisaan houkkais,
Ett' ei sisään nyt laskenut,
Vaan lempeni näin loukkais!

Vaan vuota, vuota, vallaton,
Sä tynemmäksi taivut,
Ja niinkuin hirvi hermoton
Syliini vielä vaivut!

Mut silloin pientä pettäjään'
En laskekaan, — se muista!
En suultani, en vierestän',
Jos vaikka kuinka puista.

~~~~~

Runonkerääjä.

Mä läksin kauas Karjalaan
Tekoa laulun oppimaan;

Samosin metsiä ja soita,
Sain lauluja ja laulannoita.

Mut turha ol' se matkani,
Kuin tointunut ei taitoni,
Kuin, vaikk' ol' laukku virttä täynnä,
Ei laulu itseltäni käynnä.

Niin seitsentoista-vuotinen
Tul' vastahani neitonen;
Se naurahtel' niin lempeästi,
Ja posket hohti hempeästi.

En haastatella taitanut,
Ei hänkään mitään virkkanut,
Mut katsehensa mustantummat
Poveeni loivat tunteet kummat.

Ne tunteet ol' niin karvahat,
Ne tunteet ol' niin armahat,
Ja jäät ne läksi luonnostani,
Ja tulvat nousi tunnossani.

En lähde koskaan Karjalaan
Runoja enää oppimaan,
Kuin mieleni, runoja täynnä,
On siitä päivin virsin käynnä.

Servialaisia kansanlauluja.

(Saksan kielestä.)

1. Kehen neito kasvanut.

Keito nuori, kaunis kukkaseni,
 Kehenkä sä katsoit kasvaissasi?
 Lienet koivun hoikkuutta katsellut,
 Tahi kuusen korkean kenoutta,
 Vaiko veljyeni vartaloa,
 Kuin noin suoran-hoikkaiseksi kasvoit?

„Poika pulska, armas aurinkoni!
 Enpä koivun hoikkuutta katsellut,
 Enkä kuusen korkean kenoutta,
 Enkä veljyesi vartaloa:
 Sinuhunpa loin vaan silmän' aina.“

2. Kukalle.

Kukkaseni, kaunoiseni,
 Punaiseni, pienoiseni,
 Vasta päiville puhennut,
 Elosalle ennättänyt!
 Kellenkä sinun nyt kannan,
 Kelle kannan, kellen annan?
 Annan äitille hyvälle,
 Emolleni armahalle.

— Äitin' on tuvassa Tuonen,
Manalan kotimajoissa.

Kukkaseni, kaunoiseni,
Lintuseni, lietoiseni,
Kellenkä sinun nyt kannan,
Kelle kannan, kellen annan?
Antanen sisarelleni,
Sikkoselleni sulolle.
— Sisar on kultansa koissa,
Miehensä majahyvänä.

Kukkaseni, kaunoiseni,
Ainoiseni, armahani,
Kellenkä sinun nyt kannan,
Kelle kannan, kellen annan?
Antanen velivesalle,
Veikolle hopealleni.
— Veli on verisoissa,
Miesten tappotanterilla.

Kukkaseni, kaunoiseni,
Punaiseni, pienoiseni,
Kellenkä sinun nyt kannan,
Kelle kannan, kellen annan?
— Annan armahaiselleni,
Kullalleni, kuululleni,
Pojalle punapos'elle,
Simahuuli sulholleni.

— Ei kulta kukan otossa,
 Lempeni lehoilla näillä;
 Kullan on kaukana kotinsa,
 Kolmen kosken tuolla puolen,
 Viian viiennen takana,
 Kylän kymmenennen päässä.

3. Tuomio.

Kolme kaunokaista impilasta
 Kylvi kukkasia kunnahalle.
 Jo tulevi siihen poika huima,
 Kukkia keräävi kourallisen.
 Niin tytöt salaa viritti ansan,
 Johon poikanen poloinen puuttui.
 Yksi näin: „tulehen työntäkämme!“
 Toinen näin: „ajakamme kylästä!“
 Kolmas näin: „se hirtteä pitävi!“
 Poika siihen vastahan sanovi:
 „En ole kulta työntäänne tulehen,
 En pahantekijä maast' ajaanne,
 Poik' olen, poloinen, hirtettävä
 Hirmuhirtehen — kuin neidon kaulaan!“

4. Toivomat.

Miilo nurmella lepäsi,
 Koivun kaunoson kylellä,

Tuli siihen kolme neittä,
 Kolme kaunoista kanoa;
 Tullessahan tuumoavat,
 Astuessaan arvelevat,
 Kuk' ois kullenkin komeinta,
 Mikäpä millenkin sominta.

Niinpä virkki vanhin impi,
 Lausui tällä lausehella:
 „Sormus ois somin minusta,
 Kullankiiluva komein,
 Jok' ois sulhon suorittama,
 Menon merkki miehelähän.“

Siitä virkki toinen tyttö,
 Lausui tällä lausehella:
 „Vyö oisi somin minusta,
 Vyöpä kaiken kaunokainen,
 Jok' ois kullan kirjaeltu,
 Ja hopein huoliteltu;
 Vyölle poikaset pälyvät,
 Silmän luovat sulhais-miehet“

Siitä virkki nuorin neiti,
 Tyttö taitaen sanovi:
 „Niilop' ois somin minusta,
 Metsänpyytäjä parahin;
 Sormus sormessa kuluvi,
 Tuli kullan tummenevi,

Vyöstä kirjaset katoovat,
 Hälvenee helo hopean;
 Kulu ei Niilon kaunis kaula,
 Tummene tuli silmästä,
 Ei katoa kytki lämmin,
 Huulten hälvene hunaja.“

5. Kirous.

Kukkia keräsi tyttö,
 Uupui siit' uneen.
 Tuljpa poikanen pahainen,
 Havahutti näin:
 „Nouse, nouse, armas impi,
 Nyt elä lepää enää!
 Kukkakullat rinnoillasi
 Kai jo kuihtuvat,
 Se, kenelle ne keräsit,
 Toista lemmitsee.“

„Lempensä mä anteheksi
 Annan, kuitenkin
 Koston nuoli, Luoja, laske
 Kohti kurjoa!“

6. Rakkaiden hauta.

Oli kaksi kaunokaista,
 Kaksi kullaista käköä,
 Ne tekivät lemmen liiton,
 Laativat lujan lupansa;
 Kumpikin käkö kukahti
 Yhden kuusosen kukilla,
 Kumpikin käkö pesihen
 Yhessä joen ve'essä,
 Yhen virran pyörtehellä,
 Yhen pyhkimen varalla.

Kului kuuta viisi, kuusi,
 Kuluipa koko kesäkin,
 Eikä tiennyt yksikänä,
 Arvannut ainoakana.
 Kuluipa kesonen toinen,
 Vierähti Jumalan vuosi,
 Jo tiesi koko kyläjäs,
 Akat arvasi kyläiset,
 Tiesi miehet, tiesi vaimot,
 Iso tiesi, tiesi äiti.
 Tuostapa emo tytärtä,
 Vanhin virkkaen varoitti:
 „Paha on hukan keralla,
 Paha on karhun kainalossa,
 Pahempi pojan parissa,

Suoravartalon sylissä;
 Sill' on suu suloa voita,
 Hunajata huulet kaikki:
 Myrkkyä hänellä mieli,
 Sisu mustia mujuja;
 Ellys menkö, lapsueni,
 Noien poikkien parihin,
 Niien kaunisten kisoihin.“

Poika vuotti, viikon vuotti
 Tulevata tyttöänsä,
 Käköä käkeävätä;
 Eipä tyttö tullutkana,
 Eikä kuulunut kähköistä;
 Siitä vuottava valitti,
 Haikiansa huokaeli
 Tuikkavalle tähtyelle,
 Lemmen luoulle lohulle,
 'Tähen käskevi sanoa,
 Viestin viemähän tytölle:
 „Kuole kultani ehtoolla,
 Aattoiltana nukaha,
 Niin minä pyhänä päätyn,
 Valetessa aamun vaivun.“
 Kultansa ehtoolla kuoli,
 Impi illalla nukahti,
 Poikapa pyhänä päättyi,
 Valetessa aamun vaipui.

Siitä hauta kaivettiin,
Ovi Tuonen auaistihin,
Siihen kätkettiin kähköset,
Lemmen lapset laskettiin,
Kylki kyljen lämpimähän,
Rinta rintoa lähelle,
Käsi kätköhön kätösen,
Huuli huulen hohtehesen.
Kului kuuta viisi, kuusi,
Vieri viikkoja Jumalan,
Jopa poian pääläelta
Nousi kuusi kukkalatva;
Kului vielä kuuta kuusi,
Vieri aikoa vähäisen,
Jo nousi noropajuja,
Kyynelpäitä kukkasia
Sylistä ihanan immen,
Tuonelan tytön tilalta,
Nousi taimelle tasalle,
Varsin varrelle hyvälle;
Ne varret venyttelivät,
Kukkansa kohottelivat,
Kukat kuusen ympärille,
Kuusen kaulan kierräntähän;
Impeä itkevät siinä,
Vienoista valittelevat,
Nuorra mennyttä Manalle,
Tytteinä tupahan Tuonen.

7. Julkasematoin rakkaus.

Oi sinua, autio ahonen,
 Kuin minulle muistutat muretta!
 Täss' erosi ystävä minusta,
 Eik' erotessaan sanonutkana:
 Herran halttuhun ma sun nyt heitän!
 Päähäns' painoi vaan kypäreänsä,
 Maahan mustat silmänsä alensi,
 Ja kätensä, oikean kätensä
 Poveansa vasten painallutti. —
 Kypäränsä päähään painamalla
 Armas aikoi lausua minulle:
 „Herran halttuhun ma sun nyt heitän!“
 Silmänsä alentamalla maahan:
 „Kaiken kallihin oot kultueni!“
 Poveansa painalluttamalla,
 Silläpä sanoaksensa mietti:
 „Mielestän' et milloinkaan murene!“

Kuinka rakkaus tulee ilmi.

(Kreikkalainen.)

Min vuoksi, kultani, en sais ma sulle suuta antaa!
 Yö synkkä on, niin eihän ken voi siitä kieltä kantaa. —
 „Sen kuulee yö ja illan kuu ja kuulee tähdet taivaan,
 Ja tähti järveen tuikahtaa ja kielii laineille,
 Ja keula kuulee laineilta ja lausuu laivurille,
 Ja laivamies jo aamulla sen kullallensa laulaa.“

Angelika.

(Malmströmin.)

Tuohkuva tuulonen hoi, joka riemuten lehtoja lennät,
 Näitkö sä armahani, näitköpä nurmikukan?
 Kirkasvyö puronen, joka tammipimentoja puikat,
 Tokko kähköistäni näit, tokkopa lintuani?
 Taivaankarva kukat, kut lempeni jalkoja saitte
 Suudella sulosuin, kuolkoten autuahat!
 Pilvi, jok' iltaruson sylihin nukahat, sinä taisit
 Taivahan ranteellen temmata Angelikan? —
 Suotta surussani soitan, ei kenkään soittoa kuule,
 Rintani huokaantaa ei kenkään käsitä;
 Ei arvaa yks'kään, mikä hirmusa huolien tuska
 Mielessäin meluaa, poltto povessani on.
 Kuitenkin, kukap' on, joka ain' eläen ilomielin
 Mustien murhetten pilviä piilevä ois?
 Ihmis-parka, o surkea oot tosiaan, kuni taivon
 Hellää kättä arot, jolta sä voimia saat!
 Maallisihin ilohin sitä itkua enpä mä vaihda,
 Jossa mä toisinahan muistojen öilläni uin,
 Muistojen öillä usein, kuni taivaan tähtiä katson,
 Jossa mun armahani, jossa Angeelika on.
 Kuitenkin, voi kuinka usein olen katketa kurja,
 Kuin muistoin sulosuus painava mieltäni on!
 Sill' oli lempikevät mullai, oli mullai kukka,
 Myrsky hävitti kevään, kuolema kukkani vei.

Eräs kihlaus.

Me valat vahvat vannoimme
 Ja sormuksia vaihdoimme,
 Kuin läksin Helsinkiin;
 Ja Ulla tyrski uskossaan
 Luj' ollaksensa ainiaan,
 Ja lensi pyörryksiin.

Tuon toivon kanssani nyt vein,
 Ja yöt ja päivät työtä tein,
 Ja aina arvelin:
 Jos vuodet voisin ratkaista,
 Ja leivän kantaa katkaista,
 Niin uskon kostaisin.

Mä luottavasti tuumin näin,
 Ja miel' ol' aina sinnepäin,
 Ett' Ullan vielä nain.
 „Omalta Ullaseltani“
 Nimellä: „armas Aatuni!“
 Usein sanomat sain.

Mut vasten tuuli viskasiin,
 Ja lemmen laivan luotoihin
 Minulta myrsky vei:
 Jos kuinka oisin nuhdellut,
 Ett' oli mün unohtanut,
 Hän vastannunna ei.

Vaan uusiin tuumiin antoihen,
Ja otti toisen sulhasen —
En tuota luullut ois!
Mut siitä viisi virkkaisin,
Vähänpä muusta huolisin:
Kuin saisin kihlat pois!

IV.

Laulajan sija.

Kyll' on maata, manteretta
Suomen suurilla saloilla
Monenlaisten lintusien
Laadullansa laulaella,
Viserrellä, sirkutella:
Leivon tuolla taivahalla
Pilven alla liitäellen,
Kertun lehdossa leväten
Kesäyöllä yksinänsä,
Rastahankin raksutella
Korven kylmän kainalossa,
Peipon pellon pientarella,
Västäräkin rauniolla;
Allin on laulella aloa
Savon suurilla selillä,
Joutsenella joukutella
Jokisuissa, suvannoissa.

Niin miks' ei minulla oisi
Sijoa, sanan aloa
Suomen laulajasalissa,
Suomen runojen seassa,

Vaikk' on muilla pää ylempi,
Pää ylempi, ään' isompi,
Virret kaikki kaunehemmat!

En mä ylhäälle yritä,
Peremmäksi pyrikänä:
Seison, laulan seinän luona,
Oven suussa, orren alla,
Laulan lasteni huviksi,
Oman itseni iloksi.

~~~~~

Palannut runotar.

Ken vieras tuolta tuntuu
Nyt käyvän luokseni?
Ah, harvinainen on se,
Vaan tuttu kuitenkin:
Tuhansin tervetullut,
Runotar, lempeni!
Kyll' on jo aikaa siitä,
Kuin kävit luonani!

En tästä syyttää saata
Sinua kuitenkaan;
Sä yhtenään yritit
Tyköni tulemaan,
Vaan ovet mull' ol' aina
Sun tulas salvassa,

Ens'-lempeni likihin
Mä kartin joutua.

Ah, harhateille eksyin,
Sinusta vierastuin!
Mä toisen oudon naisen
Kahleihin kiehtouduin,
Jon posket punaa hohti,
Ja katse kuumuutta;
Se sai mun juottaneeksi,
Sen nim' on Mammona.

Tään orjana ma hoipuin
Ja häntä palvelin,
Siks' kunnes silmän' aukeis,
Ja irstaus inhoitti;
Hän lemmenlahjojansa
Ei mulle suonutkaan,
Mut muille aina antoi,
Ja mulle nauroi vaan.

Siit' irti päästen jouduin
Taas toisen taikoihin.
Tää, Kunniatar, kiehtoi
Mun uusiin kahleisiin,
Kääns' silmän' kiilloillansa,
Ja lumoi liehuillaan.
Vaan kuiva, puinen, luinen
Hän ain' ol' armastaan'.

Ja monta muuta naista,
 Ens'-lempen' unhottain,
 Mä uhraellen pyysin,
 Ja tyhjän aina sain.
 Näin sydänparkan' nuutui
 Ja ratk' ol' raueta,
 Kuin jälleen nyt mun etsit,
 Sä, immyt ihana!

Suloinen taivaan tytti,
 Suur' kiitos sulle vaan,
 Kuin vielä tahdoit saattaa
 Sydämen' virkoomaan!
 Alatipa nyt annan
 Sun siellä ollasi:
 Tuhansin tervetullut,
 Runotar, lempeni!

~~~~~

Puuseppä ja runoseppä.

Puuseppä se allani alkaa
 Työhuoneessa aikaisen aamun,
 Hän liikkuu ja jyskää ja ryskää,
 Puun kylkeä höylätä kurnii.
 En suutu ma tuosta, en tuskau,
 Vaikk' unta en kylläksi saanut,
 Vaan nousen ja työhöni istun
 Ja laulua höylätä koetan.
 Mut työtäni puusepän työhön

En, en silavuudessa vertaa;
 Mull' onkin puu rosopintaa,
 Myös lienevät höyläni tylsät.

Laulu on monta laatua.

Lämmin kun kukkia luo,
 Taivahan kaari kun juo
 Lahtosen lainetta vaan:
 Näistöpä laulaja viehtyy, ja yltyy
 Laulelemaan.

Laulajan viehtävi myös,
 Amor, sun armahat työs:
 Poika kun neitoa voi
 Huulosin muiskuta, helkkyen silloin
 Kantelo soi.

Äiti kun multahan maan
 Saattaen armahiaan
 Kyynelten maljoja juo,
 Laulu sen rintahan hellillä äänin
 Lohtua luo.

Toisinki kielin se soi:
 Ääni sen vienonen voi
 Pitkäisen pauhuna myös
 Pettäjän korvahan käydä, ja kostaa,
 Konna, sun työs.

Lapsuuteni paikoilta.

Täss' on tämä Louhivaaran salo,
 Josta kautta kouluhun kulimme
 Ennen poikapolvess' ollessani.
 Täss' ei nähdä mökkiä, majoa,
 Eikä kuulu karjan kellonkilke
 Eikä hallin haukunta salolla.
 Hongat hattaroita hajoittavat,
 Kuuset käyvät taivahan kumuhun,
 Jähmenneitten jättiläisten haamuin
 Kelot kamoittavat kulkevaista.

Voi, kuin minä aina olin uljas
 Tästä kautta syksyin kuljettaissa!
 Minä olin, — muiden peljätessä
 Salon karhun käyvän kimppuhumme
 Taikka rosvon ryöstämään tulevan, —
 Mielestäni suurin sankaria.
 Minäpä, niin uneksin ja toivoin,
 Keskellä saloa saavuttaisin
 Karannehen Kustu-Mustalaisen,
 Hänet kamppailtua kiinni löisin,
 Kihlakunnan kiitokset niin saisin. —
 Toiste tiellemme tulisi karhu,
 Kiljuen, kitaansa aueksien;
 Puukkoveitsen vyöltäni vetäen
 Minä sankarin väkevän käellä

Syöksisin sen karhulle kitahan,
 Tapettua taljan saisin kuulun,
 Jonka koivet reestän' reuhkeleisi!

Pois on mennyt, pois, tää poikainto,
 Vaikk' on käsivarten' vahventunut:
 Mua mustalaiset mustentavat,
 Irti käyden, ilman kostottani;
 Lykyn lahja, onnen kauppa on, kuin
 Kynttä koettamatta saanen käydä
 Kaksijalka karhuin' kanssa rinnan!

Kynälampi.

Pikku lampinen
 Hietalietteines,
 Joka rantoines
 Minun lapsuen
 Olit merenän':
 Sua tervehdän!

Kaarnalaivojan'
 Laskin laineilles,
 Sinun saattaakses
 Tuulen mukahan
 Maihin kaukasiin,
 Merentakasiin!

Taikka vallatoin
 Poikaparvessa
 Kesän kuumalla
 Uida polskuroin
 Haaleiss' aalloissas
 Hietarannoillas.

Taikka kiitelin,
 Talven tultua,
 Jääsi kannella
 Liukkain luistimin,
 Niinkuin iloinen
 Ilman leivonen.

Oi, ken muuttaa vois
 Vielä kerrankaan
 Lapsimaailmaan! —
 Vaan se mennyt pois,
 Pois on polvekseen,
 Lapsuus rauhoineen!

Eräs nuorukaismuisto.

Jos missä matkustellen, jos kunne kulkenen,
 Sit' yhtä armast' aikaa mä aina muistelen,
 Kuin kahdeksannentoista mä täytin vuoteni,
 Ja lyyrän olin saanut juur' vasta lakkiini.
 Sydämen' kevyt oli ja mielen' murheetta.

Mä hengin, liikuin, lennin kuin leivo taivaalla,
 Jot' ilman liekki kantaa ja tuuli kuljettaa:
 Tällaisna silloin jouduin Savossa pappilaan.

Ne kaikki vielä muistan: sen tyynen lahdekkeen,
 Ne sadat saaret, salmet ja seljän sotkineen,
 Ja Neulamäen jylhän ja Puijon korkean
 Molemmin puolin lahta kuin vahdit seisovan;
 Ja muistan Kalmonsaaren rastaineen, ruusuineen,
 Ja auringon sen taakse kullaisna laskeuneen,
 Ja kuinka kuutamalla me sinne soudeltiin,
 Suloisin Suomen kielin laulettiin, soiteltiin.

Ja ennen muita muistan sun, tyyni tyttönen,
 Jok' ensi lemmen liekkiin sytytit sydämen'!
 Sä päivill' aurinkoni, öill' olit kuutaman',
 Sä kaikki ajatuksen' ja kaikki unelman';
 Kuin vaan sä päällen' katsoit, niin taivas aukeni,
 Kuin kasvot poies käänsit, niin päivä pimeni. —
 — Mä tätä armast' aikaa viel' aina muistelen,
 Jos missä matkustellen, jos kunne kulkenen!

Eräsnä syntymäpäivänäni.

Jo kahdeksanneljättä vuotta,
 Ja poikana hulluan vielä!
 Olis aika jo mieheksi tulla,
 Varovaksi ja viisaaks' kuin muutkin!

Jo kahdeksanneljättä vuotta!
 Ei viisauden hampahat varmaan
 Minun suuhuni syntyne koskaan,
 Kuin kappale toista jo puolta
 Ikäpäivi' on jälkeeni jäänyt,
 Ja poikana hulluan vielä!

Jo kahdeksanneljättä vuotta!
 Sanotaan: mitä nuorena oppii,
 Sitä vanhana taitavi vielä.
 Väh' on saattanut oppini olla,
 Runotaitoa kenties hiukan,
 Vähän saattanen vanhana taitaa,
 Runojalkaki jäykäksi käynee,
 Ja viisasten harmaiden partain
 Parihinpa en kelvanne koskaan!

Jo kahdeksanneljättä vuotta!
 Ja tehnyt en juur' ole muuta
 Kuin kantanut kortisen, kaksi
 Tuon yhteisen työn yritykseen!
 Näin maassa, — se kaukan' on meiltä —
 Joka puutoint' on, kivitöintä,
 Laki säätänyt on, joka miehen,
 Ken muualta matkavi maahan,
 Kiven kirkoksi kanssansa tuoda;
 Kuka tuo kiven, ken tuopi kaksi,
 Sivumennen röykköhön heittäin;
 Vaan kiire on kaikilla eelleen,
 Ja valmista ei näe kenkään!

Syksyllä.

Tädän römsy ikkunata huuhtoo,
 Tuuli tuivertavi pihlajata,
 Pimeyden peitto maalla riippuu,
 Tähtiä ei tuika taivahalta,
 Eikä kuudanta kumota maalle.

Suloisempi tällöin on kuin muulloin,
 Koto kellä on, sen suojass' olla.
 Tuli vilkas liekki liedellämme,
 Tulen ympärillä tuossa istuu
 Mamma, pappa, mummo; mutta „pikku“
 Sep' on mummon nukkunut sylihin,
 Toinen tultukka se vauvoinensa
 Vakavasti seisoo vanhain luona,
 Sannan suusta kuunnellen satuja.

Täti, nuori täti, hän vaan yksin
 Puutate ei toisien puheihin;
 Pahan ilman ääntä kuuntelevi,
 Levotoinna liikkuu sinne, tänne;
 Niinkuin äiti, jonka sairas lapsi
 Manalan ja maan välillä riippuu,
 Odottavi taudin taittumusta.

Ah, ne tällä hetkellä tätillä
 Ajatukset Atlantin merellä

Läikkyvät „Kaleva“-laivan kanssa,
 Kannella „Kalevan“ yhdyttävät
 Hänen nuoren ylkä-ystävänsä,
 Joka meren, yön ja myrskyn kanssa
 Hengestänsä tuimin taistelevi.
 Apuhun ei auta lähteminen,
 Kätt' ei kullalle käy antaminen;
 Sydänparka syvästi vaan sykkää,
 Rinta raskahasti huokailevi!

Joulupuu.

Kuusen poika, korven luota saatu,
 Jonk' on lehväs lauhkeat ja kirkkaat,
 Ei enämpi oksillas orava
 Yötä, istu, ei jänölän jussi
 Juuressasi piile poikinensa,
 Viereltäsi puolavarvikost' ei
 Pyrähtelee pyiden parvet lentoon.

Kotoaspa kauas kaupunkihin
 Olet joutunut jo joulupuuksi.
 Liehuihin nyt puen punaisiin sun,
 Keltaisiin ja kullankarvaisihin;
 Kävyiksi sinulle solmielen
 Punaruusut vasta puhjennehet,
 Omenoita oksiksi sitelen
 Sekä hedelmiä Hesperian,

Etnan kylkilöillä kypsyneitä;
 Viimein oksas, lehväsi ja latvas
 Valasen ma vahatuohuksilla,
 Tehdyillä Uraalin lehmuslehtoin
 Mehiläisen saamista varoista.

Näin pukien joulupuuni teen sun
 Niiden autuaisten armolahjain
 Ja sen taivaanvalkeuden kuvaksi,
 Jotka kerran jouluna valuiivat
 Meille Luojan laupeaan kädestä!
 Ja mun piskuiseni puuhajavat,
 Iloiten ja sua ihmetellen,
 Ympärillä, puoleks' ymmärtäen,
 Kelt' on oikein lahjat lähtenehet!

~~~~~

Pienelle tyttärelleni.

Väsy en minä katsoen silmääs,
 Joko itkenet tai iloellet;
 Ole itkus ei ilkeä ynseys,
 Se on lauha kuin lämpimä vihma;
 Myhäellessäisipä taasen
 Minust' on kuni taivas aukeis
 Sekä rauhan enkelin siivet
 Liki leuhkaisi syntistä syöntän'.
 Minä silloin ain' arvaan selvään,
 Miten oot sä niin enkelinlainen:

Muka syntyin taivaasta läksit
 Viatoinna ja puhdasna tänne.
 Suru vaan käy mieleen', kun muistan:
 Kuta kiireemmin ihmistyt täällä,
 Sitä ennemmin enkelis haihtuu,
 Ja sä taivaasta poikket pois!

Pikku Annan kuoltua.

Muuanna yönä taivaasta
 Katosi pikku enkeli;
 Hän läksi maata katsomaan,
 Ja meidän mökkiin laskeusi.

Hän ol' niin kirkas, kaunoinen,
 Ja armas, lämmin luonnoltaan;
 Ei ken niin ollut kurjainen,
 Jot' ei hän saanut lohtumaan!

Vaan enkelistä itsestään
 Maanilma tuntui raskaalta;
 Hän liikutteli siipiään,
 Takaisin tahtoi kotiinsa.

Ken, taivas, puhtaat lapsesi
 Maan mustuudessa viihtää vois!
 — Surusuulla hänkin myhähti,
 Ja liikahti ja lensi pois!

Sä kirkas, puhdas enkeli
 Siell' autuasten seurassa,
 Maan heltehesen hetkeksi
 Tule vielä käymään vieraina!

Kuin tunnet huoliin sortuneen',
 Ja kaipaus käy korvaasi,
 Kuin arvaat silmän' itkeneen,
 Niin silloin laskeu luokseni!

Oi, silloin laskeu luokseni,
 Ja ympärillän' lentele;
 Niin huojeneepi huoleni,
 Ja sydämeni tyynenee!

~~~~~

Leivolle.

(Kesällä v. 1869.)

Et suinkaan voisi leivo,
 Noin riemuisasti laulaa,
 Jos ken sun poikas poies
 Pesästä ottaisi!

Vaan pääsi siipes alle
 Sä piiloon peitteleisit,
 Ja kurja sydänparkas
 Surusta pakahtuis!

~~~~~

Eräsnä katkerana hetkenä.

Tul' kyyhky, vaikk' ei siivin,
 Ja laskeutui mun ryntäillen',
 Povehen' hiljaa hiivi,
 Ja luikahtihen lempehen'.

Vaan kyyhky kyyksi muuttui,
 Ja mua pisti povehen,
 Ja pistimensä puuttui
 Syvälle raukkaan sydämeen'.

Kyyn mustan myrkky kiehuu
 Ja kovin kuohuu suonissan',
 Ja koston vimma riehuu
 Nyt vielä vaan mun rinnassan'.

Vaan poies, kosto, vaivu,
 Pois haihdu, myrkky, mielestän'!
 En teidän alle taivu;
 Kyy-park' ol' ollut — ystävän'!

Mun kesäni.

Keväällä lohdutin näin aina itseäni:
 „Mitäpästä tuosta on, jos kului kevähäni,
 Sit' ett' en niinkuin muut mä saanut vietellä,
 Mut orjan työssä mun vaan täytyy läähättää!“

„Kuin joutuu kesonen, mä käet kukuttelen,
 Ja kuuset kuuntelen, ja mertä melastelen,
 Ja ilman valoa ihailen keskiöin,
 Ja nautin luontoa, ja viihdyn runotöin.“

Jo joutui kesonen, jo joka lintu laulaa,
 Ja laineet lämpimät nyt läikkyä ilman paulaa,
 Mään suonet tykkävät, maailm' on riemuissaan,
 Ja nurmet, pellot, puut on juhlapuvuissaan.

Mut yhtä kaikki mun ei anna aika laulaa,
 Yhäti edelleen mä kannan orjan paulaa;
 Koht' ompi ohitse jo kaunis kukkain kuu,
 Ja päivä kallistuu ja lehti kellastuu.

Vaan enpä vieläkään saa tyyntä rantaa soutaa,
 En taida vieläkään mä laulamahan joutaa. —
 Oi kevät lauluton, oi kesä riemuton:
 Kuvapa kulkunne mun elostani on!

~~~~~

Sydämeni asukkaat.

Yks' perkele,
 Yks' enkeli
 Asumat sydämässäni;
 Ne taistelee
 Ja kamppailee,
 Yks' toistaan voittaa koettelee.

Kuin voitolle
 Pääs' perkele,
 Niin sydän synnin ahjona
 Se suitsuaa
 Ja kuumoittaa,
 Kuin Etna tulta tupruaa.

Kuin voittaapi
 Taas enkeli,
 Se muuttuu lemmen laaksoksi;
 Ja rakkautta
 Ja rauhaa vaan
 Nyt Etnan kohta kukoistaa.

O, milloinkaan
 Tään sodan saan
 Sydämessäni sammumaan?
 Oi enkeli,
 Jos joutuisi
 Sun avukses viel' enkeli!

~~~~~

Unetoinna.

Unonen, Jumalan luoma, kiehauta
 Unimettä uutta valmun pulpuista;
 Unimalja kainalohos painalla,
 Tule tänne, täällä sua tarvitaan!

Sinä vangin, joka huokaa kahleissaan,
 Kuin suot maistaa maljastas, niin astelee
 Unissaan hän onnellisna irrallaan,
 Lehdikossa lapsinensa leikitsee.

Muinoin uhrinsa kuin julmat tuomarit
 Löivät hirmuisihin piinapenkkeihin,
 Sinä seisoit läsnä, kurjat juottelit
 Univiinoin kesken tuskain torkuksiin.

Merimiehen-poian maston huipussa,
 Vaikka myrsky kastaltaa sit' aalloissa,
 Vaipuu silmät kiinni ja hän uinahtaa,
 Sinä kuin vaan juotat häntä maljasta.

Tule siis jo, Uniukko, tänneki,
 Höyhenkengin hipsuttele hiljalleen,
 Ripahuta riipsilleni mettäsi; —
 Otavall' on sarvet päin jo suvehen!

Kerran viinikellarissa.

Ah, katovaista on riemu kun unten häilyvä parvi,
 Viina on ainoa vaan, joss' ilo varmana on!
 — Tulkate, juokamme siis Sherry-nestehen vanhoa voimaa,
 Kunneka viikatemies meidätki niittävi pois!
 Tuonen töitäpä vaan ei estä purppuravaatteet,
 Ei sotasankarin kilp', eik' asu kulkijamen. —

Ryypää, nuorin veljeni! Aiall' on sukkelat siivet,
Ennenkun tiedätkään Tuonela tarjona on:
Poikana leijaat vielä, jo Aiatar notkeasormi
Tukkasi mustuuteen harmaita karvoja luo;
Ruusun taitat ja sen ihanuutta sä hetkisen lemmit,
Eip' ole aikaakaan, kukka jo kuihtuvi pois!

Ryypätkämme nyt siis, niin kauan kun kuolema sallii;
Aika se kiiruhtaa: viljalta viinoa on!
Laske sä, lempeä mies, joka tynnörin tappia sormit,
Öllyistä keltaa nyt sarkkani täytehen taas!
Viina se huuhtovi huolet pois sekä kalvavan kaihon,
Vahvana suoneni lyö, selvänä hohtavi pää;
Maalima murheineen, tämä narrien riehumapaikka,
Saippuarakkona vaan heiluvi eessäni nyt:
Pois te, maan madot, pois! en teitä mä katsoa viihdi,
Kauneus, korkeus vaan silmäni täyttävät nyt!

V.

Koskenlaskijan morsiamet.

„**E**l', armas Annani, vaalene,
Jos Pyörtäjäkoski pauhaa;
Sen voimaa en tosin vallitse,
Ei löydä se koskaan rauhaa,
Mut kellä sen kalliot tiedoss' on,
Niin sille se nöyr' on ja voimaton.“

Näin virkkoi Wilhelmi Annalleen
Ja itsekin purteen astuu,
Ja päästi purtensa valloilleen,
Sen koskessa laidat kastuu,
Ja Pyörtäjän luontoa katsomaan
Nyt Wilhelmi vei tätä morsiantaan.

„Voi, kuinka kirkas on illan kuu
Ja välkkyvä virran kalvo!
Ei linnut liiku, ei oks', ei puu,
Ei muut kuni tähdet valvo;
Voi, kuinka nyt kuolema kaunis ois,
Kuin kultansa kanssa nyt kuolla vois!“

Näin Anna äänteli hiljalleen,
 Sen silmähän kyynel entää;
 Mut koski kiihtyvi eellehen,
 Sen voimassa venhe lentää;
 Vaan Wilho on oppinut laskemaan,
 Tää kulku se on hänen riemujaan.

Jo laski poikana purrestaan
 Hän Lyyjoen kaikki kosket,
 Useinpa Pyörtäjä kuohuillaan
 Se kasteli hältä posket;
 Ei paatoa löytynyt yhtäkään,
 Jot' ei olis tottunut välttämään.

Mut kosken kuumassa kuohussa,
 Juur' jossa sen juoksu suorin,
 On, päällä vahtinen vaippansa,
 Yks' Ahtolan neito nuorin;
 Se Wellamon karjoja paimentaa,
 Ja koskien kuohua katsastaa.

Sydän on Wellamon neidollai
 Sen vahtisen vaipan alla,
 Ja lemmen liekki se aallossai
 Voi syttyä niinkuin maalla:
 Ja Wilhoa neitonen Wellamon
 Se katsellut kauan ja liioin on.

Ja tuostapa neitosen rintahan
 On syttynyt outo mieli,

Povensa kuulevi huokaavan,
 Mut kertoa voi ei kieli;
 Hän kuohujen keskehen istuksen,
 Siin' ainakin Wilhoa vuotellen.

Niin Wilhon venhe nyt kiiruhtaa
 Kuin Pohjolan vankin myrsky,
 Se kons' on aaltojen harjalla,
 Kons' yltäki käypi hyrsky;
 Mut itse perässä hän pelvott' on,
 Vaan Annasen poski on ruusuton.

Ilolla Wellamon neitonen
 Sen vastahan uida täyttää:
 „Se Wilho tuo on! Mut toinen ken,
 Jok' immeltä silmään' näyttää?
 — Voi, voi mua, Wellamon neitonen,
 Sill' ompi jo kultana ihminen!“

Jo päättää Wellamon neitonen
 Nyt toivonsa turhan kostaa,
 Ja kosken pohjasta paatosen
 Hän äkkiä pintaan nostaa,
 Johon vene Wilhelmin loukahtaa,
 Ja hän kera kultansa kuolon saa.

Vaan suussa Pyörtäjän vieläkin
 On Wellamonneidonpaasi,
 Se paasi, jolla hän Wilhelmin

Veneen sekä onnen kaasi;
 Mut neitosen itsensä kerrotaan
 Meressä murehtivan rakkauttaan.

~~~~~

Lähteelle kadussa.

Ken kehno luonnon tyttö
 Sun paikkahan pahaan
 Kuljetti kaupunkihin
 Kadusta juoksemaan?
 Olos' on aivan outo
 Ja ratki riemuton,
 Kuin läikkys, lähdeparka,
 Luvatoin täällä on.

Kadull' on katsojansa
 Ja tarkat korjaajat,
 Kivillä peittämällä
 Sun nämät surmaavat,
 Tai täytesi la'aisten
 Rupaa ja ruuhkia,
 Sun eivät, kehnot, salli
 Kuvastaa taivasta.

Tai ohjaavat väkisen,
 Ojittamalla maan,
 Sun mustien murien
 Sekahan juoksemaan.

Ei siellä päivät paista,
 Ei luo hopeeta kuut,
 Ei hohda kukkaparvet,
 Hohaja honkapuut.

Jos kirkkaan silmäs' oisit
 Hämeessä auaissut,
 Niin hietakankahalla
 Tienkäyjä uupunut
 Se päivän paahtaessa
 Sun vuostas voimaa jois,
 Ja reunallas levähtäin
 Matkaansa aprikois.

Jos oisit syntynynnä
 Savohon, Karjalaan,
 Niin oisi kuuset nousseet
 Norossas huojumaan,
 Niin oisi kuuset nousseet
 Ja tuomet tuoksumaan,
 Ja niiden siimehessä
 Käköset kukkumaan.

Siell' oisi poppamiehet
 Ja rammat vaivaiset
 Hopeeta ynnä kultaa
 Veteesi vuollehet;
 Ois tyttäret tyköösi
 Kes'-öillä kulkeneet,

Ja lempeä sinussa
Salassa kylpeneet.

Ja itse viimein oisit
Liikkeelle lähtenyt,
Välitse kukkakumpuin
Ja vaarain viereltyt,
Siit' äitisi sylihin
Lopulla pauhanna
Imeisten ihmetellä
Imatran koskena.

Vaan kehno luonnon tyttö
Sun paikkahan pahaan
Kuljetti kaupunkihin
Kadusta juoksemaan.
Olos' on aivan outo
Ja ratki riemuton,
Kuin läikkys, lähdeparka,
Luvatoin täällä on.

VI.

Schillerin laulu kellosta *).

Vivos voco. Mortuos plango. Fulgura frango.

Mlaahan vankkaan vahvistettu
Kaava seisoo kuopassa,
Valu on kellon valmistettu.
Työhön, poiat, joutukaa!
Hien otsalta
Täytyy tippua.
Työmme meillen arvon tuopi,
Siunauksen Herra suopi.

Kuin alamme nyt oiva työtä,
Täss' oiv' on sanat paikallaan;
Kuin kelpo lause työss' on myötä,
Niin juoksee työmme helpompaan.
Siis tässä tarkoin tutkikamme,
Min heikko voima aikaan saa,
Ja sitä miestä moittikamme,
Ken työnsä suotta alottaa.

*) Luettu ensi kerran juhlassa, joka Helsingin Yliopiston juhlasalissa vietettiin 19:nä p. Marrask. v. 1859, jolloin Schillerin syntymisestä 100 vuotta oli kulunut.

Se onkin lahja ihmisellä
 Ett' ensin miettii mielessään
 Ja mittaa järjen mittehellä,
 Mink' aikoo tehdä työllähän.

Tuokaa puuta, kuusipuuta,
 Kuivaa, jota liekki söis!
 Lähemmäksi haudan suuta!
 Että helteen horniin löis.
 Vask' jo pehmeni.
 Tuokaa tinaki!
 Että syntyis kellon aine
 Sitkeä ja kaikuvainen.

Se, jonka taito maassa alla
 Nyt valkealla valmistaa,
 Se kirkon yllä korkealla
 On meitä kiittäin kaikuva;
 Se polvien vast' ilmauvaisten
 Käy monta korvaa koskemaan,
 Käy huolta soimaan huolivaisten,
 Ja hurskaat templiin huutamaan.
 Ja maassa täällä ihmisparkaa
 Jos mitkä vaiheet saavuttaa,
 Sen laidasta siell' ääni karkaa
 Ja kansalle ne ilmoittaa.

Valkoisia vaskeitamme
 Kuplia jo kumpuaa,

Lipeällä ainettamme
On nyt aika luikentaa.
Puhdas vaahdostaan
Myös se olkahan,
Että soinnon selvän antais,
Sekä kaiun kauas kantais.

Sill' riemuisella soitollansa
Se lapsikultaa tervehtää,
Jok' alkaa maalla matkoansa,
Leväten unta lempeää;
Tään osat matkan kohtalossa
On vielä onnen kainalossa;
Nyt äitinrinnan hellä lempi
On heikon armas aamuhempi —
Vaan vuodet joutuin vierähtää.
Ja viskaten pois tyttöin vauvan
Jo poika syöksee maailmaan,
Ja lähtee kanssa matkasauvan
Nyt maata, mertä tuntemaan. —
Hän taas kuin synnyinmaansa kohtaa,
Niin niinkuin tähti taivahan
Siell' impi ruusuposkin hohtaa
Ujoinen hälle vastahan.
Niin toivo, tuska vaihetellen
Nyt hällä mieltä ahdistaa,
Ja yksinänsä käyskennellen
Hän kyyneleitä vuodattaa.
Ja milloin neittä seuraellen

Hän hältä silmänluonnin saa,
 Niin silloin mieli leimahdellen
 Jo kohta aaltoo onnea.
 Oi armaita ja autuaita
 Ens'-lemmen kulta-aikoja,
 Kuin silm' ei nää kuin taivaanmaita,
 Ja sydän juo vaan hekkumaa;
 Oi, jospa aina kestää taitais,
 Ens'-lempi, armas riemuaikais!

Kas, kuin piippu ruskettuvi!
 Pistän puikon taikinaan,
 Jos se siitä lasittuvi,
 Saamme käydä valamaan.
 Poiat, koetelkaa
 Valinainetta,
 Tokko hauras norjan kanssa
 Ottaa yhteen puuttuansa.

Sill' missä vahva vienoon ryhtyy,
 Miss' ankaruus ja lempeys yhtyy,
 Niin siinä syntyy sointoisuus.
 Siis tutkikaan, ken liittoon lähtee,
 Jos taltuu luonto luontoon yhteen,
 Niin ett'ei tulis katumus.
 Hemeä on morsiamella
 Päässä kukkaseppele,
 Koska kellon soimisella
 Häntä viedään vihkille.

Vaan tää elonjuhla päättää
Elon kukka-aianki,
Lakki ynnä huntu säätää
Neidon nuoren vaimoksi.
Kuin himo on pois,
On rakkaus jäävä;
Ja kukkanen on
Nyt heelmän tuova.
Ja mies elämään
Nyt vieraasen lähtee,
Hän liikkuu ja hankkii,
Ja liehuu ja riehuu,
Hän riistää ja raastaa,
Hän uhkaa ja puhkaa,
Kuin onnea etsii.
Näin kasvavi lahjoja, karttuen hiljaa,
Ja aitat ne täytyvät runsasta viljaa,
Niin perhe karttuu kuin kartano myös;
Tuo kelpo vaimo
Ja lapsien äiti
Siell' toimella holhoo
Ja lemmellänsä
Hän perhettänsä;
Ja tyttöjä neuvo
Ja poikia ohjaa,
Ja päivällä, yöllä
Hän aina on työllä,
Ja voittoa vaan
Hän järjellä saa,

Ja paisuvin aartehin täyttävi aitan,
 Ja hyrräten rukkia kehrätä taitaa,
 Ja arkkunsa ahtavi välkkyävää
 Hän villaa ja kangasta kiiltelevää,
 Ja hyödyille kiillon ja kirkkauden lainaa,
 Ja liikkuu aina.

Isä kartanoportaaltaan
 Ilomiehellä ympäri katsoo
 Sekä laskevi onneaan,
 Nähden niityt ja notkuvat pellot,
 Kuullen kaukoa karjansa kellot,
 Nähden aittoja, lakkoja monta,
 Täynnä viljoa laskematonta,
 Kerskuen naurahtaa:
 Vahva kun vankka maa
 On minun onneni,
 Huoneeni, voimani!
 Vaan ei liioin kiittämistä
 Ole onnen kestämistä;
 Pian rientää vahinko.

Nyt on valmis ainehemme,
 Valamaan jo käydä saa,
 Nyt kuin torven aukasemme,
 Herran puoleen huoatkaa:
 Kaitse huonetta!
 Tappi auaiskaa!
 Savuten ja kuumiin lainein
 Hyökää kaavaan kellonaine.

Kuink' arvoinen on valkea,
 Jok' ihmisen on vallassa!
 Hänt' aina töissään, taidoissaan
 Täm' auttaa lahja taivahan.
 Vaan hirmuinen on valkea,
 Kuin kahleistansa karkoaa,
 Ja entisille juonilleen
 Kuin joutuu luonnon neitonen.
 Päästyänsä valloillensa
 Katuloissa kaidoissa,
 Lyö se kaikki leimujensa
 Vimmatulla voimalla.
 Sillä työtä ihmiskätten
 Luonnon voimat vainoovatten.
 Pilvi antaa
 Sateen, kasteen,
 Maalle nesteen,
 Pilvest' ukko myös
 Nuolen lyö.
 Kuulkaa, vaikk'ei tulta näy,
 Kellot käy!
 Taivaskin
 Ruskottavi:
 Päivän rant' ei hohda niin!
 Kansa kiljuu:
 Auki tie!
 Vettä vie!
 Tuli patsain läikkyy, liekkuu,
 Paikoin viihtyy, toisin kiihtyy.

Piiput horjuu, hirret jyskää,
 Maahan sortuin pylvääts ryskää,
 Pylvääts ryskää, räystääts särkyy,
 Äitit tyskää, lapset parkuu,
 Karja vinkuu,
 Hyppii, sinkuu:
 Kaikki liehuu, laahaa, liikkuu,
 Kantamusten alla kiikkuu,
 Kätten kautta kiitävillä
 Ämpärillä
 Vettä saadaan ruiskun juoda,
 Kaarin korkein liekkiin luoda.
 Ulvoin joutuu myrsky siihen
 Tulen voimaa auttamaan,
 Liekki lentää aittahan,
 Tarttuu siellä kuiviin orsiin,
 Seinähirsiin, paksuin parsiin,
 Kiittää, telmää sillä pohdin,
 Että luulis vievän maan
 Vakavilta juuriltaan,
 Töytää taivaankantta kohdin,
 Vallatoin.
 Toivotoin?
 Ihminen ei luonnon kanssa
 Tohdi koettaa voimiansa,
 Paeten hän ahkeran
 Näkee työnsä hukkuvan.

Tyhjät on
 Jääneet seinät,

Ikkunoista tyhjät reiät,
 Josta tuulet kaikki käyvät;
 Suoraan aivan
 Pilkistävät pilvet taivaan
 Huoneesen.

Ihminen tuo
 Hukkuneellen
 Onnellehen
 Silmän kerran vielä luo —
 Sitt' tyyneest' ottaa matkasauvan:
 Muu kaikk' on mennyt, mennä saa,
 Vaan kalliint' ei tok' liekki tiennyt,
 Ei lapsia, ei vaimoo vienyt,
 On perhe kaikki tallella.

Siell' on vask' nyt valmis maassa,
 Muottihinsa mahtunut;
 Tokkohan se lähtee maasta,
 Onko työmme palkinnut?
 Valu ehk'ei luontunut?
 Tai lie muotti haljennut?
 Monta kertaa toivostamme
 Kovan onnen ottaa saamme.

Tääll' ihmislapsi mustan mullan
 Maapeittoon uskoo töitähän,
 Maanmieskin kylvää kylvööän,
 Ja toivoo siitä viljakullan,

Kuin aika joutuu, niittävään.
 Myös tiedämm' itse joutuvamme
 Me kaikki mustaan peittoon maan,
 Vaan nousevamme arkuistamme
 Ijäiseen riemuun taivahan.

Kirkon päältä
 Verkalleen
 Kaikuu kellot
 Hautaisten.
 Surukelloin ääni saattaa siellä
 Matkamiestä viimeisellä tiellä.

Puolison, sen uskollisen,
 Ah, sen hellän lasten äitin
 On nyt Tuoni temmanunna,
 Omiltansa ottanunna,
 Mieheltä ja lapsiltai,
 Joita hälle monta sai,
 Joita itse kasvatti,
 Hellästi myös hoiteli.
 Valo on nyt perheen, huoneen
 Ijäksensä sammunut,
 Kuin on perheen äiti Tuoneen
 Majansa nyt muuttanut:
 Hänen kaipaa huoliansa
 Lapsiparvi äititön,
 Siassansa, toimissansa
 Liikkuu vieras lemmetön.

Kunne kello jäähtynevi,
 Työ nyt raskas seisokoon,
 Niinkuin lintu laulelevi,
 Kukin jouten olkohon.
 Koska kirkkahat
 Tähdet tuikkavat
 Ja kuin iltakellot soivat,
 Irti työst' on miehet oivat.

Askelilla ahkerilla
 Metsämiesi kiirehtivi
 Kodon kullan lämpimille.
 Kotiin käyvät määkyin lampaat,
 Paksurintaa,
 Puhdaskarvaa nautakarjaa
 Ammuin astuu
 Navetoihin pitkä sarja;
 Kulkee myös
 Lyhdekuorma,
 Lyhtehill' on
 Kirjavainen
 Kiehkurainen
 Kukkia;
 Nuoret niittomiehet käyvät
 Tanssimaan.
 Tiet ja raitit raukenevat;
 Tulen reiman ympärille
 Talon rahvas tunkeuvat.
 Portit hiljan sulkeuvat.

Vaippa tumma
Vaipuu maalle;
Vaan ei rauhanmiestä kumma
Haahmo yön
Hämäräinen hämmästyttä:
Lain voima poistaa pahatyön.

Laki kallis, viljavainen,
Luojan luoma taivahainen,
Side yksi ylhäisille,
Hyville ja halvimmille;
Kansakunnat liität, laitot,
Vallattoman mielen taitot;
Villit ihmistöille ohjaat,
Siveyden vallan pohjaat,
Itsekkään myös valjun saatat
Muistamahan isänmaataan!

Kaikki, toivoin työstä riistan,
Auttaat toinen toisiaan,
Koetella kilvan, kiistan
Saavat kaikki voimiaan.
Isäntä ja palvelija
Vapaudessa suojan saa,
Kaikilla on varma sija
Vastustella sortajaa.
Työ on miehen kunnia,
Viljan vaivannähnyt saa;

Ruhtinaalle arvo antakaa,
Arvo meille työmme vaivasta.

Rakas rauha,
Sulo sopu,
Olkaa, olkaa
Tässä meidän maassakin!
Älköön päivä moinen tulko,
Jolloin sodan julmat joukot
Tätä maata raatelevat,
Jolloin taivas,
Jonka hellä illan rusko
Kaunistaa,
Kylien ja kaupunkien
Palostakin heijastaa!

Särkekää nyt kellon kuori,
Tarpeens' on se täyttänyt,
Että silmää miellyttäisi
Kalu siinä syntynyt.
Vasaralla kolhikaa,
Kunne kuori halkiaa.
Kuinka kello ilmoim saadaan,
Ell'ei rikota sen kaavaa!

Työn taitaa irti kuorestansa
Vaan mestar' itse irtauttaa;
Oi surkeutta, jos virtanansa
Tulikuuma vaski vallan saa!

Se seinät vahvat maahan lyöpi,
 Ja kiehuin, paukkuin virtoaa,
 Ja ahnain nieluin kaikki syöpi,
 Tult', onnettuutta oksentaa.
 Kuin raaka voim' on vallan saanut,
 Niin järjestys on varsin laannut,
 Kuin tyhmä kansa ohjiin käy,
 Niin siin' ei järjen tointa näy.

Voi maata, jossa hiljallensa
 On kertyn't palonainetta,
 Ja kansa katkoin kahlehensa
 Se itse ottaa oikeutta!
 Pahailki kellon lieriin tarttuu,
 Se vaikk' ois soipa sopua,
 Ja pauhu paisuu, kansa karttuu,
 Ja kello ulvoo kapinaa!

Vapaus, veljeys! ääni raikuu;
 Nyt rauhanmies käy miekkahan.
 Ja torit täytyy, kadut kaikuu,
 Ja ryöstää, tappaa aljetaan;
 Ja ilvehillä hirmuisilla
 Myös vaimot leikkiä nyt lyö,
 Ja raatelijan hampahilla
 He vastustajan syömen syö.
 Ja Herran pelko aivan taukoo,
 Myös säätyisyys on voimaton,
 Ja konna kahlehensa laukoo,

Ja kaikki hurjuus irti on.
 Julm' ompi kyllä sutten vimma,
 Terävä hammas leijonan,
 Vaan hirmuisinpa hirmuisimman
 On ihmispeto vimmassaan.
 Voi niitä, jotka sokeille
 Tuon taivaansoihdun antavat!
 He sill' ei nää, vaan kaupungille
 Ja maille palon kantavat.

Kiitos, Luoja lempeäinen!
 Niinkuin taivon kuu
 Kello kirkas, välkkyväinen
 Kuorestansa paljastuu,
 Aina kannasta
 Asti laitahan
 Tekijätä kiittää kirjat,
 Laidan lehdet, lehvät, marjat.

Tänne, tänne
 Työmiehet kaikki! vihkikämme
 Ja uusi kello ristikämme,
 Concordia sillä nimi on,
 Se sopua vaan aina soikoon
 Ja mielet yhteen saattaa voikoon!

Se olkoon sillä aina työ,
 Nyt mestari sen siksi lyö.
 Maast' ylhäällä se riippukohon

Kumussa sini-taivahan,
 Ja ukon kanssa kaikukohon
 Se läsnä tähtimaailman;
 Se sieltä ääni ihmisille,
 Kut maassa täällä mtavat,
 Ja oppi olkoon syntisille,
 Ett' luojaansa muistavat.
 Tuo vakaisia virkkakohon
 Ja pyhiä sen vaskisuu,
 Ja hetket lyöden lausukohon
 Kuink' armon aika karkoittuu.
 Se vaiheist' onnen vankukohon,
 Vaikk' itse ompi tunnoton,
 Ja kumeasti kaikukohon
 Maanmatkaajitten kohtaloon.
 Ja niinkuin ääni, korvaan käynyt,
 Jo kohta hiljenevi taas,
 Se neuvokoon: kuin pysyväistä
 Ei ole luotu maailmaan.

Nuorin vahvoin nostakatte
 Kellomme nyt kuopastaan,
 Äänten maahan auttakatte,
 Ylös taivaan ilmahan.
 Nosta, nostakaa!
 Jo se köhoaa!
 Riemun kaupungille kantaa,
 Rauhas' ensi äänen antaa.

VII.

Porthanin kuvapatsaan paljastettua.

(9 p. Syyskuuta v. 1864.)

¶ Olettenhan nähneet, näätte nytkin,
Syksyn tullen, lehden kellastuen,
Koska päiväkulta poikkenevi
Poies Pohjan puolelta, ja valtaa
Perimään palaavat yö ja talvi,
Kuinka luonto lapsukaisiansa
Utarilla ruokkii uhkuvilla:
Elon kultaa pellot pölyävät,
Puut ja pensahat ne painumassa
Ovat maahan marjakuormistansa;
Ladot, aitat täytyy ahtamalla
Maan ja meren riistan rikkautta,
Sekä maanmies mielin tyytyväisin
Kesän kuollehen jo hautaan saattaa.

Tämänlainen runsas, täyteläinen,
Hedelmällinen ja viljanraskas,
Suomen tiedonnälkkää sammuttava,
Ol' sen miehen elinkerran syksy,
Jonka muodon, vaskehen valetun,
Tässä nyt näemme edessämme.

Louhi, vanha Wäinölän vihaaja, —
 Entisn' ei, vaan muuksi muuttuneena,
 Muinaisia tarkoin muisteleva,
 Kuink' ol' kerran viisas Wäinämöinen
 Hänet kaiken kansansa keralla
 Raskaasen unehen uuvuttanut,
 Salaisesti silloin Sammon vienyt, —
 Hänp' ol' kostanut Kalevalalle,
 Nukuksiin kansan nuudutellut:
 Vierastapa täytyi sen totella,
 Vierasta ja vierahan lakia,
 Vierain kielin kirjoitettua ja
 Vierain kielin hälle lausuttua;
 Vieras vieri päällä niinkuin kerma,
 Herana vaan kansa alla hautui;
 Sävyä ja kieltä Suomalaisen
 Ei niit' oppihuoneissa osattu,
 Eikä koskaan kouluissa kysytty;
 Vilun varjossa ne värjöttivät,
 Sydänmailla synkeill' asuivat,
 Savutuvissa vaan tuhraeli, —
 Niinkuin kurja orpo lapsipuoli,
 Isintimän valtaan joutuneena,
 Pimeissä piilee soppiloissa,
 Vaikka kaikki kartano ja karja
 Oman on vanhempansa vaivannäkö.

Sinua, Porthani, Suomen kieli
 Kiittää arvohonsa auttamasta!

Sin' otit tuon orvon lapsintiman,
 Korjasit pois kaihosta sijasta,
 Poveasi vasten painallutit,
 Vaivaista poloista vaaliellen.
 Sinä oksat karsit, tien osotit,
 Miltä puolen polvi uusi vasta
 Löytävä ol' Suomen kansan kehdon,
 Sinä tutkit tarkalla älyllä
 Niitä Luojan luomia lakia,
 Joita myöten Suomen kieli kulkee
 Niinkuin virran hohtava hopea
 Polvitellen reunojansa myöten.
 Sinäpä sukelsit virran alle,
 Aarten löysit sieltä simpukoita,
 Joista Kalevala, Kanteletar
 Kudottihin sitte Suomen kielen
 Tukevaksi turva-, taikavyöksi.

Hajallaan ja kaikki hämmentynnä
 Oli Suomen kansan aikakirjat,
 Niinkuin rauneikko raivaamaton,
 Jot' on muinoin Hiidet heitellynnä
 Telmäessään louhenlohkareilla, —
 Mitä matkamiesi muukalainen
 Taukoo kummastellen katsomahan.
 Tietäjän ikuisen into liikkuu
 Sinun luonnossas: Sä lauseen lausuit,
 Hajaltansa louhet liikahtivat,
 Muotojen mukahan järjestyivät,

Hiitten hirmurauneikko rakentui
Suomen aiantieto-temppeleksi.

Ja mi mies ja mikä miehenkunto
Sinussa on silmiemme eessä!
Kokonansa mies, mies kerrallansa!
Jok' ei joutavia jaaritellut,
Alennellut toisten ansioita,
Rahan ei ajellut aartehtia,
Eikä herkkupöytiä himonnut,
Valtain porstuviss' ei pokkuroinnut,
Eikä kultatähtiä tapailnut,
Huojunut ei joukon huudannasta,
Kumarrellut päivän kuulumille.
Vakavana seisoi vaan kuin vuori,
Jonka juurta, runkoa, sydäntä
Rautasuonet sitkeet kiertelevät,
Vaan sen huippu horjumattomana
Pilvein yltä välkyttää valoa;
Sumut sinne, saastaiset ja summat,
Eivät pääse häntä peittämähän,
Juuritse vaan nöyrästi matavat
Ja sen kirkkautta kiihoittavat!

Elos ei, Porthan, eik' esimerkis
Jouda eikä joudu unhotuksiin.
Vaivasi se Louhen vallan murti,
Suomen kansan henkihin herätti,
Oli uuden aian aamurusko,
Uuden paljoa paremman aian.

Tämä aika, meidän aaveksima,
 Ole ei kuvitus Kaukomielen,
 Eikä piile pilvien takana;
 Syntynyt se on ja syntymässä
 Suomen kelpo poikien povissa,
 Sydämissä Suomen neitosien. —
 Niinkuin säen, pilvistä pudonnut,
 Sadettenkin alla sammumatta
 Kytemistään korvessa kytevi,
 Salaisesti sammalikon alla
 Kulkee mättähästä mättähäsen
 Puiden juuret poltellen, ja viimein
 Ilmivalkeahan leimahtavi,
 Siitä siirtyy, kiihtyy, laajenevi,
 Yli maan ja taivaan liekki läikkyy,
 Salon hongat maahan horjahtavat,
 Kumohonpa kaatuu korpikuuset; —
 Tällä lailla Suomen Suomalaisuus
 Sydäimestä syttyy sydämehen,
 Mielestä menevi toiseen mieleen,
 Kunne yksi toivo, yksi tunne
 Sydämessä kaiken kansan sykkää,
 Tuntehesta työksi muutaksen ja
 Ajan tullen, hetken jouduttua,
 Tuhoellen turhan vastustuksen
 Edestänsä esteet raivajavi.

Silloinpa tuo kurja Kullervoinen
 Vierahan ja viekkahan emännän

Kivin-leivottuhun leipähän ei
 Perittyä veistään viillä poikki.
 Ei enämpi silloin Suomalainen
 Sivistyksen syrjäisen nisiä
 Ottolapsen almuna imeksi,
 Eikä tiedon tähkä-jättehiä
 Loisen lailla taikka mökkiläisen
 Poime muukalaisen peltomaalta.
 Omin kuokin käy hän kaivamahan
 Hautaa vanhan Antero Vipusen;
 Omin kielin syntyjä syviä,
 Saadut mahtipontisen povesta,
 Kaiken ihmiskunnan ihmetellä
 Ilomielin ilmoille levittää;
 Runolan rakentaa suomalaisen,
 Jossa Suomen suuret laulumiehet,
 Wäinämöisen vöihin vyötelyinä,
 Näillä Suomen soivilla sanoilla
 Sulokanteleita soittelevat!

Silloinp' ei enämpi kielikahle
 Kammeltele suuta Suomalaisen,
 Kaksikielisyys ei kansallemme
 Luuta myöten leikkele liha'an
 Haavaa haitallista, vaarallista,
 Johon riettaat hetken herhiläiset
 Munia munivat myrkkyyisiä.
 Yksi kieli, Wäinön kieli silloin
 Sitelevi kaikki Suomalaiset

Auran rannoilt' alkain armahilta
Lapin raukoille rajoille asti,
Sekä valtaistuimen valosta
Nokisille nuotioille saakka.
Yksi mieli silloin yhdistävi
Henget, keskenään nyt kiistäväiset,
Yhdeksi lujaksi, sitkeäksi,
Sopusointuisaksi Suomenmaaksi,
Jossa oikeus kansaa ohjelevi,
Vapautta laki vartioivi!

Tervehdyssanoja 31 p. Toukok. v. 1869 seppe-
löidyille Filosofian-Majistereille.

I.

Käy sisään vaan, sä Suomen runotarkin,
Nyt Suomen suureen oppisalihin!
Tääll' on jo sija suotu sinullenkin,
Vaikk' ennen vieras, outo olitkin,
On suotu sija yksin arvoin ollas
Kuin Muusain mainioiden muinaisten,
Ja istua sä täällä saat Shaskespearen
Ja Danten, Göthen runotarten luo.

Äl' ujostele yhtään, käy vaan sisään!
Sä tosin tottunut et seuroihin,
Joiss' askeleet on määrin mittaittavat,
Ja sanat, taitavasti tasoitut,
On kultanvaalla varoin punnittavat,
Ja puku höll' ei ole muiden mukainen.
Sä olet maalta, maalla kasvaellut,
Maankanteletta hiljaa soitellen;
Siell' ihailut maailman ihanuutta
Yöll' yksinäsi, silloinkin kuin Koi
Taas hetken halaa Hämärikkää neittään,
Suut' antaa punastuin ja pakenee;

Tai hongikossa kankaan Kaiutarta
 Huudellut, kiusannut ja kuunnellut;
 Tai Udutarten kanssa kilpaa juossut,
 Kuun loistain, mesinukka-nurmilla;
 Tai Tellervon ja Tuomettaren kanssa
 Pimennessoiss' ollut piiloisillakin;
 Myös rannall' istunut ja ihmetelty,
 Kuin Sotkottaret kultakammoillaan
 Ne Wellamon, tuon valtavanhempansa,
 On hivuksia taiten hiiponeet.

Tään verta on vaan oppia sinulla,
 Tään verta vaan ja tämänkaltaista.
 Vaan vanhemmaksi tultuas sä lauloit
 Nuo suuret virret Wäinämöisestä
 Ja Sammon synnyynnän ja sortumisen;
 Myös lauloit Lemminkäisen äidistä
 Nuo lempeät ja liikuttavat laulut,
 Ja kohtalot sä kerroit kauheat
 Kalervon sankarpoian Kullervoisen;
 Ja lauloitpa sä kanteleellasi
 Tuon „isättömän pirtin pimeyden“
 Ja „sulholtansa heitetyn“ suruja
 Ja „syntyänsä vaikerroivan“ mielen
 Ja „surujansa sukittelijan“,
 Ja monta muuta laulua murehen;
 Sydämen särjetyn ja suruisen
 Salaisimmatkin, syvimmätkin
 Miel'alat, aaveet, toiveet ilmi toit.

Nää on sun suuret lauluansiosi;
 Niit' oudoksua kyll' Apollo tais,
 Ja Helikonin immet ehk' ei ensin
 Säveltäs synkkää tainneet tajuta.
 Vaan kaikin main ja kaikin kielin kauneus,
 Se ijäinen ja oikea, on yks',
 Yks' niinkuin avaruudell' aurinkoinen,
 Vaikk' alhaalt' eri paikoin katsellen
 Sen sädestys käy eri karvoin silmään;
 Ja Suomen virret voivat viehättää
 Myös Kreikan Muusan mielen, vaikka kannel
 Ei ole lyyra, torvi huilu ei.

Siis pyyhkäse pois kyynel silmästäsi,
 Ja käy vaan sisään, Suomen runotar!
 Tääll' on nyt kyllä suuri suurten seura,
 Tääll' eivät tosin toiset tunnekaan
 Sinua vielä talon tyttärekseksi.
 Vaan siit' älä ole, impen', milläiskään!
 Kuin astut vaan ja näyt, he kumartavat,
 Ja ystäväsi nuoret, innokkaat,
 Tuo sankka parvi tuolla Parnassilla,
 Ihailen ottavat sun vastahan.

Franzénin runotar ja Runebergin,
 Jotk' ennen tääll' on emännöinehet
 Ja sua tänne kauan odotelleet,
 Sun siirtyäkses heidän sijaansa,
 Nyt tervehtävät sun kuin lapseksensa,

Vaikk' et sä lapsi heille olekaan;
 Vaan maa ja heimo heill' on yks' kuin sulla,
 Yks' suru myhähtääpi suiltanne,
 Yks' taivaan sini tuikkaa silmistänne,
 Yks' lempi mieliänne lämmittää.
 He ottavat sun lauluoppihinsa,
 Sä heille istu jalkain juurehen,
 Ja kuuntele ja ota oppiakses —
 Sull' on viel' oppimista paljonkin!
 Sun virtes vanhat eivät aina vastaa
 Tään uuden aian tointa, toiveita;
 Jo uusin kielin laajennella täytyy
 Tuo kanteleesi viisikielinen,
 Kuin ei se enää täyttä sävelt' anna
 Tään polven iloille ja suruille;
 Sun Europalt' on oppi ottaminen,
 Jos elämähän Europassa jäät;
 Sen tapoihin sun taipuasi täytyy
 Ja laulus, täällä alkamasikin,
 Jos mieli mielet viehätellä,
 Sun täällä soveltaa sen soittimiin.

Nuo ruotsalaiset Suomen runottaret,
 Franzénin, Runebergin runotar,
 Ne voivat näitä sulle neuvoella,
 Ne näitä neuvoa ja muutakin.
 Sä kieles vaaraa ällös varaelko!
 He eivät laulamasta kielelläs
 Sun kiellä, vaikka itse vierahalla

Kielellä sua oppiin ohjaavat.
 Vieraallako? Ei niinkään vierahalla!
 Sit' on jo kauan täällä tunnettu,
 Ja tullaan vielä kauan tuntemahan;
 Sit' olet oppimahan osaunut,
 Ja onnekses sen saitkin opituksi,
 Juur onnekses ja tueks', turvakses.

Kas surkeoita sukulaisiamme,
 Kas Woguuleja ja Wotjaakkeja
 Ja Mordvaakin ja monta muuta kansaa,
 Joidenka heimos Suomen kansa on:
 He ovat omaa kieltään käyttää saaneet
 Ja ominaisuuttansa muutakin;
 Ei vieras ennen heille tungetellut
 Ei kieltään, lakiaan, ei laulujaan;
 Ja minkä saaliin näin he saavuttivat?
 Juur ominainen heillä raakuuskin
 On vallalla ja paksuks' pinttynynnä
 Kuin karsta, jot' ei kaapia voi pois!
 He pakanoina istuvat pimeinä,
 Tai lunastuksen lempisanoma
 On niin vaan käynyt heidän mielihinsä,
 Kuin päivän valoa käy kirkasta
 Hämärä haimi silmään sokealle.
 Ja täyttäin tarpeet luontokappaleen
 He valon vaaroja kyll' eivät tunne,
 Vaan eivät valon virvoitustakaan;
 Ei taiteen lahjat lohduttele heitä,

Ei lahja laulunkaan, kuin mykkinä
 He myrisevät mieletöintä, minkä
 Suu sattumoilta saapi sanaksi.
 Ja pian pilautuu ja mätäneepi
 — Ja on jo pilaunut ja mädännyt —
 Se oma kielikin, kuin lammin vesi,
 Jot' eivät vieraat lähteet virkistä.

Näin ois se ehkä käynyt Suomellenkin,
 Jos onni ei ois toisin ohjaillut.
 Vaan Suomettarellenpa synnyinmaansa
 Tuoll' idän alla alkoi ikäväks'
 Jo käydä, mieli maata, maailmata
 Sen teki kauempana katsomaan.
 Hän läksi länteen päin, ja kulki, kulki,
 — Saloja, sammalsoita samoten
 Ja kuusikorpia, joiss' ei viel' ennen
 Laps' imehnoisen ollut ääntänyt,
 Ei kirveen kolke koskaan kuulununna —
 Siks' kunnes koitti hälle silmähän
 Ja mielen ilahdutti, ihastutti
 Germanian maailmasta valon koi.

Ja siitä päivin sinnepäin on silmät
 Ain' olleet Suomella, kuin kukkasen
 Pää, päivän kulkien, sen kanssa kääntyy,
 Sen lämmintä ja loisto' isoten.
 Kyll' astui Ruotsi maahan miekan kanssa,
 Vaan orjankahlettenpa kanssa ei;

Ijestää alkoi hän vaan itsevaltaa
 Ja ilkeyttä lain viisaan ikeellä,
 Ja joukkoa, kuin lammaslauma ennen,
 Nyt järjestellä ihmiskunnaksi.
 Nyt kylät, ennen harvat, heikot, huonot,
 Jo rupes' karttumaan ja kasvamaan,
 Nyt alkoi kaupunkiakin kohota,
 Varoja koonnuttain, ja kaupppamies,
 Jok' ennen karttoi Karjalan vesiä,
 Nyt skandinavilaisten lakien
 Ja rakkaan rauhan siipein suojan alla
 Jo Suomenlahta mielin purjehti.
 Miss' ennen laaksoissa ja lehtoloissa
 Ja vaaroilla ja vetten vieremin
 Puujumalallensa pakana lausi,
 Kiviä kumartain ja kantoja,
 Siell' äänet hurskaat Kristin virttä veisaa,
 Ja Kristin pyhän kirkon kellot soi!

Näin sivistyksen siemen Suomeen kylvyi,
 Ja siitä syntyi taimi, taimesta
 Puu kaunis kasvoi, joss' on jo hedelmä.
 Tää kyllä maistuu vielä vieraalta:
 Vaan lajin kerran maassa omass' ollen
 Se meidän maan makuiseks' muunnaksen;
 Kuin meidän virrat kyllin vettelevät
 Sen juurta, ja kuin meidän päivä päältä
 Saa kyllin lämmittää sen lehviä,
 Sen mehu muuntuu, muikeus muukalainen
 Pois haipuupi, ja makeus vaan jää.

Ja sittenpä nuo Dafnen seppeleetkin,
 Jotk' omast' ovat maasta kasvaneet,
 Suloisin Suomen sanoin painetahan
 Jo Suomen nuorukaisten kulmille.
 Ja opinaika Suomen runottaren
 Jo silloin täysi on ja ohitse,
 Ja Suomen kieli silloin sujuvammin
 Ja somemmin soi suusta laulajan,
 Kuin Suomen suuren koulun pääll' on sanat:
Täss' emäntän' on Suomen runotar.

II.

Kesä on nyt taaskin tullut: maa ja taivas heijastaa,
 Lämmin liekkuu lounahasta, meri irti aaltoaa;
 Tuskin päivä luotehell' on lopettanut pitkän työn,
 Kuin jo Koi taas nostattaapi nukkumasta nuoren yön.

Leht' on puussa, ruoho maassa: uusi turve juurraksen,
 Leveten se lempeästi hautain päälle veresten
 Viherjätä vaippaa alkaa niille katteeks' kutoa —
 — Oi, jos alkais sydäntenkin haavat arpeutua!

Leivon riemu taivahalta kaiken päivää helisee,
 Yön taas yksin kerttu hellä halujansa haastelee,
 Silloin tällöin, illoin aamuin kuusikossa kukahtaa
 Käkönenkin, jok' on, Suomi, sulla lempilintuisna!

Kyntömies se mieluisasti katselee nyt alojaan,
 Vaiwannäön vainiolla näyttää kasvu korvaavan:

Viherjöiden viljan kaiken laiho siellä lainehtii;
Mikä taimii, mikä kukkii, putkellenkin puhkeepi.

* * *

Näin kuin tämä luonnon riemu linnunlauluin, kukkasin,
Näin on, nuoret ystäväni, tuntehenne teidänkin:
Voitettu on ensi voitto, ensi voiton saalisna
Seppele nyt kulmianne kunnialla varjostaa.

Vaivansa ja valvontansa palkituksi tuntee pi
Äiti armas, voittoanne viettäin ilokyynelin;
Toivoa ja rakkautta, tulevaista onnea
Tuikkaa Teille vastahanne immen silmä suloisa.

Elämä nyt etehenne antinensa aukenee,
Mikä ennen kaukaa koitti, lähemmäksi lähenee;
Rientonne nyt runsahasti rupeavat loistamaan,
Rientehenne loistamahan, toivehenne tointumaan.

Sitehillä suloisilla sydämien-liittonne
Ikuseksi, onnelliseksi, kiinteäksi kiinnätte;
Vuodet vieree, perhe kasvaa, lapset Herran lahjana
Juur' kuin runsas ruusutarha talossanne kukoistaa.

Kaikenlainen muukin kasvu lasten kanssa karttuupi:
Virka nousee, leipä paisuu, kunniata koituupi,
Kansalaisten rakkauden, ruhtinanne suosion
Voitatte kuin voimaustenne arvollisen ansion.

Kunnes Teille, kyllältänne nauttineille kunniaa,
 Iloa ja ystävyyttä, onnellista oloa,
 Tulee Tuonelt' armas airut, hiljaa korvaan kuiskahtaa,
 Hellin sormin sitehistä maallisista irtauttaa!

* * *

Näin Te *itse* toivoksite, ruusuilla ja kullalla
 Kuvaellen onnen aikaa, edessänne olevaa.
 Vaan ei aina, armaat veljet, käy se niinkuin kuvailtaan:
 Jumalat, jo lausui vanhat, katehet on lahjoistaan!

Niinpä Suomellenkin Sampo suotiin kerran onneksi,
 Vaan ei saa sit' ihmisraukat kauan käytettäviksi;
 Sampo suistui aaltoihin ja heille jäi vaan muruja:
 Muruja on elon onni, suurin osa suruja!

Katsos tuota kyntömiestä, joka vasta riemuiten
 Kynnöllensä, kylvöllensä, kevähälle kauniillen,
 Hyvin mielin hedelmätä toimestansa toivotti:
 Kuink' on riemu, syksyn tullen, muuttunut nyt mur-
 heeksi!

Paikoin kylvi peltonsa hän vierahasen siemeneen;
 Vieras petti, pelto kasvoi onnettoman ohdakkeen!
 Toisin paikoin tarvittihin taivahalta sadetta;
 Vaan ei Ukko vettä anna, antaa rankkaa rietta!

Eräs'n' yönä sitten nousi notkelmasta norotar,
 Talven tyttö rautanäppi, harmaavaippa Hallatar:

Maanalaisen maalle huokui hyyn ja härmän niinkuin jään;
Loput riisti: korren kylmi, jääti tähkän täytelään!

Näinpä, näin käy elämässä, ennenkuin sen luuletkaan:
Kylvät kyllä, toivot touoks' kiitosta ja kunniaa;
Konna kylvää siihen salaa Syöjättären siementä,
Pahat kielet, nurjat mielet, vihan, vainon niität sä.

Taikka aina takellut sä, eteenpäin et päästä voi,
Toivees aina tyhjäksi käyvät, vaikka kuinka ahkeroi;
Syyttäs kärsit vääryyttä, ja kova onni sua lyö,
Lapses joutuu mieron tielle, taikka armoleipää syö;

Tahi Tuoni huoneheses astuu äkki-vieraaksi,
Sylistäsi, rinnoiltasi rakkahasi raastaapi,
Kattaa kukkas mustaan multa, tupas täys' jää autioks',
Mielestäsi maailma käy kolkoks', kylmäks' raunioks'.

Tällöin, veljet, tarvitahan miehenkunto, kestävyys;
Eikäpä ne omat avut autakaan, ei ystävyys;
Turvaaminen tällöin onpi ylähämpään ystävään,
Lohdutusta, lievitystä muualta ei mistäkään!

Niinkuin laivur' laskiessaan mertä aavaa, aaltoisaa
Pohjantähden tuikkavaisen myrskyisellä matkallaan
Ainoaksi auttavaksi, varmaks' ottaa ohjeekseen,
Ja näin tietää johtuvansa lahteen tyyneen, rauhaiseen;

Ijäisyyden *Toivon* tähti olkoon johde Teillä näin
Matkallanne maailmassa Tuonen tyyneen maahan päin!

Jos se joskus peitäksenkin, se Teit' ei voi kauhistaa,
Onhan silloin toinen turva: *Uskon* ankkur' laskekaa!

Toivon tähti johtehenas, Usko laivanhammasnais!
Mikä yö, jos kuinkin synkkä, laivamiestä kamottais,
Mikä tuul', jos kuinkin tuima, mikä myrsky puuskineen
Voisi Teitä väärään viedä, saada laivan irralleen!

Kaikki' ennen, kaiken kanssa pyhä, hurskas *Rakkaus*
Sydämissä, töissä Teillä vahv' ain' olkohon ja uus',
Rakkaus, jok' anteeks' antaa toisen virheet ijäkseen,
Rakkaus, jok' aina antaa, vaan ei vaadi itselleen!

Nämät kolme kappaletta: Usko, Toivo, Rakkaus
Kell' on kanssaan elämässä, sill' on tosi tointumus;
Menestys ja onni eivät taida häntä turmella,
Eikä vaiva, vastoinikäynti, viha, vaino runnella.

III.

 isänmaa, sä kultainen ja kallis!
Sä mainesi ja mantereinesi,
Ja lakines ja kaikin laitoksines,
Ja uskoines ja äitinkielines,
Kuin oma äiti armas, armahampi
Sä mielest' olet miehen vapahan!

Sun päältäs rasitusta poistaaksensa
Tuo Ruomin kelpo poika Curtius

— Ei auta muu! — Manalan auenneesen
Kitahan syöksi nuoren itsensä.

Sun vapauttas varjellaksensapa
Leonidaskin päänsä seppelöi
Ja juhlapuvun puki parhaan päälleen
Ja ryntäs' sitten sankarjoukkoineen
Rivihin vihoillisen verrattoman
Ja kaatui itse kaikin miehineen.

Sun valtas suojana, sun sortajatas
Ja vihamiestäs voittaaksensapa
Borckhusen, uros uljas suomalainen,
Kuin seinä seisoi miekkain melskeessä;
Ilolla, isänmaa, sun edestäsi
Mies mieheltä ain' asti viimeiseen
He kamppailit, hän Karjalaisinensa,
Ja tervehtivät Tuonen tyttäret
Myhäillen morsiamikseen ja käärein
Lippunsa mustat morsiusliinoikseen!*)

*) Se, mitä tässä kerrotaan Borckhusenista, tapahtui Lundin tappelussa 5 p. Jouluk. v. 1676. Fryxell kertoo Kertomuksissansa Ruotsin historiasta, 15 osan 126 sivulla, tämän tapauksen seuraavin sanoin: „Epäjärjestys ja hämmekki pääsi pian vallan päälle koko tässä puoliossa (Ruotsalaisten vasemmassa). Eräs joukko oli kuitenkin, joka pysyi uljaana kuolemaan asti. Se oli eräs suomalainen rakuunarykmentti, joka oli saanut sijansa vasemman puolion uloimmassa päässä. Evestin nimi oli Borckhusen. Hän oli itse laittanut tämän joukon ja valinnut siihen miehet, ja muut sen päälliköt olivat enimmäkseen hänen poikiansa, sukulaisiansa

Som' on ja suloinen sotahan kuolla,
 Ja kaunis kuolla miekankalskeesen,
 Kuin sodan sytyttää maas vihoillinen,
 Ja miekkas torjuu sortajata pois:
 O, ihana ja iloitkun väarti
 On kuolo kuolla edest' isänmaan!

Vaan kauniimpi kuin *kuolla* sille uhriks'
 On *elämä* sen etuin etehen:
Sen elämä, ken työssä ahkeroiپی,
 Lakia, lempeyttä noudattaa,
 Velvollisuuksiensa täyttäessään
 Ei katso puolelle, ei toiselle,
 Vaan sitkeästi siinä kiinni riippuu,
 Mi totuus on ja kohtuus, oikeus;
 Ei hämmästy, kuin hätäpäivä päälle
 Maan, kansan saa, on kaikki hävittää,

ja naapurejansa. Turhaan koettivat Tanskalaiset saada tätä urosjoukkoa liikutetuksi taikka pakenemaan. Tanskan hevois-henkivartiorykmentti ja monta muuta ratsujoukkoa ryntäsi sen päälle, mutta turhaan. Tanskalainen jalka-henkivartiorykmentti urhoollisen evesti Bibaun käskyissä koetteli myöskin aseitaan Borckhuseenin päälle, vaan aina yhtä turhaan. Nyt alkoi vihoillinen heittää kranaatteja sankarijoukkoon. Tämän rivit eivät kuitenkaan murtuneet siitäkään; vaan rupesivat kuitenkin vähitellen ohenemaan niin, että Tanskalaiset pian voivat tunkeutua sisään. Borckhusen, hänen sukulaisensa ja rakuunansa kaatuivat nyt kaikki ja heidän mustat lippunsa joutuivat vihoilliselle voittosaaliiksi. Jäännökset Ruotsalaisten vasenta puoliota vetäytyivät epäjärjestyksessä takaperin ja pyrkivät suojaan jalkaväen taakse.“

Vaan alkaa uudellensa hankkimahan,
 Mink' otti onnettuus ja kohtalo,
 Ei pyytäin pyrinnöstään parahinta
 Ja mielenmukaisinta hedelmää,
 Mut tyynin mielin tyytyen vaan siihen,
 Mi saada mahdollist' on milloinkin.

*Tään*kaltaisia sankaria, nuoret,
 On keskessänne, kumppalinanne.
 Nuo harmaapäiset vanhus-nuorukaiset
 He ovat tulleet joukossanne juur
 Viiskymmenvuotisia seppeleitään,
 Jo vaalenneita, vereksempihin
 Ja vihreämpihin nyt vaihtamaan.
 He sepeleensä syillä suuremmilla
 Nyt kyllä ansaitsevatkin kuin Te:
 Viiskymmentä he vuotta ovat käyneet
 Elämän korkeata koulua,
 Ja kaikki koetukset kunnialla
 Siell' ovat täysin tehneet, täyttäneet.
 He päivätyönsä päättäneet jo ovat;
 Työn raskahan hikeä, hellettä,
 Nyt illan viileässä istuskellen,
 He jäähdyttävät pois, ja katsovat,
 Kuink' aurinko, viel' alas laskein, lahden
 Rakkaita rantasia rusoitsee;
 Ja odotellen lepokellon ääntä
 He muiston satakieltä kuuntelee.

Ja vuosia kuin viisikymmeninen
 On vierryt edelleen, niin vuoronne
 On Teidänkin jo tänne tulla taidon
 Verestä seppelettä saamahan.
 Rivinne, täydet nyt ja sankat, ahtaat,
 Ne silloin ovat melkein harvenneet,
 Ja niillä, jotk' on sinne asti päässeet,
 Nykyinen aamu illaks' muuntunut;
 Kuin nyt ei silloin silmä tulta suihku,
 Niin notkeasti nouse jalka ei,
 Ja työt ja tuskat, vaivat, vaarat, vuodet
 On hallan hartioille laskeneet.
 Mut jos vaan nykyisille nuoruutenne
 Toiveille uskolliset olitte,
 Jos valanne on vahva silloin vielä,
 Jonk' isänmaalle nuorra vannoitte,
 Niin sydämenne, jospa jäähtynytkin,
 Se sykkää lämpimästi silloinkin,
 Juur niinkuin lumen alla vulkaanissa
 Sisäinen tuli hehkuu, liekitsee;
 Ja sukupolvi, jok' on silloin nuori —
 Nyt vielä kauan syntymätöinkin! —
 Jon kanssa silloin sepeleenne saatte,
 Se Teille kunniata kumartaa,
 Ja keskenänsä hiljaa kuiskahtaapi:
Nuo ovat Suomen kelpo miehiä!

Nordenskiöldille Suomesta.

(Vegan tullessa Tukholman satamaan 24 p. Huhtik. v. 1880.)

Mik' ihme, mikä uljas rohkeus:
Kolumbus lähtee länttä kohti,
Yllänsä taivaan kirkkaan avaruus,
Atlantin aallot alta hohti;
Ja viikoiss' ei, ei kuissa maata näy,
Vaan yhä laiva yhtä suuntaa käy.

Ja yhä eess' on viittomaton tie,
Joll' itä laivaa lykkää lieto,
Ja toivo häntä määrän päähän vie —
Ei toivo vaan, myös varma tieto.
Ja viimein mastomies jo huutaa: „maa!“
Siin' on nyt, tuoksuu Uusi Maailma!

Näin Nordenskiöldkin aavisti ja ties';
Pakkaista, pimeytt' ei pelkää,
Kuin Pohjan kimpuiss' ollut on hän mies;
Ja laskee pitkin hyistä selkää.
Mut Louhipa, ei hellä vierailleen,
Tuoss' ottaa vangiks' Vegan miehineen.

Yöt pitkät, päivät raskaat, ikävät!
Taivasta talv' ei salli lauhaa;

Jääkarhut ympärillä kämpivät,
 Puhuri täysin palkein pauhaa,
 Jää Ukon äänin halkee, paukahtaa,
 Ja revontulet läikkyy, roihuaa!

No, viimeinkin taas Suvi hengähtää,
 Ja päiväyt paistaa korkealta,
 Pois hiukee hanki, irti on jo jää,
 Pohjemmaks' poikkeee talven valta;
 Ja Vega vavahtaa, ja varvastaa,
 Behringin salmeen tulla tupruaa.

Kas näin tie tuntematon tuttu on,
 Ja Pohjan ukset ummest' aukes',
 Uus' väylä aukes' aavistamaton;
 Jo Louhen valta maahan raukes',
 Nyt, kansat, käykää Sammon saantahan,
 Se juurrettu on Altain kultalaan!

Siis syystä, Nordenskiöld, sun miehuuttas
 Maanpiiri yksin suin nyt kiittää,
 Sun miehuuttas, sun töitäs, taitoas;
 Ja Suomi äänens' yhteen liittää,
 Laill' äitin riemuaa, kuin kuulla saa
 Poikansa kaukomielen kunniaa.

Oi, ett' et rakkaan Suomen rantaan päin,
 Palaten, keulaas kääntää voinut!
 Ett' tervehdys vaan meren yli näin
 Kuin kaiku korvaas' täältä on soinut!

Oi, äit' ei omakseen saa poikoaan,
 Vaan huokaa: Herra häntä siunatkaan!

Ruotsalaisille.

(Upsalassa, 4 p. Kesäk. v. 1875.)

Se maa, ku tuoll' on puolen Itämertä,
 Joss' yhten' ennen muinoin runsaasti
 Vuos' Ruotsalaisten, Suomalaisten vertä,
 Hartaasti meissä teitä tervehtii.
 Eerikkein muurit, linna Birger Jaarlin
 Ja tornit Thorkelin ja Oolovin
 Ja kansa, ollut Kustaavein ja Kaarlein,
 Nyt meidän kautta teitä tervehtii.

Ne vanhat, vahvat siteet katkesivat,
 Kut kuusisataa vuott' ol' kestäneet;
 Ikuiset muka liitot ratkesivat,
 Tapausten tulvaa ei ne estäneet.
 Kas, meidän maan ja mantereenne teidän
 Jo rajapyykkit oudot eroitti;
 Koettu kumppal' täytyi jättää meidän!
 Se sydäntämme silloin kirveli.

Kov' onni, joka teidät, meidät voitti,
 Ei kumpaakaan tok' vienyt hukuksiin;
 Yöst' uusi päivä kummallenkin koitti,
 Uus' ala laajempi nyt aukaisiin;

Ne, joilt' ol' teille verivainot tulleet,
 Nyt veljinänne teihin yhtyivät,
 Nuo tunturinne, torjumuurein' olleet,
 Seljäksi yhden rungon sääntyivät.

Ja me? Me rajoin uusin veljiämme
 Ja Suomen syntysanat löysimme;
 Tuo kansa, ollut vihamiehenämme,
 Nyt rauhan kättä tarjos' maallemme;
 Ja rakennus, jon Ruotsin lak' on luoja,
 Kerroksin uusin nousee, leviää;
 Valoa, oikeutta, rauhaa suojaa
 Valtikka vakava ja lempeä.

Siit' aikaa mennyt on, kuin rivitellen
 Näin seisoi Suomen poiat kanssanne;
 Nyt kättä lyöden, poven paisuellen,
 Viel' kerran liitymme me lippuunne,
 Vannoen valan, kilvan teidän kanssa
 Ain' uljaast' eelleen kamppaillaksemme
 Sen eteen, minkä miesi kalliinnansa,
 Mink' armainnaan hän oloon saattanee.

Malja,

esitetty

Suomen Yliopiston Sijaiskanslerille,

Herra Paronille J. R. Munck.

(Yliopiston juhlapidoissa Hänen 70:nä synnyinpäivänensä.)

Jopa kaadamme vieläkin kerran
Lasit laitoja myöten täyteen,
Ja kunnian miehen maljan
Sekä juotamme että nyt juomme,
Joka seitsenkymmeisnä seisoo
Sulosuuna ja suorana vielä,
Ja notkean nuorison parvess'
On kaikista nuorin ja notkein.
Näin kankahan viimeinen honka,
Jolt' aikoja lauhkeat lehvät
Ijän halla on harmaiksi pannut,
Yhä pystyss' on pilviä kohti,
Vesakolle varjoa antain;
Sen jos toukkakin juuria jäytää,
Sydän viel' on lämmin ja terve,
Sen latvassa lintuset laulaa,
Ja juurella kukkaset kasvaa.

Eläköön monet vuodet hän vielä!
Ikämiesten kunnia on hän,

Esimerkki on nousevan polven:
 Vakamielinen valtoja vastaan,
 Ja lempeä työntekijälle.

Eläköön monet vuodet hän vielä,
 Uros, ollut ja vieläkin uljas!
 Hän Tuonen on tuiskuja nähnyt,
 Veren vuotaissa miekkansa välkkyi,
 Hän ei kuoloa karta, ei pelkää,
 Mut Kuolopa, kunnian tehden,
 Manaviikatettansa nostain
 Sivuu astuu ja nuoria niittää.
 — Eläköön monet vuodet hän vielä!
 Eläköön! Eläköön! Eläköön!

Vänrikki Stålin laulaja.

(v. 1860.)

Me, kaikenlaiset laulajat
 Ja kanteloisen kantajat,
 Meilt' ääni vieno maahan vaipuu,
 Kuin tämä jättikannel kaikuu.

Kuin pitkin selkää uudessaan
 Vaan joutsen ääneen laulahtaa,
 Niin lehdon leivo, rannan rastas
 Pois lakastuvat laulamasta.

Kuin Wuoksen koski pauhajaa,
 Ett' allas' vaaruu vankka maa,
 Jos puronen myös lirisevi,
 Niin ken sen ääntä kuuntelevi!

Ken kotkan kanssa koettamaan
 Vois käydä lentoneuvojaan?
 Se kiiltää pilvistä sen siipi,
 Muut linnut pitkin maata hiipii.

Me, kaikenlaiset laulajat
 Ja kanteloisen kantajat,
 Meilt' ääni vieno maahan vaipuu,
 Kuin tämä jättikannel kaikuu!

Runebergin muistoksi.

(6:na päivänä Toukok. v. 1878.)

Pois on mennyt meiltä laulun ponsi,
 Poissa on hän runoruhtinamme!

Kulunut vaikk' on jo vuosikunta
 Hetkest' aivan haikeasta siitä,
 Jolloin läks' hän tämän ilman alta,
 Valon, soinnun maahan mennäksensä,
 Ijäisenpä ihanuuden maahan,
 Niin ei tahdo suistua surumme,
 Kaiho Suomen kansan ei vaan laata,

Kuin on mennyt meiltä laulun ponsi,
Laulun ponsi, runoruhtinamme.

Syytä sulla onkin, Suomi, kyllin
Yhä kaihoella, kaipaella:
Tietäjäs hän oli tenhosuurin,
Taitajasi taivasta läheisin.

Ennen häntä eteläisen ilman
Ihanteita ihmetteli Pohja:
Italian iki-selvää päivää,
Hellaan hehkuvia tuoksuöitä,
Olemattomia Onnenmaita,
Joissa kansaa autuaallist' asui,
Paimenet ja paimenettaretpa,
Laitumella lammaskarjojansa
Säännellen vaan sävelillä huilun
Tahi talutellen punapauloin,
Simoa ja suudelmia söivät;
Taikka joissa viljavainioilla
Joutuneilla joukko kumma liikkui:
Talonpojista, maantytöläistä
Kulkivat ne, mutta muu ol' luonne,
Luonne oli hieno herrasluonne,
Päällä silkkiä ja samettia,
Suussa suloisia sanoja ja
Sukkeluuksia ja somuusia.

Silloin uusin runoin Runeberg jo
Tuli, loihti, nosti noidansauvan,
Kajahutti taikakanneltansa.

Katsos vaan — ken uskonut ois tuota! —
 Kotimaakin, vaikk' on köyhä, kylmä,
 Taideniekkan taulull' on ihana;
 Suomen maat ja maisemat ja ilma,
 Suomen salmet, lahdet, lammit, laaksot
 Lumoovat nyt silmäs ihanteella.
 Mitäs on nuo miehet sekä naiset,
 Edessämme aivan eläväiset,
 Taiturin tään tauluihinsa luomat?
 Liha on ne meidän lihastamme,
 Veri juuri meidän verestämme:
 Kurun Matti Pohjan ompii poika,
 Savon mies on Saarijärven Paavo,
 Hana muinoin meill' ei harvinainen;
 Pistuoli, sun pirttis pimeyttä,
 Oloasi osatointa emme
 Kuivin silmin katsella me saata;
 Ihanainen Hanna ensi-lemmen
 Sulon muiston saattaa mielehemme;
 Hedan nähden näämme herttaisia
 Emäntiä entisiä maalla;
 Nuokin Augustat ja Annat, Aarot,
 Kaikki, kaikki on ne meidän kansaa.
 Ja te, Suomen suuret sotaurhoot,
 Uskon, uljauden ja sankaruuden,
 Kuulun kunniamme kannattajat,
 Esikuvat, heikon jälkipolven
 Ihmehtimät, yltämättömätpä,
 Kenp' ois unhoksista ilmi tuonut

Teidät, ehompina entistänne,
 Kirkkaina ja kuolemattomina,
 Maailmalle mainioksi tehnyt,
 Ell' ei kaikunut ois ihmekannel?

Laulusankar', sankar'-laulajamme
 Omamme hän oli, omimpamme,
 Hän, jok' aartehia aavisti ja
 Löysi luontehesta Suomalaisen;
 Halvan, köyhän, kurjan korpelaisen,
 Petäisen purijan, povessakin
 Ilmi saattoi, innokkaasti lauloi
 Kunnian ja kelvon kukoistavan.

Omamme hän oli, omimpamme;
 Mut voi kohtaloa kovanlaista,
 Että sävelillä Suomen kielen
 Tämä kannel kaikua ei saanut!
 Ett'ei saanut, eikä saakaan koskaan,
 Suomalainen, umpi-Suomalainen,
 Sulosointua sen kuulla, ääntä
 Ikirunojansa ihastella,
 Eikä ihanuutta ihmetellä,
 Jolla Suomen suurin taideniekka
 Kuvaa Suomen kansan kaunihiksi!

Kansa toinen, vaikk'ei varsin vieras,
 Ruotsalainen, runotemppelinsä
 Pyhimpähän pystyttävä omi

Sarjaan suurten laulusankartensa
Ruotsiks' runoilleen Runebergin!

Mepä, aioiksi me ainaisiksi
Sydämemme syvimpähän kätköön
Taitajamme muiston tallellamme,
Hänelle, hänenpä hengellensä
Sulat, hartahimmat kiitoksemme
Lausuellen laulamastansa, ja
Odotellen, toivoellen, että
Runon into, Runebergin runon,
Ajan tullen, vuoron vierähtäen,
Vastaistenpa polvien povista
Kalevankin kansan kielellä jo
Kaiun korkean ja kauniin saapi.

Franzénin muistoksi.

(30:nä p. Kesäk. v. 1881.)

❧i kova kohtalo, kuin poika lähtee maastaan,
Ja jättää äitinsä, ja siirtyy ijäks' pois!
Äit' itkee, ikävöi, ei luopuis armahastaan:
Tuost' ehkä turvani ja tuken' ollut ois!

Näin huokaili, Franzén, sun jälkees synnyinmaasi,
Ja huol' ei huojennut, kuin tänne tuuli toi,
Jos kaikuinakin vaan, suloista laulantaasi,
Jok' aalton aavojen toisella puolen soi.

Kuin täältä läksit pois, juur' täysi Kanteletar
 Sun piili povessas; sen kanssasi sä veit.
 Sun jälkees itkemään jäi Suomen ihanteetar,
 Oi, laulus, lempesi sä toisen omaks' teit!

Vaan kaipaus vaietkoon, ja suru suistukohon!
 Jo haava tämäkin on arveks' kiintynyt.
 Viel' äit' on pystyssä — hän kauan seisokohon —
 Jos vahingoitakin ja huolt' on kärsinyt.

Ja rikas lieneekin tää armas emosemme,
 Ken kaatumatta voi näin paljon kadottaa.
 Viel' uus' on syntyvä miespolvi jälkehemme,
 Jonk' ääni Franzénin voi lailla laulahtaa.

Franzénin lailla vaan, mut Wäinämöisen kielin
 — Ei laulu kuolla voi — uus polvi laulakaan!
 Ja suomalaisin suin ja suomalaisin mielin
 Jo silloin sävelet kirkkaasti kaikukaan!

Sjöstrandin Kullervo.

Kiitos Sulle, jalo taidenieikka,
 Kuvaamastas meille Kullervon!
 Tässä seisoo, kädessänsä miekka,
 Nyt se äärettömäst' onneton,
 Jok' ois ollut sankariksi luotu,
 Kuuluks', kunniaksi kaiken maan,

Jos ois onnea hänelle suotu
 Synnyinlahjaksi vaan rahtukaan.
 Vaan sen syyttään isäin veljesviha
 Lasna löi jo kolkkoon kiroukseen,
 Omat syynsä sitten, oma liha
 Veivät rikoksesta rikokseen;
 Vihan vimma, tuimat tunnonvaivat
 Povea alati poltti vaan,
 Raivottaret hänet valtaans' saivat,
 Kyisill' ajelivat ruoskillaan.

Suru synkkä, ei se taivahainen,
 Joka mielen nostaa, kirkastaa,
 Vaan se raskas mainen, maanalainen,
 Jonka Syöjättäret ilmoim saa,
 Peittää kasvot varjoll' öisen tumman.
 Pohjaan juonut maljan katkeran
 On hän, tehnyt päätöksensä kumman,
 Ei viel' ennen kuullun, kauhean.
 Miekkaa oikea kätensä vahva
 Paljastettua nyt kouristaa;
 Alaspäin jo painuu kalvan kahva,
 Ylös kärki tuima tuijottaa;
 Murehella katsoo Musti maasta
 Isäntänsä silmään kamalaan,
 Kieltäis, kiel' kuin oisi, kuolemasta;
 Hänpä vaan kysyypi kalvaltaan:
 „Söisitkö sä syitten' sovitukses'
 Sydäntäni synkän-syyllistä?“

Kirkkahasti välkkää vastaukseks'
Kalpa kylmä, syöläs, terävä!

Kuole, kuole, Kullervoinen, pois,
Emon onnettoman ilmoim tuoma;
Summattoman surkee kohtalois
Sull' on julmain jumalien luoma!

M. A. Castrén'in haudalla, 12:na p. Toukokuuta
v. 1852.

Ylioppilasten puolesta.

Tähdetön yö hälvetä alkoi hiljaa,
Aamuruskon alkoivat posket koittaa,
Loistamahan jo Pohjanki maita nousi
Aurinko tiedon.

Niin se auringoinenpa armahimman
Loi ja kirkkaimman sätehensä kohden
Suomen synkän muistoja, muinais-teitä,
Kieliä kohden.

Tuonpa tumman Tuonelan impi keksi,
Päästi kaulaltaan suruhunnun mustan,
Kohta hunnullaan sätehen sen tempais,
Vei Manan maahan.

Kyynelsilmin huoliva Suomi seisoo,
Pojan parhaimpansa nyt peitti hautaan,

Miehen parhaan, tietäjän taitavimman,
Ystävän uljaan.

Veljet! pois on johtaja meiltä mennyt,
Pois, jok' oksat karsi ja tiemme neuvoi,
Jonk' ois turvin rientomme riemu ollut,
Voittomme varma.

Hälle patsaan nostamme, kuin lupaamme:
Miehuudella lempiä synnyinmaata,
Helleydelläpä hoitaa äitinkieltä,
Kuin teki Castrén.

Päällekirjoitus Pyhän Henrikin muisto-
patsaalle.

(Kokemäellä.)

Tässä saarnasi Sanoa,
Lunastusta lausui kerran
Pyhä hurskas Henrickimme,
Suomen piispa ensimmäinen.
Sana tuotti siunauksen,
Kantoi kaunihin hedelmän,
Jost' on Herralle ylistys,
Henrikille muistopatsas.

Porthanin kuvapatsaan kantakiveen.

(Turussa.)

Suomen maan ja Suomen kansan
 Arvohon asettajalle
 Tähän kaikki Suomen kansa
 Muistopatsahan panetti.

Lönnotin kuvapatsaalle vast'edes.

Kalevala, Kanteletar,
 Sanakirja, Wirsikirja
 Kilvan kiittävät Sinua.
 Turun maa ja Pohjan puoli,
 Karjala ja kaikki Suomi
 Aina muistavat Sinua.

VIII.

Susi ja Lammas.

(Mukaelma.)

Kesän kuuman heltehellä
Joen kylmällä vedellä
Janoansa sammuttaa
Rannikolla nuori lammas.

Susi julma, harvahammas,
Siihen tulla hurtattaa;
Sillä riippui pitkä kieli,
Lammast' alkoi tehdä mieli
Panna puolis-paistikseen.
„Voi sinua, pöllö rukka,“
Hönkäsee kovasti hukka
Riidan syytä saadakseen,
„Minkätähden pohjaa potkit,
Ja minulta, konna, sotkit
Hyvän juoman kaikki näin?“

Pakohon ois lammasparka,
Joll' on luonto heikko, arka,
Juossut varvikkohon päin;

Vaan vavisten pelkäs' sutta,

Rupesipa oikeutta

Tuolta vielä toivomaan.

„Arvon herra,“ niin hän äänsi,

„Mikäs vasten virtaa käänsi

Veden vankan juoksemaan?

Alempana kappaletta

Kuin se, missä te oletta,

Minä raukka vettä join;

Kuinkas, vaikka potkimalla,

Sotkea ma virran alla

Teiltä, herra, juoman voin?“

„Vieläkö sä suurentelet

Ja minulle vastaelet,

Muuan tuhma, pöllöpää!

Kyllä kohta suusi suistan,

Niin — ja nytpä senkin muistan,“

Susi julma ärjähtää,

„Sanoneesi mennä vuonna,

Että muk' olisin juonna

Minä vertä uudeltaan.“

„Tyhj' on teille juoru tuotu,

Kosk' en mennä vuonna luotu

Minä vielä ollutkaan.“

„Sen sanoja jompi kumpi

Sinä taikka veljes ompii,

Siit' et pääse minnekään.“

„Velje' ei oo mulla ollut.“

„Vaan sinulle nyt on tullut
Kosto siitä, että teidän
Paimenet ja koirat meidän
Sukuamme surmaavat;
Ja sovintouhriksensa
Nuoren lampaan rasvoinensa
Jumalatkin vaativat,“
Pilkaten sanovi hukka,
Päälle käy, ja lammasrukka,
Vaikk' on syytöin, kuolla saa.

Kettu ja Korppi.

(Mukaelma.)

Aamuisissa alkoi olla päivä,
Aholla kuin juoksi kettu-räivä,
Joka etsi aamusuurustansa,
Sillä nälkä kurni suoliansa,
Kuin ei eileis-päivän syömisistä
Ollut paljon yhtään virkkamista.

Tuossapa nyt keksi korpin puussa,
Joli' ol' aika juustokyörä suussa;
Vesi kiehahtavi kielellensä,
Ja hänelle iski mielehensä:
„Milläs keinoin juuston tuolta saisin?
Jospa häntä hiukan narraajaisin!“

Ei oo millänsäkään, eikä juokse,
 Hiljalleen vaan astuu korpin luokse,
 Ja sanoo lähelle tultuansa,
 Hunaja ja nöyryys huulillansa:
 „Hyvä huomenta, Herr Korppeliini!
 Voi, kuin teidän paitanne on viini!
 Meillä muill' on päällä nahkatakki,
 Mutta teill' on kiiltomusta rakki,
 Teill' on myös jalassa saappahaiset,
 Joiss' on alla aika anturaiset,
 Sormukset soreat sormissanne,
 Rengas kummassakin korvassanne;
 Miestä kauniimpaa ja pulskempata
 Ilman alt' ei taideta tavata;
 Ja kuin ain' isommissa suvuissa
 Laps' on harjoitettu lauleluissa,
 Niin ajattelee typerä pääni,
 Että teilläkin on kaunis ääni,
 Käen sekä leivon voittaisitte,
 Jos vaan laulamahan antaisitte.“

Korppikos hyväksyi kiitostansa,
 Laulajai muk' oli luulossansa,
 Rykäsi — ja äänen raikahutti,
 Että kangas toisen kaikahutti;
 Juustopa pudota putkahtavi,
 Ketun suuhun suoraan sutkahtavi,
 Ja kuin korppi kaikkein ihmeheksi
 Luuli laulaneensa, niin hän keksi,

Ett' ol' suurus suustansa pudonna,
 Keksi, kuinka kettu, Lemmon konna,
 Pojes juosta pötki juuston kanssa,
 Ja hänelle nauroi juostessansa.

~~~~~

Matkaaminen.

(Mukaelma.)

Käeltä leivonen kysäsi kerran:
 „Mist', ystäväni, mahtaa tulla se,
 Ett' allit, vaikka matkanneet niin paljon,
 Ei ole yhtään viisaammat kuin me?“

„Ne ovat pantu meille näyttämähän,“
 Käkönen vastasi ja naurahti,
 „Ett' ei se paljo matkustaminenkaan
 Voi tuhmaa tehdä viisahammaksi.“

~~~~~

Kompia.

(Omatekoisia ja mukaelmia.)

Muutos.

Ainako oltuna lie kuni nyt, sitä en minä tiedä:
Poiat ne miehiä on, miehet on akkoja nyt.

Kelvotoin lahja.

Jaa' mitä tietänet mulle, ja siitä mä kiittävä oisin,
Itsesi annat sie, en sitä ottoa voi!

Viisas päätös.

Laiskuri Jussi, se mies unissaan oli juoksevinansa,
Siitäpä päättää hän maata ei konsanahan.

Toinen.

Maksavinaan rahoj' ol' unissaan tuo saituri Olli,
Tuhlaustaan katuen siitä hän hirttihen nyt.

Miks' ei?

Kaunistaa tämä kansa ja maalata kaikkea tahtoo,
Kartanot kellastaa, porttien puut punoaa.
Eikä se suinkaan tyytyä siihenkään toki malta,
Penkkiä, pöytiä myös, kaikkia nyt punataan;
Maalattiinhan tuo punaseksi jo lääväki meillä,
— Miks' ei Mamseli sais poskusiaan punata?

Hetan tukka.

Kuin kumma parjaus Hetasta nostettiin,
 Hiuksensa hänen hoettiin mustanneen!
 Se aivan valhe on, mä tiedän tarkoilleen:
 Sen tukka musta ol' jo, kuin se ostettiin.

Kertulle.

Peilisi, Kerttuni, ei puhu totta; jos totta se lausuis,
 Et sinä milloinkaan katsosi sen kuvahan.

Ostettu ja oma.

Valkeat hampaat Tildalla ompii, ja Hildalla mustat:
 Yhdellä ostetut on, mutt' omat toisella on.

Eräälle tuttavalleni.

Kärsiä en sua voi, mutt' en voi lausua, miksi;
 Sen vaan lausua voin: kärsiä en sua voi!

Joka päivä!

Eilistä jos humalaansa sä Heikin haisevan luulet,
 Erhetyt: päiväkseen Heikki vaan kulloinki juo.

Rahalahjat.

Ainapa köyhäks' jäät, jos köyhä sä ollet, vel' Antti:
 Ei rahalahjoja nyt muut kuni rikkahat saa.

Nuuma Naamanen.

Kas tuota pönkävatsaa harmaapäistä,
 Sen naamaa rasvaista ja ymmyrjäistä!
 Miks' nuorten kanssa juopi hän ja reuhajaa,
 Ja tyttölöille turhaan suuta tarjoaa?

„Hän nuorra viihtyi aina vanhain vaimoin kanssa;
 Nyt paennutta pyytäis kiinni nuoruuttansa,
 Siks' poikamaisin pauhaa hän nyt vanhoillansa.“

Hautakirjoitus.

Lepäävä vaivoistaan
 On tässä Matti Nuoli,
 Hän syntyi maailmaan,
 Söi, joi, makais, ja kuoli.

Toinen.

Täss' haudassa lepää Grels Patrik Moilonen,
 Jonk' ilman ei mitään sanota tehnehen;
 Ja varmaan käännäksen hän vielä haudassaan,
 Kuin hänen ristiään täss' ilman katsellaan.

Ovikirjoitus.

„Älkööt täst' sisähän kavaluus, vale, viekkaus käykö!“
 Pietari kirjoittaa porttinsa kamanaan.
 Tuon näki nauraja muu, toverilleen kohta se lausui;
 „Mistä kautta se mies pääsevi itse sisään?“

Suomikiihkoisia nekin!

(v. 1865.)

Voi suurisuita poikanulikoita,
 Mit' ovat „harrastajoit“ ankaroita!
 He Suomen kieltä ruotsiks' harjoittavat,
 Ja aina muiden käyttää tarjoavat,
 Vaan oppimaan sit' itse ovat laiskat
 Tai kunnottomat, kurjat poikaraiskat!

Ostettu on oma.

Paavali ostaa lauluja, joit' ominansa hän laulaa:
 Minkä ken ostanut on, on tosiaan oma sen!

Eräälle parrakkaalle.

Viisauden, miehuuden merkinä partasi kasvaa:
 Viisaspa ois sekä mies pukkiki partansa vuoks'.

Eräälle runoilijalle.

Wäinämö oisit sie, erotus toden ei iso ookaan:
 Kuin ukon kiel' sull' ois, mielesi myös hänen miel'.

Eräästä laulajasta.

Kuoloa ennustaa yöhuuhkajan hirveä laulu,
 Vaan Sipi kuin laulaa, kuolevi huuhkajakin.

Eräälle maecenatille.

Maecenas olisit sinäkin, vaan kahta sä puutut:
Taidetta tunne et, etk' ole myös rahamies.

Erään runoilijan haudalle.

Eläissäs rustasit runoja kuusi kirjaa,
Ja kuolit harmista, kuin niit' ei kukaan osta.

Eräs runoilija haudastaan.

„Runoilijaks“ ma ristittiin,
Sanottiin Skakespeariksi,
Werraksi Wäinön väitettiin:
Muut' en mä ollut kuitenkaan
Kuin taitamaton tahruri
Ja hullu viinan juoja vaan.

Eräälle kirjailijalle.

Syy, miks' en minä tuo runotöitäni lahjaksi sulle,
On, ett' et sinäkään mullen töitäsi tois!

Luonnon viittaus.

Kuuntelemaan enemmän sinä kuin puhumaan olet
luotu,
Koskahan yhden suun, korvia kaksi sä sait.

Eräälle recensentilleni.

Lauluni korjaajaks' rupesit, vaan heitä se toimi,
Ei sitä kannata pääs, kuin se on — lampahanpää!

Toiselle.

Karju kun kukkia tonkii, hanko sen kaulahan pan-
naan:

Täss' on tonkeistas kaksrivi kaulahas Sun!

Loppulaulu ja Laulunloppu.

Soisitte vielä laulavan',
Sanoen: vanha runo, soi!
Vaan munpa täytyy tunnustaan':
En enämmin mä laulaa voi.

Te tiedätte, kuin synnyttää
Pimeessä koteloisessa
Vähäinen luomus helmiä
Punaisen Meren pohjalla.

Kalleina joita kantelee
Sulotar sitten kaulallaan,
Niit' iloiseen ei mato tee,
Vaan kivustaan ja vaivastaan.

Juur näinpä runo-parkakin
Sydämessänsä sairastaa,
Ja laulaa lauluin hehkuvien
Vaan kipujaan ja vaivojaan.

Näin lauloin ennen minäki,
Kuin sydäntän' söi surun koi;
Vaan sydämen' tul' terveeksi:
En enämmin mä laulaa voi!

IX.

Satu.

(Kansatieteellinen unelma, kirjoitettu v. 1847.)

Minä tulin muuanna iltana elokuun lopulla, kotvasen hämärässä Koitereen tyyntä vettä soudettuani, Lummesaareen. Aivan rantaäyräällä on talo pienen lahden pohjassa, ja siinä talossa tahtoisin minä ikäni elää. „Koitere? mikä se on?“ — Voi veikkonen, kuin sinulla on vielä paljo kaunista näkemättä, kuin et sitä lampia ole nähnyt! Tokko tietänet, missä se onkaan? Sin' et vastaa. Hyvä! Kuin menet Ilomantsin laulukarikkaille tienoille, niin kysele, jos et muun, edes tämän sieltä saadun satuni tähden, Koiderta, kyllä se sinulle siellä neuvotaan.

Venheeltä menimme taloon. Rahvas oli jo nukkunut, mut eivät sentähden suuttuneet, kysyivät vaan hyväntahtoisesti, kuin muulloinkin, „kuulumiset“. Talontytär, Liisa, levitti keveällä kädellä heiniä lattialle, ja kohta olikin kumppalini unen sylissä. Minä vaan en nukkunut. Mieleeni juhtui, mitä tullessani olin nähnyt, länteen nukkuva aurinko, järven rasvatyyni pinta, vaat ja iäti viheriöitsevät petäjät, armaat torkkuvat koivut, jotka saarissa vastaamme kulkivat; mieleeni juhtui tai-

vaan sininen kansi ja kirkkaat tähdet, jotka tänä iltana tuntuivat minusta kauniimmille kuin milloinkaan muulloin. Vaan miksi, ajatukseni, et kauemmin näitä muistellessasi viipynyt? miksikä niin väleen näistä toisiin rumiin maihin astuit? Näille kysymyksille en ole kuullut vastinetta, vaan kysy siltä, ken sen voipi sellittää; mut aivooni tuli Helsinki, sotaväen kasarmit, tykkiä, tappeluita ja vertä, ja niistä nousi huolen tummat hattarat mieleeni. Et pahaksi panne, että uskalasin sanoa: „olisitko, Jumala, Suomen aina itkemään sallinut, ja aina huolta huokaelemaan, Suomen, jolle kumminkin annoit niin kuulakan taivaan ja niin tyynet rannat?“

Muuan mies oli saanut tilansa minun viereeni. Tämän silmät tähystivät minuun, nähtyään, minunkaan ei vielä nukkuneen. Se oli vanha, noin seitsemän kymmenen paikoissa oleva mies, talon ruotiukko, vaan se ei ollut tavallisia ruotiukkoja, sen olet seuraavastakin näkevä. Paitse sitä on hänestä itsestäänkin tarina, jonka ehkä vasta puheeksi otamme. Hän katseli minua ikäänkuin kysyäkseen: semmoinenko se nyt runon ja tarinan kerääjä on?

Hän. Niinkö sie oikein täydellä todella virsiä etsit?

Minä katsahdin häneen, ja hän näkyikin ymmärtävän, mitä aioin sanoa.

Hän. Kävellessäsi lienet kuullut tarinan viidestä tytöstä, jotka kulkivat maata maailmaa?

Minä. En; haasta, hyvä ukko, se iltamme huvikkeeksi, kyll' on vielä yötä maataksemmekin!

Hän katseli vielä kerran silmiini, ja silloin tuntui kuin silmätteränsä olisivat sydämeheni menneet. Vaan nähtyänsä, ett' ei silmäni rävähtäneet, alkoi hän, minun tulen otettua ja pöydän ääreen kynä kädessä istuutuani, viimein hiljaa ja pitkällä äänellä.

„Sä tiedät missä Altain vuoret ovat? ne, joiden kukkuloilla on raitis ja kirkas olla, joiden laaksoissa lounattuulet kukkasia tuudittelevat, ja joiden seuduilla on siimettä? Koska tiedät, niin niiden kunnasten lotmassa oli järvi, jossa lummekukat hyöstyivät, jonka pinnasta kummuilla oli huvitus kuvastellata. Sen järven rannalla oli eräs äiti lapsinensa, joita oli monta poikaa ja viisi tytärtä. Pojat ei kuulu tähän tarinaan, vaan tytärten nimet olivat: Tja, Erma, Unus, Kri, Uometar. Nämä lapset riemuitsivat rakkaudessa ja lemmissä, ja elivät niin, joten ei kukaan heimo enää elä. Lammin vedet olivat useammin tyynet, vaan jos joku tuulen puuskaus milloin tuli häntä tervehtimään, niin myhähteli sen muoto vähän, ja hienoja viriä vierä pinnalla. Silloin istuutuivat sisarekset aina venheesen, pienen solakkaan ruuheen, ja soutelivat lammille, josta tuuli sitten hiljaa liekutti heidät rantaan. Näissä huvituksissa oli heillä kumppalina eräs nuorukainen, heidän veliensä metsätoveri. Mistä tämä oli kotoisin, ei kenkään tiennyt, kuin ei yläisistä taivosista liene tullut, joten muutamat sanoivatkin; se vaan on varma ja tosi, että se oli hoikka nuorukainen, jonka suonet juoksivat raitista vertä, jonka käsivarret, ehk' ei paksut, kuitenkin olivat sangen jäykät, ja että sen silmä säihkysi

tulta, ikäänkuin revontulten kauniimmat lävähdykset. Näiden tyttöjen äiti piti tätä nuorta kuin omana poikanaan, ja hellemminkin, ja tytöt puoleltansa rakastivat häntä kuin veljeensä. Nämä lapset viettivät päiväkaudet metsässä, ei raateilla, niinkuin nykyiset ihmiset tekevät, sillä silloin ei tarvinnut kaskea polttaa, mutta muuten vaan, marjassa ja kukkasilla olemassa, ja sentähden, että rakastivat puiden huminata. Kerran tapasi koillinen ruskokin heidät jo eräällä kunnalla istumassa, ja useasti sanoivat he nousevalle päivälle: „terve kulta tultuasi!“ Kerran viivähtyivät niin kauan iltaa kukkakummuillansa, että äitin täytyi heitä huhuella kotihin etsiä, ja sitte kysytyään, missä niin myöhään olivat, sai hän vastineeksi: „tuo käki lauloi kukahteli kauniinta virttensä, ja siitä emme ennemmin palata voineet.“ Näissä kaikissa oli, niinkuin jo sainoin, mainittu nuorukainen heidän kerallansa.

Vaan kantelen kielet eivät voi helähdellä niin helästi, kuin heidän olisi vavistava siitä laulaessansa, mitä nyt tulee. Muuanna aamuna sisarekset olivat taas iloitlemaansa lähtemässä, kuin havaitsivat, että nuorukainen, heidän toverinsa, oli poissa. He etsivät, he huhuivat; turhaan, hän oli poissa, eikä tullut koko päivänä eikä koko kuulla, ei milloinkaan! Silloin nousi tyttöjen kirkkaalle taivaalle uusi pilvi, jonka nimi on murhe, ja siitä ajasta lähtien se pilvi ei ole sulanut. Kumminkin sataa se aina, ja sitä sadetta sanotaan toisella nimellä kyneleiksi. Moninaisia uusia mielialoja nousi tyttöjen aivoon. Päivän säteet olivat heistä kuu-

mat, ja siimehen varjo kylmä. Lampi oli heistä kolkko, ja ruuheansa eivät kärsineet nähdä. Poissa, poissa oli se, jonka sydäntä vasten kaikkein sydän sykähteli. Niin silloin sanoi Uometar: „voi siskot, kullat, älkäämme itkekö näin! — mitä me sillä voitamme? — läkkäämme ystävätämme etsimään, kenties tuolla lännen saloilla . . .“

„Läkkäämme, läkkäämme!“ sanoivat kaikki, ja he läksivät, ja lauloivat virren äitillensä, joka, kotiin jääden ja silmät vettä kiehuen, kauan katsoi heidän jällestänsä, kunne viimein kokonaan katosivat. Siitä samosivat he yhdessä monta saloa, monta kangasta, ja näin kului paljo aikaa, mut ystävä jäi kumminkin löytymättä. Kerran olivat hyvin väsyksissä ja istuutuivat kaikki kiven ympärille, ja jalkojansa katsellessaan näkivät niissä punaisia naarmoja, ikäänkuin vertä olisivat tihunneet. Siinä sanoi Tja: „eikö olisi parempi, sisaret, että eroaisimme kukin haarallensa, ja niin hakien etsisimme ystävätämme, kenties hänet täältä lännestä viimeinkin löytäisimme, tätä tienotta rakasti se enemmän kuin muita?“ Ja kuin toiset sisaret sanoivat siihen suostuvansa, niin virkki hän taas: „vaan ennen erottuamme ottakaamme merkki, josta ystävämme iäti juohtuisi mieleemme, ja . . .“

„Minkä olemme siksi merkiksi ottavat, eihän meillä ole mitään, joka siksi kävisi?“

„Muistattenko hänen nimensä?“

„Aina, aina!“

„No, niin hänen muistokseen, ja että kerran taas yhdyttyämme toisemmekin paremmin tuntisimme, otta-

kaamme, jakakaamme se nimi . . . Vaan minun vanhimman pitää teihin nähden saada puolta enemmän, eikö niin?”

Tarinoija taukosi tähän, antaakseen minulle aikaa kirjoittaa, mitä oli haastanut. Sitte alkoi taas.

„Niin päätettyänsä erosi sisarekset, ehkä kyllä oli vaikea kunkin itsekseen lähteä. Mutta nyt heillä ei enää ollut samoja nimiä kuin ennen, nyt kutsuttiin heitä, milloin nämä sisaret läksivät puheeksi, nimillä: Watja, Perma, Aunus, Ukri, Suometar. Mikä tuotti tämän muutoksen? Olisiko se ollut nuorukaisen, heidän kadonneen ystävänsä nimi, joka näin teki? Sitä en tiedä. Mutta kukin astui eri teitään, omalle haarallensa, toisistaan mitään tietämättä. Niin Suometarkin. Se kulki monta saloa, monta suota poikki; nousi kallioille, ja laskeutui niiltäkin; niin ahkerasti etsi ystävänsä, että hieno valkea hamehensa paljon raiskautui, kuin ei maltanut oksiaakaan edestänsä väistää. Matka edistyi paljon, vaan paljo meni aikaakin.

Niin tuli viimein eräälle niemelle, ja senkaltaista nientä ei vielä ollut nähnyt. Se kasvoi kuusia, jotka tohisivat niin somasti, ja petäjäitä, joiden humina oli vähän jousikanteleen laatuun; ja koivut myhähtelivät ja nyykäyttivät päitään, ikäänkuin olisivat heille sanoneet: voi kuin on laulunne suloinen! Tämän niemen kainaloon, tyynen poukaman rannalle, seisautui Suometar ja sanoi itselleen: „Kuinka kirkkaat näiden kuusien lehvät ovat, ja näiden niinien oksat tuuheat! Tämän hongan ystäväksi tahdon ruveta, ja kotani sen kupeesen tehdä.“

Ja vaikka suru vielä painoi hänen mieltänsä, niin oli toisinaan iloinenkin, ja toivoi vielä kerran etsittävänsä löytävään. Siitä kului aikaa. Mutta taas tuli uusia tapauksia.

Muuanna aamuna, mentyään ulos kodastansa, Suometar keksi venheen lahdella rantaa kohti soutavan. Venheen maalle päästyä nousi siitä keskinkertainen vaimo, joka ei vielä vanhalta näyttänyt. Suometar katsoi vaan ja hämmästyi tulijata. — Likemmäksi tultuansa tämä ei tervehtinyt, niinkuin Suometar oli kotonansa nähnyt tehtävän, otti vaan ison hopeaisen ristin kaulastaan, suuteli sitä, milloin tätä ristiä milloin taivasta sormellansa osotellen. Kummako se oli, jos toinen näitä viittauksia ei ymmärtänyt, niistä enemmän vaan hämmentyen? Mut tulija vaimo ei miettinyt niin. Hän haastoi kielellään, jota Suometar ei tajunnut, vaan sitte näytti vihastuvan, ja silmänsä säihkyi ikäänkuin olisi sanonut: älä huoli, vielä sinä opit!

Ja opettamaan rupesikin nyt täydellä toimella. Suomettaren pienessä majassa oli ennen kaikki niin so- massa järjestyksessä, ehkä huonekaluja oli vähä, eikä nekään niin siistiä laatua kuin nykyiseen aikaan. Vaan tullut vaimo, joka näyttikin tässä emäntänä rupeavan elämään, muutteli kaikki toisin. Rahit ei olleet hänestä hyvät; niiden siaan asetteli „penkit“; pirtiksi ei suvainnut Suomettaren majaa kutsuttavan: „tupa“ oli muka paljoa siistimpi. Aittaa sanoi „puodiksi“, sukkaa „kamaksi“. Ristinsä, jolla tullessaan Suomettarelle kuvaili, asetti perinurkkaan, ja käski hänen sitä monin kerroin

päivässä kumartelemaan. Suometar kyllä vastusteli, eikä olisi näihin hänen mielestään joutaviin puuhiin ruvennut, vaan mikäs se oli täytyminen! Toinen pakotti, hänen täytyi totella.

Kuin nyt oli kaikki oman pääpasinsa jälkeen asetellut, alkoi vaimo Suomettarelle opetella kaikenlaisia uusia asioita, joihin tämä välehen oppikin, ehkä kyllä monesti kankealta tuntui, kuin piti päiväkaudet akan ääressä istua ja hänen nuhteitaan kuunnella. Silloin ilahdutti aina Suometarta, kuin pääsi ulkona askaroitsemaan, ja se tapahtui monesti, sillä eukko itse oli kodassa vaan, kaikki raskaammat työt tytölle jättäen. Tosin kivisti hänen hartioitansa illan tultua, mutta silloin katsahti aina taivaalle, ja kivistys lakastui; tosin lankeilikin puutakan alle toisinaan, sillä heillä ei ollut hevoista, puut olivat Suomettaren kannettavat; vaan siitä ei mitään pitänyt, hänellä oli metsässä ainoa huvituksensa. Hän meni siellä käydessänsä aina lähteelle, jonka ympärillä oli sankka metsä, istuihen kivelle ja ajatteli siskojansa ja sanoi itselleen: „missähän lienet tänäkin iltana, jota etsimään läksimme, löytäenkö sinua koskaan?“ Ja silloin puhkesivat hänen silmänsä vettä viemään, ja kyyneleet juoksivat hänen kasvoillensa, mut muuttuivat maahan päästyänsä simpsukoiksi. Vaan hänen mielensä keveni, ja keveämmältä tuntui takkakin hänen kotiin mennessänsä. Sillä kerralla sattui se vaimo, emäntä, porstuan portahilla seisomaan, ja näki tytön itkeneet silmät. „Missä olet näin kauan viipynyt, mikä sinull' on siellä metsässä itkettävä, kuin aina tulet

vesissä silmin kotiin? Se ei käy laatuun, ja varokin, ett' en täst' edes kovemmin senkaltaista uppiniskaisuutta rankaise! Mene sukkelasti kotaan!“ Tyttö meni, vaan kyynel vierähti nytkin hänen kasvoilleen, ja katosi simpukkana ruuhkiin. —

„Mut joudu, joudu, kertova kieli, suihka, silmäni, sukkelahan! Elkäte viikkoa viipykö siinä, mitä onnen tummista maista nyt tulee! Onniko liet sinä, tullut kohta, onniko liet, vai onnettomuus? Riemuko jalkasi askeleista Suomettarelle, vaiko kyyneleitä kylvellet vaan?“

Näin äänteli tarinoijani tässä kohdin, ja ääntelemisestänsä tunsin, että hänen teki mieli laulamaan, sillä se ei ollut niinkuin tavallinen puhe, joka hänen suusansa juoksi selvästi ja kirkkaalla äänellä, mutta hyminä, hyrähteleminen ja ikäänkuin runomittaan pyrkiminen. Tästä päätin, että ne tapaukset, joista tuli kertomaan, olivat hänen mieltänsä liikuttaneet, ja toivoinkin hänen oikein suorastaan laulamaan rupeavan. Vaan sitä ei tehnyt, lieneekö pelännyt talon rahvasta unesta herättävänsä. Vähän aikaa mietteissänsä istuttuaan huokasi raskaasti, ja alkoi uudelleen.

Näin Suometar tämän lännestä tulleen vaimon kanssa eli, ehkä monestikin kesä tuntui varimmalle, vaikeammalle, ja talvi kylmemmälle, kolkommalle, ehkä kadonnut ystävänsä juohtui hänelle mieleen useammin kuin ennen itsekseen eläessään. Eräsnä talvisena aamuna istuivat kumminkin molemmat kodassa, sangen vierekkäin, sillä vanhempi vaimo opetti Suometarta helmiä rihmalle pujottelemaan. Tähdet olivat sammumaisil-

laan, taivas ruskotti kauniisti, niinkuin talvisella aamu-taivaalla toisinaan on tapana, ja ruskosta näytti jo eräitä säteitäkin sinistä kantta kohden säihkyävän. Kuka ei tiedä, että kirkas tulija on silloin läsnä? Tuvan uunissa roihusi elelevä tuli, ja savu nousi lakeisesta jollotti taivaalle, niinkuin lakehen pyrkivä patsas korkeassa kirkossa.

Silloin aukesi tuvan uksi, huurun perästä tuli vai-moinen ihminen sisään. Sillä oli harmaa hame päällä, päässä pitkä, punainen vaipan kaltainen huivi, joka peitti yläpuolen kokonansa, muuta ei avonaiseksi jät-täen, kuin näön ja vähän kaulaa, josta keltainen hel-mirihma kiilahti. Vaimon muoto oli mustanpuhuva, kaita ja laiha, nenä näytti terävältä. Näistä merkistä olisi joku meikäläinen ihminen sanonut: se on musta-laisakka! Vaan Suomettaren emäntä sitä ei sanonut, katsahti vaan tulijata, ehkä näkönsä nähtävästi vaa-leri, niin että Suometar luuli hänen hämmästyneen. Näin emäntänsä mielialaa kummeksiessaan, sävähti ty-tön itsensäkin sydän. Tullutta tunnusteli jo ennenkin nähneensä, mutta missä? Viimein juohtui hänelle mie-leen, että tämä oli sama ihminen, jonka niin useasti oli lähdematkoillansa, joista edellä lausuin, nähnyt ym-pärillä olevassa metsässä puiden takaa kurkistelevan. Silloin ei se kumminkaan ollut yrittänytkään lähem-mäksi. Vaan mikä kumma hänet nyt tänne toi?

Meillä kuin kysytään tulleelta vieraalta: mitä kuu-luu? niin vastaa se aina: eipä muuta kuin rauhaa! Mut emännän samalla kysymyksellä tätä mustamuotoista

vaimoa kohdattua, se ei vastannut mitään, eikä istunutkaan, vaikka käskettiin. Tämä tuntui kummalta. „Ei suinkaan se oikealla asialla nyt ole“, sanoi vanhempi kodan asujoista, ja nyt muistui hänen mieleensä, että tämä akka oli jo ennenkin hänelle vastaan tullut, että siitä yhdynnästä oli paljo onnettomuutta seurannut, että . . . ja nyt alkoi päivä mustua hänen silmissänsä. Kuitenkin oli hänellä vielä siksi neroa, että kysyi häneltä, mitä asioitsi.

„Tyttärtäni läksin käymään“, vastasi kysytty ilkeästi nauraen.

Tytärtäsikö? kuka sinun tyttäresi on? huusi sekä vaimo että Suometar yhden ajoin.

„Sinä!“ vastasi hän, Suomettareen katsoen, ja silmänsä niin lempeiksi pakottaen, kuin ikään voi.

Minä? Et sinä minun äitini ole, minulla on äitini kotona.

„Missäs se kotisi on?“

Se on täältä kaukana, sinä et voi ymmärtääkään, kuinka kaukana se on.

„Oliko se lammin lahdessa, kahden kummun keskessä?“

Oli, oli.

„Oliko siinä pieni puro, joka juosta liris koditsenne, jonka kirkkaassa vedessä te monesti jalkojanne huuhoitte, jonka . . .?“

Oli, oli, ja sen puron reunoilla kasvoi pieniä kukkia, ja sen ympärillä oli suuri, sankka metsä, josta vuoheet aina tulivat purosta juomaan; ja me hyväilimme

niitä, ja juoksimme . . . voi, voi sitä riemua! Oletko käynyt meillä, sieltäkö nyt tulet, koska kaikki niin tarkoin tiedät, elääkö äitini vielä? — sano, sano!

„Käynyt olen ja en ole käynyt, sen saat ymmärtää, kummin tahdot. Vaan montako sisarta teitä oli?“

Viisi.

„Ne sisaresi elävät nyt minun kodissani, taikka ovat ikäänkuin töitä auttamassa, vaan ei niillä elämä vaikea ole: riihen puintaa, kasken polttamista ja muita semmoisia kevyempiä töitä, mitä talossa löytyy —“

Mitkä työt ne sitten ovat raskaimpia, koska näitä meidänkin emännän vaikeimpia askareita kevyiksi sanoo! ajatteli Suometar itselleen, vaikka ei mitään virkkanut.

„Äitisi lähetti minun sinua hakemaan, ja sentähden sanoin itseänikin äitiksesi, josta et pahastune. Se alkoi vanheta, talon toimet juoksivat hitaasti; jonka tähden hän viimein köyhtyikin ja hävisi kokonansa, ja antoi talonsa minulle, itse ruotihin meille ruveten. Ja kuin nyt lapsensa kaikki tapasi meillä, niin eli tyytyväisesti, mutta mielensä alkoi sinuakin tehdä. Sentähden sanoikin eräsnä päivänä minulle: minusta tuntuu, ett'en enää kauan elä; jos siis, hyvä emäntä, kuulustaisitte, missä nuorin lapseni Suometar on, se, joka minulle niin rakas oli, niin minä haluaisin häntä vielä kerran halata; paljo, sangen paljo on jo aikaa kulu-
nut siitä, kuin oli eronnut sisaristansa, jotka tässä teidän armoissanne elävät, ja sitten eivät hekään ole hänestä mitään kuulleet. Niin sanoi äitisi minulle. Lähdetkö? Älä usko, että armoissa tulet elämään, joten

äitisi, horiseva eukon hattara, sisaristasi virkki minulle, minä tahdoin vaan hänen sanansa uskollisesti kertoa! Ei, meillä on toisenlainen elämä.“

Suometar ajatteli itsellensä: sisareni ja äiti tämän tykönä! jonka joukkoon minä en läksisi, vaikka henkenikin otettakoon! Tämän luona! Mikä onnettomuus niille raukoille olisi tullut? Joko siskoni olisivat yhteisen etsittävämmehän unhottaneet?

Entä Wap . . .? kysyi hän, mutta sanat sammuvat hänen huulillensa, kuin katsahti vaimon päälle. Tämän muoto oli vielä enemmän mustennut, silmät kiilahtelivat niin erinomaisesti, ja valkeat hampaat paistivat sen suusta niin sanomattomasti, että Suometar säikähti ja katsoi anovilla silmillä emäntäänsä, joka kaiken aikaa oli äänettä ollut. Tämä yritti jotain sanoa, vaan toinen joka näki Suometarta ei hyvällä saavansa, töytäsi emännän päälle, ja

Siitä on sitten suuri tora ja kamppaus noussut, jossa ne kaksi mökissä elävää yhtä puolta pitivät, ja se musta, idästä tullut näitä kahta yksinänsä hakkasi. Viimein kävi niin, että se vanhempi, tytön emäntä, pääsi oven puolelle ja pakeni siitä, pakeni rantaan, pääsi venheellensä, työnti sen lahden aalloille ja — meni iäksi matkaansa. Kiireessään ei muistanut tavaroitaankaan, ne jäivät kaikki mökkiin.

Mutta itseksensä jäänyt tyttörukka näki nyt sangen hyvästi omin voiminsa ei mitään voivansa, olletikin kuin toisella paitse tavallista luonnollista voimaa, oli vielä sekin, että vyöllänsä olevasta kukkarosta aina

otti vähän väliä hienoja jauhoja, murahti niihin, samoin kuin tietäjät meillä suoloihin lukevat, viskasi sitten ilmaan, ja katso! jok' ainoasta jauhон kipeenstä syntyi yht'äkkiä isoja pyöreitä perhoja, joiden siivet ja runko kiiltivät melkeen samalla tavalla kuin meidän hopearuplaiset. Niistä perhoista täytyi ilma niin mahdottomasti; että hengittäminen oli äkkinäiselle vaikea, ja tytön täytyi pihalle paeta. Täällä istuihen kannolle, ja ajatteli eloansa. Tulleen naisen ensimmäiset sanat olivat, vanhemman vaimon paettua, hänelle vakuuttaneet, että tulija ei ollut säästävä, sillä se oli sanonut Suomettaren jättävänsä tähän entiseen mökkiinsä asumaan (äitin ja sikkojen luokse menentäkin oli siis hänen omia valheitansa), vaan itse joka päivä luvannut käydä häntä katsomassa, ja sitä paitse alituisen vartijan kotoansa uhannut lähettää, jonka heti piti Suometarta kovilla aseilla kurittaman, ell'ei totteleisi, ja katsoman, ett'ei päivällisestä työstä mitään tekemättä jäänyt. Selvästi näki poloinen, että jos ennen, toisen vallassa, oli vaikea ollut kadonnutta ystävätänsä etsiskelemässä käydä, niin muuttui se nyt aivan mahdottomaksi, ja mahdotointa oli, häntä edes ajatellakaan. Kuta enemmin tulevata aikaansa ajatteli, sitä raskaammalta tuntui se vaan, pimeyttä ja huolta edessä, takana, molemmilla puolillansa, niin että viimein ei enää jaksanutkaan pitäytyä, kyynelten salvat olivat heikot, ja vedet alkoivat hiljaa, vaan kuumasti lähteistään kiehua, norahtelivat immen poskille, joilta kirkkaina helminä maahan tipahtelivat. Silloin alkoi kuulua hiljainen, ihana kan-

telon soitto, niinkuin kaukaa metsässä olisi hellästi hellissyt, ja ääniä joiden suloisuutta Suomettaren korvat eivät vielä olleet kuullunna. Ne lauloivat:

Älä itke, armas impi,
 Älä, vaivainen, valita!
 Mi apu itkusta sulle
 Mikä kyynelten kylystä!
 Silmäsi kovin sulavi,
 Kerät kultaiset kuluvat,
 Sammuvi säteihin säihkyt,
 Tähtituikut tummenevat,
 Siitä tulvien tulosta,
 Siitä murehen menosta!
 Rintasip' on raukenevi,
 Syän surkea sujuvi,
 Povesi pakahtunevi,
 Ja mieli menehtynevi,
 Niistä pilvistä polojen,
 Niistä huolen hattaroista!
 Paljon kestit, paljon kärsit,
 Kärsit paljoa poloa,
 Paljon kestit, kestä vielä,
 Kestä kylmiä kylyjä,
 Kestä kuormasi kovuutta,
 Kanna kaihoa katala,
 Sieä suuren survimista,
 Suuren niskan nakkelo,
 Sieä syytönkin sysintä,
 Lykkelö kovan kovakin. —

Näetkö, kuten tulevi,
 Kutenka kohotteleksen
 Kultaisen ruson kipunat,
 Säihkyvät säesärämät,
 Nep' e'ellä ääntelevät,
 Eelläpä helähtelevät
 Tietä kirkkahan tulijan,
 Matkoa ison jumalan;
 Se sun auttavi akasta,
 Päästävi pahan parista;
 Sill' on ankarat aseensa,
 Väkevät varustimensa,
 Tappara tuliteräinen,
 Kalpa kaiken kunnollinen,
 Se on toivoa tukiva,
 Taivosista tänne tullut,
 Se on Luojan lähettämä,
 Valon valvova isäntä,
 Kahleihen kolistelija,
 Koston kultainen kuningas!
 Siitäp' on apu sinulle,
 Turva kaiketi tukeva.

Älä itke, armas impi,
 Älä, vaivainen, valita,
 Mi lepo itkusta sulle,
 Mikä kyynelten kylystä!

Tämä laulu vaikutti Suomettaressa kummallisesti, ja lohdutuksen virvoittavan nesteen tunki siitä sydäm-

mehensä valuvan. Kyyneleet pyyhkäsi pois kasvoiltansa, hänen silmänsä paloivat kirkkaammin, posket helottivat hellemmällä ruskolla, koko hänen luontonsa oli kuulakampi; ja niinhän tuota sanotaankin, että kyynelten sydämmessä-kiehunta on yhtä katkera mielelle, kuin ukon raskaat pilvet ovat ilman iloa tympeyttävät, ja että mieli, niiden tulveiltua, kevenee ja kirkastuu samoin kuin ukon sadettua leivo taas kevyillä soutimilla päivän aalloilla luikertelee. Yksi ainoa asia vielä huolestutti Suometarta. Laulu ja soittelo olivat hänestä niin tutut, ne äänet, joiden hyminä nyt oli metsästä kuulunut, oli hän jo ennenkin kuullut, varmaan kuullut, niin päätti hän, mutta missä, milloin, unessako, ilmisissäänkö, sitä ei muistanut, jos ei kotonsa laaksoissa ennen lasna ollessansa olisi . . ? Kuitenkin meni sangen toivovalla mielellä takaisin kotaan, päättäen kaikkia nykyisen emäntänsä mieliä palvella, kunne toivottunsa, kunne ikävöitynsä tulisi.

Päivä oli eräsnä kevätkesän iltana lännen syliin vaipumaisillaan. Rannan aallot olivat tyynet, ja metsän hongat olivat hohisennan hetkeksi unhottaneet. Muuta ääntä ei kuulunut kuin käkösen kukahteleminen tuolta lahden toiselta rannalta. Silloin oli Suometar lähteelensä menemässä, sillä siellä vietti ainakin illan suloi-suuden, siellä iloitsi ja siellä itkikin. Tänä iltana oli hän erinomattain kevyt mielessään, hänen viimeinen päätöksensä ja sammumatoin toivonsa antoivat hänelle riemua. Lähemmäksi tultuansa keksi puiden keskitse vie-

raan lähteellä istuvan. Se oli hoikka nuorukainen. Suometarta hämmästytti vähän, ja hän sanoi itsellensä: kukahan se kuitenkin lienee, tuo nuori mies, sen olen nähnyt niin usein näillä seuduin astuelëvan? Voisiko-han tämäkin emäntäni lähettiläitä olla, niitä, joita niin uhkasi tänne metsiin laittaa? Väjyisikö hän minua, konehtisiko hän kukkiani anastaaksensa? Vaan — sen silmä loistaa niin lämpimästi, niin uskollisesti, ja häntä ennenkin nähdessäni on mielestäni tuntunut, ikäänkuin jos se minulle hyvää toivoisi, vaikk' ei koskaan ole puheille antautunut — minä menen kuin menenkin, eihän tuo mikään peto olle. Kiireesti astui nyt lopun matkaa, ja tuli lähteelle. Vieras ei paennut, nousi vaan seisalleen ja tervehti, ja kohta alkoivatkin hyvin hyvät ystävät olla, sillä seuraava puhe nousi heidän välilänsä.

Nuorukainen. Kuinka kirkas tämä lähde on, ja nämä kukat kuinka kauniit! Onko nämä sinun?

Suometar. Minä olen tottunut tässä käymään, lähteen kuvaste on minusta niin suloinen, ja kukkia olen aina lempinyt, ne ovat parhaat ystäväni.

Nuor. Niinpä olen sinun näissä metsissä kävellessäni monesti havainnut tässä istuvan, ja toisinaan näin itkeväsikin.

Suom. Mutta mitäs sinä niin alinomaa täällä asioitset, kuin aina olen suvis- ja länsipuolitse tämän paikkani nähnyt sinun kävelevän; useasti on mieleni askeleistasi vavahtanut, kuin pelkäsin, että olisit . . . Mutta nyt, nyt en enää pelkää sinua, vaan asiasi kum-

minkin tärkeä lienee, kuin niin aina täällä oleksit, täällä meidän korvissa, joita ei muut rakasta kuin . . .?

Nuor. Niin vaan minusta on korven humina hyvä kuulla.

Suom. Korvenko humina? eikös teidän puolella ole . . .?

Nuor. Ja korven kukka kaunis katsoani.

Suom. Meidän kukista ei ole paljon katsottavaa, nämä ovat vaan sammalkukkia kaikki, lieneehän noita muualla paljon ihanampia. Muu syy sinulla on, mikä hän lieneekin, täällä käydä?

Nuor. Tämä lähde on minusta niin lemmittävä, että sen kirkasta vettä juomaan olen tullut, ja sen reunalla rastaan yövirsiä kuunnellut.

Suom. Silmistäsi näen, ett'et tarkkoja tosia sano; totta puhuessasi et aina noin myhähteleisi, kuin nyt näen tekeväsi. Mut salkkusi, mitä siinä on?

Nuor. Tässäkö? Siin' on monta kallista helmeä.

Suom. Mistäs ne olet saanut?

Nuor. Täältä metsästä olen niitä keräellyt, varsinkin tämän lähteen kukkareunoilta, ja . . .

Suom. Kuka niitä on tänne saattanut, empähän minä ole yhtään nähnyt?

Nuor. Omilta poskiltasi on jok' ainoa helmi heinikön kätköön kadonnut, ja siitä kätköstä olen ne etsinyt. Tahdotko nähdä, miltä ne näyttävät? (Aukaisee salkkunsa.)

Suom. Voi kuinka kaunis vyö, paljaista helmistä ja simpsukoista kudottu! Mutta mitä sanoit — nämä

minun poskiltani . .? Mahdotointahan se on; minun poskiltani kyllä on toisinaan . . . kyynel maahan he-
rahtanut, vaan helmiä, niistä en tiedä mitään!

Nuor. Ja ennenkuin tiesitkään, ne kyyneleet muut-
tuivat näiksi kirkkaina loistaviksi pisaroiksi.

Suom. Sitä en ymmärrä, mutta kaunis, sangen
kaunis on tämä vyö; kuka sen on tehnyt?

Nuor. Sen teentä ei isoa aikaa ottanut; helmien
yhteen kutominen on minun tekemäni.

Suom. Kirkas on kulta, joilla sen olet kirjaellut,
ja helmet välähtelevät niin kummalla säihkyllä. Kat-
sos näitä sinisiä, jotka olet asetellut ikäänkuin pohjaksi,
kuinka niiden loisto on armas! Ja noita valkeoita,
jotka niiden keskestä niin kuulakasti tuikkaen paistavat,
ja noita kellertäviä, jotka reunoilta säihkyävät! Tiedät-
kös, minä kutsuisin noita sinisiä taivaaksi, näitä val-
keita tähdiksi, ja noita reunoilla olevia, keltaan vivah-
tavia, revontuliksi; eikös se kävisi laatuun?

Nuor. Hyvin kyllä; vaan vielä paremmin sopii
se, kuin se vyö on itselläsi. Sinä hämmästyit. Vaan
vähemmin kummastunut, jos muistat, että niiden hel-
mien, joista se tehty on, sanoin sinun omiasi olevan.
Sitä epäilet, mutta katsahda minuun, voisinko leikkiä
niin vakavassa asiassa puhua. Ota siis, kirkassilmäi-
nen impi, tämä omaksesi, muuta palkintoa en sinulta
ansaitse, kuin sen, että omin käsin saan sen vyötäisesi
kiinnittää. (Äänetöintä aikaa, jolla hän solmitsee
vyön hämmästyneen ja silmänsä maahan luoneen neiden

ympärille, ja sitä tehdessään, melkeen tietämättänsä, tyttöä hellästi halaa.)

Suom. (Katsahtaa häneen ujostellen, vaan kiittäväällä silmillä.) Mutta mitäs se mustaposkinen vaimo virkkaa, kuin näkee tämän vyölläni? Varmaan kiskaisee heti sen minulta pois?

Nuor. Sitä et tarvitsee pelätä, siitä vyöstä on sinulle vaan suuri turva. Näetkö, se sinun emäntäsi ei ole yhtä sukua kuin me. Luoja kuin loi maailmaa, niin tuli paha mies (ymmärtänetkö, kuka se on?) hänen eteensä, kumarsi ja sanoi: soisitko, herra, minulle pienen, seipään mentävän kolon maata, niin saisin minäkin uuteen maailmaasi eräitä eläviä tehdä! Ja kuin sai vastineeksi: voit saada! niin pisti hän tuuralla reiän maahan, ja siitä alkoi tulla kaikenlaisia eläimiä, joiden työ täällä ei ole muu, kuin ilkeyden matkaan saatanta; vihdoin viimeiseksi mietti paha mies: annas minäkin koettelen ihmistä kuvata, enkö saisi yhtä hyvää, kuin ukko itsekin! ja katso, kolosta tuli mustanpuhuva, tulisilmäinen ihminen, ja sen sukua on sinunkin emäntäsi. Vaan estääkseen näiden pahan miehen luomien liian suurta ilkeyttä antoi Luoja ihmiselle eräitä välikappaleita, joita lähelle ne eivät uskalla tulla, ja senkaltaisista on tämä uusi vyösikin tehty.

Suom. No eikö emäntä sitten saata enää koskaan niin lähelle minua tulla, että voisi . . .?

Nuor. Ei milloinkaan, niin kauan kuin se kalu ympärilläsi on. Kun sinä tulet tupaan, niin pakenee

hän perisoppeen, vaan kuin perään menet, niin lymyää hän oven suuhun.

Suom. Suuri ja sanomaton on velkani sinulle, enkä arvaa, millä konsanaan voisin sinua kostaa, sinä suihkusilmäinen nuorukainen, vaan . . .

Nuor. Niistä elä huoli huolimaan. Vielä täällä on laukussani enemmänkin helmiä, jotka tänäpäpäni poimin. Niistä teen sinulle toisia kaluja, ja ne valmiiksi saatuani, tapaamme taas toinen toisemme tässä läheteellä, näiden kukkien hiemuhajuissa. Jää hyvästi siksi!

Suom. Hyvästi, hyvästi!

(Kirkas lähde ja uskolliset kuuset, älkää, älkää ilmaisko sitä kaunista tulta, jonka näiden silmistä, toisestansa erotessaan, näitte säihkyävän!)

Tässä taukosi tarinoijani. Haastaessaan oli hän aina vähän väliä äänettä ollut, jolla ajalla minä panin paperille hänen kertomansa tapaukset, mutta paljoa lyhemmästi kuin hän kertoi, sillä aivan mahdollisesti oli joka sanaa muistaa, ja vielä mahdollisempi olisi ollut niitä yhtenä yönä kirjaan saada, niin lavealta, niin tarkoin kertoi hän jok' ainoan pienimmänkin asian. Mutta minä päätin, itsensä sadun luonnon lyhemmästäkin kirjoituslaadusta ei halvenevan, ehkä sen kyllä luonani tunsin, että kielelle olisi iso voitto ollut, jos sen hänen sanoilansa olisin sinullenkin voinut kertoa.

Täänkaltaisen hengähdysajan luulin ukon nytkin itsellensä ottaneen, panin, viimeiset sanat kirjoitettuani, kynän pöydälle ja odotin, odotin. Mikä kumma ukolle on tullut, kuin ei virka mitään! arvelin itselläni, ja

viimein jo rohkesin kysyäkin: näinkö poikkinainen tämä onkin satusi, vastahan minä luulin sen alulla olevan? Ukko ei vastannut, ennenkuin vähän ajan perästä: „jo se loppui; voisi kyllä häneen lisätäkin, vaan taatto vainaaja ei sanonut enemmältä, enkä min' ole häntä muiltakaan kuullut tät' etemmä.“

No, vaan eihän tässä vielä ole muista kuin Suomettaresta puhuttu, eikä sitäkään kunnolla loppuun, ja toisista sisarista emme tiedä mitään. Kumminkin sanoit alusta tätä viiden tykön tarinaksi? Sopivampi olisi ollut: poikkinainen satu Suomettaresta.

„Ka pane nimi, miksi katsot, siitä vähä huolta, vaan enempästä min' en osaa sitä; ehkä muilta sattuisit lisän saamaan,“ vastasi ukko ja panihen tilalleen. Kuin kernaasti vielä olisinkin kirjoittanut satua, niin ei se kumminkaan käynyt laatuun, kuin kirjoituksen aine loppui. Minun täytyi siis häntä seurata.

Päre oli jo, pala toisensa perästä, pitkinä hiilen luikareina lattialle pudota risahdellut, ja viimein lyheni niin, että tuli tuli rautaan asti, leimahti siinä vielä eräitä kertoja ja — sammui.

Vaan minun ajatukseni eivät sammuneet. Se poikkinainen satu, jonka nyt olin kuullut, oli johduttanut minut ennen tuntemattomiin tienoihin. Mieleeni astui sadun alussa mainittu tyttöjen koto, jonka ukko paljon paremmin kuvaeli kuin tässä on voituna sanoa, ne viisi sisarta ja niiden äiti. Siitä ajattelin sitä kummallista nuorukaista, jota tytöt läksivät etsimään. Kunne olisi tämä heidän rakkaansa saanut, kunne joutunut, kuin

eivät sanaakaan enää olleet hänestä kuulleet? Olisiko hän mihin vaivaloisiin eli onnettomiin kohtauksiin joutunut, niihin iäti hukunut? En tiedä, mikä siihen lienee syynä ollut, vaan tät' en voinut uskoa. Tarinoija sanoi häntä jaloksi nuorukaiseksi, uljaaksi sankariksi, sen tähden luulin hänen vaaroistakin voineen selvittäytä. Vaan jos nyt elossa olisi, oliko tyttölöille mahdollista häntä koskaan tavata, ja milloin olisi se tapahtuva? Jos mieleni silmät sitten Suomettareen yksinänsä loin, niin ei siitäkään tullut suurta lohdutusta. Hän oli nähnyt suurta kurjuutta ensimmäisen holhoajattarensa aikana, ja nyt oli jäänyt toisen käsiin, vielä pahemman, paljoa kovemman, tuskin ihmiseksi verrattavan noita-akan. Kuinka olisi tästä pääsevä, kuka hänet siitä orjuudesta pelastava?

Täänkaltaisia kysymyksiä kokoutui mieleeni toinen toisensa päälle, ja ne valvottivat minua, niin että levotoinna heittelime tilallani. Viimeinkin levähytti terve-tullut Unonen kuitenkin siipensä minunkin päälleni, silmäni vaipuivat kiinni ja minä nukuin.

Vaan ilmisolon ja unen välillä ei sanota sen suurempaa eroitusta olevan kuin se, että edellisessä mainitaan ruumiin olevan valtavamman, jälkimäisessä mielen. Niin kaiketi se minusta näyttää, kuin jälestä päin arvelen, mitä minulle sinä yönä tapahtui. Nukunta ei estänyt ajatuksiani samaa juonta juoksemasta, jota valvoessani olivat rakastuneet kulkemaan. Minä olin Suomettaren nykyisessä kodissa olevinani. Sen mustamuotoisen akan, jonka satu sanoi Suomettarelta kodan val-

lanneen, muistan vielä ja ainakin hyvin selvästi, minkälainen se oli. Pitkänsolakka ja keski-ikäisen näköinen oli hän, hänellä oli musta, leveillä punaisilla rannuilla juoviteltu hame päällä, ja tulipunainen korkea säpsä päässä. Vaan kaikkein kummin oli se, että milloin tyttöön taikka minuun katsahti, niin silloin löyhähti aina suusta ja sieramista savu, jonka tulikivelle haiseva katku oli niin katkera, että äkkinäinen oli pakahtua. Ja tuon joukossa on Suometar rukan täytynyt niin iso aika ikäänsä viettää! ajattelin minä itselleni ja luulen, että kyynel herahti silmääni.

Ikään olin jäähyväiset ottaa, sillä jos tytön tila kyllä liikutti mieltäni, niin näin itsekseni akkaa vastaan ei olevan yrittämistäkään, ikään olin siis pois lähtemässä kumppalia avuksi etsiskelemään, kuin porstuasta kuului iso hälinä ja jalan polku, ja tytön koko ruumis kävi vapisemaan. Tulijat ei olleet siis hänelle toivotuja, kuin niin pelkäsi heitä, jonka tähden minäkin päätin katsoa, mitä ne olisivat.

Kuka voi hämmästykseni selittää, kuin näin, kunkalaisia tulijat olivat! Pieniä, kuin kirkonväen sanotaan olevan, mustia, kuin kattilan kylki, aseilla ja pienellä pussilla varustettuja miesikö-, poikako-nalikoita tuli tuvallinen. „No, saittenko jo sen uppiniskaisen voitetuksi?“ kysyi emäntä, joka hyvin iloisilla silmillä tulevia apulaisiansa katsoi. Kysymystä vastaamaan tunkeutui eräs vähän pitempi, joka päämieheltä näytti, heidän joukostaansa, ja sanoi: „näittä suoloittasi, joita joka miehellä on kaulassa pussi, en tiedä kuinka olisi

käynyt. Me aloimme jo väsyä, naisen väki alkoi olla voiton päällä, silloin ärjäsin: „pussista, pojat, solkko-voita tuuleen!“ Tuuli oli meidän puolella ja vei kaiken tämän kirkkaan tuhkan toisten silmille, josta eivät tietäneet, mitä tekivät, alkoivat vaan hurjentuneina toisiansa leikata. Siitä ei ollut meidän vaikea mennä heidän sivuitsensa tyttöä kohden, ja nyt odottaa se tuolla ulkona sinun tuomiotasi, korkea ruhtinatar.“ „Hyvä! vaan ennenkuin levolle pääsette, voitte tätäkin vähän korjaella, sanoi hän ja katsoi Suomettareen, se on kaiken teidän poisolo-ajan niin tottelematon ollut.“ Minä vapaisin, millä tavalla olisi tämä korjaus tapahtuva? — Kuin jouselta ammuttu nuoli töytäsi nyt koko näiden menninkäisten joukko, päämiehen viitattua, tytön päälle, eräs kapusi jo hänen olkapäilleen, eräät . . .

Mut silloin kuului ulkoa hirmuinen pamahdus, ja sen päälle jalo hohisenta, niinkuin suuri tuuli olisi noussut, tupa oli savua täynnä, eikä hiiskaustakaan kuulunut, vaikka noita-akan apulaiset ikään olivat semmoista rähinää pitäneet. Minä kiirehdin ulos.

Nyt muuttui koko oloni yht'äkkiä. Minä olin olevinani suurella summattomalla aavalla lakealla, jonka kahden puolen oli isot synkät tammimetsät. Koko lakea, niin kauas kuin silmä kantoi, oli rahvasta täynnä, niin että minusta tuntui kaiken maailman kansa tähän kokoutuneen. Kaikki olivat juhlapukuihinsa vaatetetut, miehet sinisillä kauhtanoilla, vaimot valkeilla esiliinoilla. Ja vaikka puolipäivän säteet kuumasti paahtoivat, niin ei heitä kumminkaan näyttänyt väsyttävän, näkyivät

ikäänkuin jotakin ereskummallista ja juhlallista odottavan.

Mutta rahvasjoukon keskessä oli yksi kohta tyhjä. Sille paikalle oli istuin valkeasta kivistä rakennettu, ja kaikin puolin kullalla ja hopealla huoliteltu. Vaan itse istuin oli kallisarvoisella samettipeitteellä katettu, ja sen sametin reunat välkävillä helmillä päärmetyt. Istuin oli tyhjä, vaan siihen sanottiin kohta istujia tulevan, ja rahvaan niitä odottavan. Sen juurella istui neljä valkeaveristä, taivaankaunista imeä, kaksi kummallakin puolen. Ne olivat lumivalkeissa vaatteissa, kalleilla sinisillä vöillä vyötetyt. Heitä näkyi sama odottava, sama toivova mieli ilahduttavan kuin rahvastakin.

Yht'äkkiä nousi rahvaassa suuri humina, ja kaikki huusivat, itäpuolista metsää osottaen: tuolla! tuolla! Minäkin kääntäydyin sinne päin, ja sanomatoin on se mieliala, johon jouduin, kuin havaitsin että sama noita, jonka vasta olin nähnyt Suometarta kiusaavan, metsän reunasta liikkui apulaisineen rahvasta kohdin. Minä ajattelin: sitäkö vasten tämä rahvas on kokoutunut, sitäkö vasten tässä nyt juhlaa pidetään? Vaan kohta kuulin jyrähdyksen, ehkä taivas oli aivan selkeä, ja ukonnuoli kiisi akkaa kohden, räsähti, noita katosi — mutta siltä paikalta alkoi pieni savu öllytä, rahvas siunasi: Jumalalle kiitos! ja nyt arvasin, kuinka noidan oli käynyt.

Nyt loi rahvas silmänsä toiselle puolelle. Hiljainen soitto alkoi kuulua; kaikki paljastivat päänsä, ja soittelon ääni vaikutti niin jalosti, että tässä summat-

tomassa joukossa olisi kyyneleenkin tipauksen kuullut, niin hiljaa olivat kaikki. Kuitenkin uskalsin eräältä vieressäni seisovalta mieheltä kysyä: ketä tähän odotetaan? Hän katsahti minuun kummeksien, kuin sitä kysyin, jonka kaikki maailma tiesi. Kuitenkin suhahti korvaani: „tähän odotetaan Suometarta; nuo neljä ovat sen sisaret, mutta se tulee sen nuorukaisen, heidän lapsuutensa ystävän kanssa, jonka hän on löytänyt, jota kaikki toivoivat.“ Nyt selvisi kaikki minulle.

Kohta lehahtikin kirkas, säteiltä ympäröity vaunu, vedetty neljältä valkeasiipiseltä hevoiselta, istuimen eteen, ja siitä astui nuorukainen, jonka kasvot paistoi kuin aurinko. Se auttoi neitisen vaunuistaan, jonka ilolla tunsin Suomettareksi. Hän oli vaatetettu aivan samalla tavalla kuin odottavat sisarensa, sillä eroituksella vaan, että hänellä oli helmistä loistava vyö vyölään ja kirkas seppäle otsalla.

Molemmat riensivät niitä neljää kohdin, vaan soitelo muutti vähän luontoansa, se helisi niin, joten kielten ääntä ei ole kukaan tainnut kuulla.

Sisarekset ja nuorukainen halasivat kaikki toisiansa ikäänkuin yhdellä sylellä, ja syvä, rajatoin ilo leimahdelti heidän silmistänsä.

Mutta rahvas itki ilosta, minäkin tunsin kyynelten lämpimän kasteen kasvoillani ja — havaitsin.

Sisällys.

	Sivu.		Sivu.
Säkenet	1.	Rangaistuksen kovuus .	41.
I. Savolaisen laulu . . .	3.	Nosta silmäsi	„
Suomen valta	5.	Marian murhe	43.
Unelmia	7.	Kaste	45.
Miksikä aina suret . . .	9.	Kuolettaminen ja elä-	
Suomalainen sonetti . . .	11.	väksi-teko	47.
Silloin saisi tuoni tulla .	„	Jodokon leipä	49.
Tuopa tuopi tuiman tun-		Hevosen kenkä	52.
non	12.	Huokaus työtä aljetta-	
Unna vuonna 1853	14.	essa	55.
Kuin 1734 vuoden laki		Tunnon rauha	56.
tuli uudestaan-suom-		Syksytoiveita	57.
mennettuna ulos	16.	Betlehemin tähti	58.
Äitillä on nälkä	18.	Jouluaamuna	59.
Eräs nälkätalven kuvia .	19.	Hautausvirsi	61.
Valtiollista	21.	III. Pyydetty pyytäjä . .	62.
Meidän vieraisa-käyn-		Etelälle	64.
nit	23.	Tarkk'ampujan hyräi-	
Päivä koittaa	29.	ly yövahdissa	66.
Ilmarista tarvis	30.	Ruotulaisen morsian . .	67.
Kreikkalaisen vala	31.	Rannalla-istuja neito . .	68.
Wirolaisen valitus	32.	Turha odotus	69.
II. Elämä	36.	Runonkerääjä	70.
Epäilijä	„	Servialaisia kansanlauluja:	
Kohtalon ivaus	37.	1. Kehen neito kas-	
Koston päivä	38.	vanut	72.
Murheen hedelmä	41.	2. Kukalle	„

	Sivu.		Sivu.
3. Tuomio	74.	VI. Schillerin laulu kellosta	110.
4. Toivomat	”	VII. Porthanin kuvapatsaan paljastettua	126.
5. Kirous	76.	Tervehdyssanoja 31 p. Toukok. v. 1869 sepelöidyille Filosofian-Majistereille	133.
6. Rakkaiden hauta	77.	Nordenskiöldille Suomesta	149.
7. Julkasematon rakkaus	80.	Ruotsalaisille	151.
Kuinka rakkaus tulee ilmi	”	Malja paroni Munckille	153.
Angelika	81.	Vänrikki Stålin laulaja	154.
Eräs kihlaus	82.	Runebergin muistoksi	155.
IV. Laulajan sija	84.	Franzénin muistoksi	159.
Palannut runotar	85.	Sjöstrandin Kullervo	160.
Puuseppä ja runoseppä	87.	M. A. Castrénin haudalla	162.
Laulu on monta laatua	88.	Päällekirjoitus Pyhän Henrikin muistopatsaalle	163.
Lapsuuteni paikoilta	89.	Porthanin kuvapatsaan kantakiveen	164.
Kynälampi	90.	Lönnotin kuvapatsaalle vast’edes	”
Eräs nuorukaismuisto	91.	VIII. Susi ja Lammas	165.
Eräsnä syntymäpäivänäni	92.	Kettu ja Korppi	167.
Syksyllä	94.	Matkaaminen	169.
Joulupuu	95.	Kompia	170.
Pienelle tyttäreni	96.	Loppulaulu ja Laulun loppu	176.
Pikku Annan kuoltua	97.	IX. Satu	177.
Leivolle	98.		
Eräsnä katkerana hetkenä	99.		
Mun kesäni	”		
Sydämeni asukkaat	100.		
Unetoinna	101.		
Kerran viinikellarissa	102.		
V. Koskenlaskijan morsiamet	104.		
Lähteelle kadussa	107.		

Siam. kavroh. 1.
Kansivan.

MB9805

